

D· IOANNIS AEPINI LIBER DE

Purgatorio.

Satisfactionibus.

Remissione culpe & paenae.

Sera pœnitentia defunctorum.

Consensu Catholicæ Ecclesiae.

Spectris & apparitionibus mortuorum.

Et Samuële exuscitato.

Sacrificijs & orationibus pro mortuis.

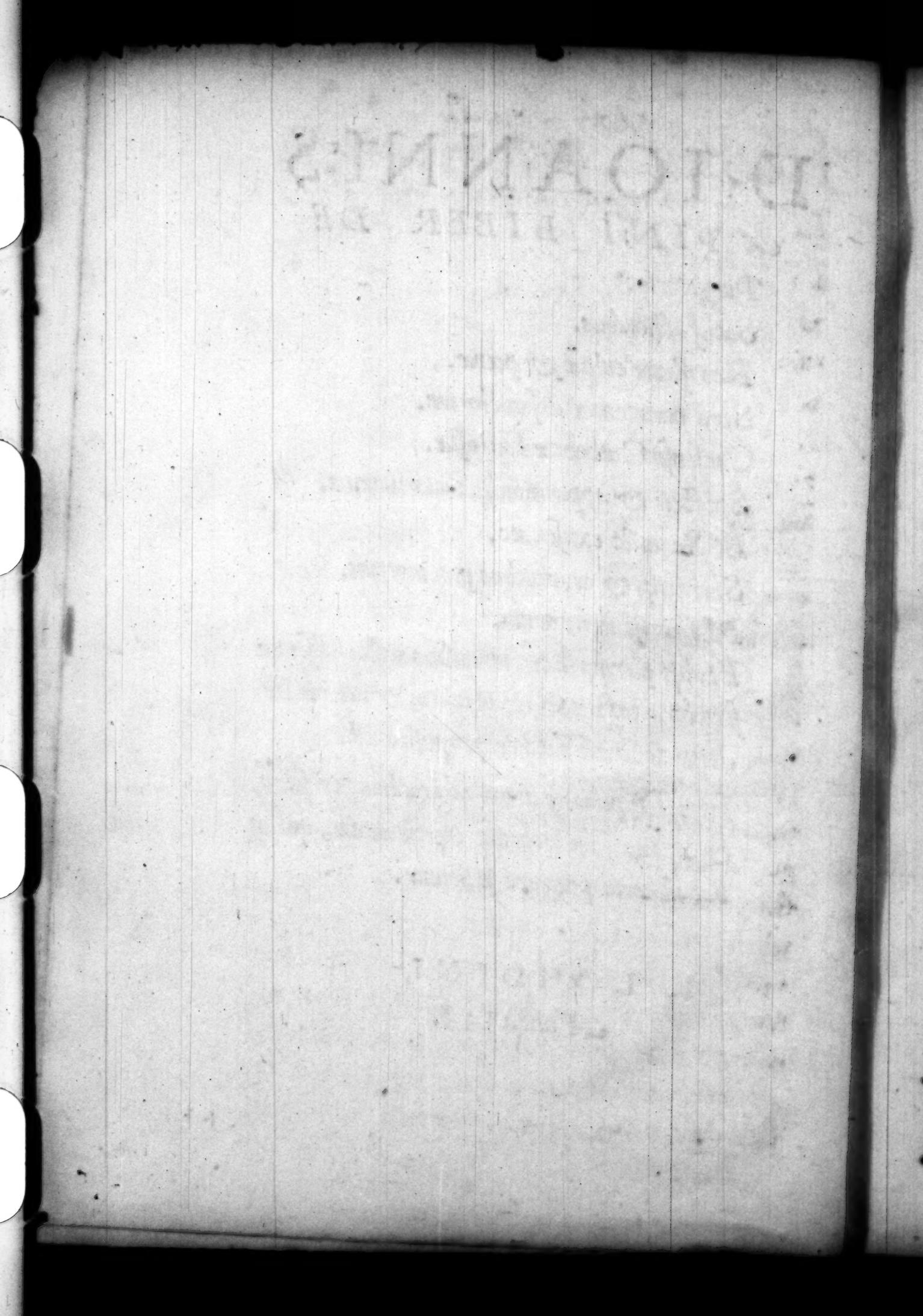
Memorijs mortuorum.

Et alijs plerisq; locis, in quibus multa obscura
scripturæ testimonia explanata, & veteris Ec-
clesiae doctrina candide proposita est.

Item, De pœnis patrum uagantibus per filios,
& quorundam locorum conciliacione, qui in
bac materia pugnare uidentur.

LONDINI,

Anno. 1549.

SERENISSIMO,
INVICTISSIMO QVE AN-
glie, Francie, & Hyberniae Regi, Edmundo. vi.
fidei defensori, Ecclesiae Anglicanæ & Hy-
bernicæ capiti sub Christo in terra supre-
mo, Domino suo clementissimo, Iohannes
Aepinus, Ecclesiae Christi, apud
Hamburgeres minister, S.D.

DRESETIBVS
periculis & persecutiōibus de-
terrei possem clemēt. ſ. Rex,
ne quid mearum lucubrationum
hoc tempore in lucē edi paterer,
quod librorum editionibus Pon-
tificiaē factiōis homines magis uidcam irritari, &
furore accendi, quam corrigi & emendari. Nec
imprudenter facere uideri possem, si illos sequerer qui
ſibi ſilencio cauent, & in his pericolofis Eccleſiaſticiſ.
dimicatiōibus ſpectatores quam actores eſſe malūt,
ſummaq; prudentiæ loco habent, ſi ſilendo ac diſſi mu-
lando tranquillitati, ocioq; ſuo tantum consulant. Ve-
rum cum gloriæ Dei ſtudium, Eccleſiaē communis
ſalus, & fidei noſtræ confeſſio (ſine qua nulla ſpes
eſt recōciliatiōis & aeternae uitæ) apud omnes Chri-
ſianos plus ualere debent, quam propria noſtra uita,
A.ij. ☩

Ioannes Acetius

¶ omnium nostrorum rerum incolumentas. Cumq; Essent
gelij Christi confessio praecepta sit omnibus homini-
bus, etiam proposita aeternae damnationis poena, illi
mibi male consulere uidentur suae Saluti, qui silentio
¶ simulatione illa pericula, que sequuntur in genua
fidei confessionem, declinare student, idq; non sine in-
signi iniuria ¶ contumelia Iesu Christi, quod huius
silentij autores ¶ artifices sint impia sapientia car-
mis, prauus nostri amor, incredulitas, ¶ detestanda
sacræ religionis incuria, ¶ quod in ipso persecutionis
furore obmutescere, aperta sit significatio abnegati-
onis Iesu Christi, ¶ Euangeli eius, que damna-
tur exemplis omnium Prophetarum, Apostolorum,
¶ Martyrum, qui mori maluerunt, quam quæ credebant
dissimulare, quando serio poscibatur fidei confessio.

Fateor equidem, Ecclesiam meis scriptis non ita
multum iuuari, ¶ silentium meum non ita ualde ei of-
ficere posse, quod non sim ex illorum numero, qui exi-
misis uirtutibus ¶ eloquentia prædicti magnum atque
eximum quiddam moliri possunt: tamen cum etiā ab
indoctis Deus requirat ueritatis confessionem, uolui
hic meæ fidei testimonium etiam deponere apud Ec-
clesiam Christi, ¶ et pro meo modulo hac ipsa exili
opella scrutare, hoc præserum tempore quo propter si-
lentium simulationem, ¶ fucosias conciliaciones quo-
rundam

ad Regem Angliae.

fundam magnorum & doctorum virorum graniter
pericitatur salus omnium Christianorum, tota Eccle-
sia Christi adducitur in summum ac praesentissimum
discrimen, & turpiter proditur Satanae & Ante-
christo, quo tempore non satis laudari possunt illi Re-
ges, Principes, Respub. Scholae, Episcopi ac Doc-
tores Ecclesiarum, qui mixta sui ordinis & uocationis
rationem, doctrinæque modulum, patrocinium, &
defensionem purioris doctrinæ, & ueri Ecclesiastici
cultus a Deo instituti, suscipiunt.

Si hic quisque suum officium ficeret, Christo Do-
mino suo obedientiam præstaret, & illi religionis curam
agerent qui in Christiano orbe ad gubernacularerū
sedent, minus esset in orbe periculorum, schismatum,
controversiarum, calamitatum, & dissipationū. Sed
quia ualde paucis curae est uera Religio, pauci glo-
riæ Dei studio tanguntur, ideo Deus nos uicissim
neglegit ac contemnit, & immittit dura iusta sue træ
flagella, finitque sacra misericordia propharis, & horribili-
ter tum in Ecclesia, tum in Respub. omnia collabi.

Nisi hinc diuinæ iræ serio obuiam itum fuerit,
ingenua Euangeli confessione, pia, recta, & utili
Ecclesiarum reformatio[n]e, & uera paenitentia, totus
mundus profecto in eiusmodi horrendas tenebras ac
calamitates, iusto Dei iudicio breui incidet, e quibus

A. iii. sc

Ioannes Acipiter

se nunquam suis studijs ac uiribus euoluet, dabitq;
Deo dignas poenas prodigiosi bonus contemptus,
quo exorta Euangelij lux hac ætate tam fide
deboneszatur, quam si saperent homines, obuijs ul-
nis & propensijsimo animo amplectentur summa
cum gratiarum actione & reverentia, Deumq; of-
fensum atq; iratum nobis, hoc ipso obedientie, fidei,
& pietatis officio, seu grato sacrificio placaret. Sed
surdis passim narratur fabula, atq; ideo non cessat
graffari Dei tra.

Multos coepit tanta facetas & fastidium pa-
refactæ ueritatis, & obruit restaurandæ religionis
neglectus, ut leui & tenui lucello & ambiguæ opti-
matum gratia, longissime postponant omnem reli-
gionis uenerationem, idq; tantum sectentur, ut quoquo
modo gratificantur poterioribus & consulant fluxis
ac perituris commodis. Quo sane id palam ostendit
ur, quod Apostolus dicit: Fidem non esse omnium.
Pauciores in uera confessione Euangelij Christi sub
ipso periculo subsistere, & fidem peculiare esse Dei
donum, qua Deus suos sanctos aduersus quoslibet Sa-
thanae assultus & rationis offensiones manuit, fulcit,
sustinet, & contra quosvis terrores & trepidationes co-
firmat, uitæ æternæ in Christo confortes reddit, ipsius
deusq; ad caelestē beatāq; immortalitatē mäsiert.

Vere

ad Regem Angliae.

Verè beati sunt quibus hoc fidei depositum integrum conservatur usque ad diem Domini, & qui illud pia animi constantia usque in finem custodierint. Hac enim conservata retinentur omnes aeternae salutis opes. Contraria bac amissa simul perduntur omnia immortalis uitæ beneficia. Ceterum quia fides & fidei uera confessio singularē donū Dei est, non dubito Deum incomprehensibili suæ clementiae consilio Regiam tuam Majestatem, illustrissimum Principem, Regni Gubernatorem, & prudenterissimum Majestatis tue Senatum, nunc sub ipso extremitate ausu Romanensem summa coactæ Synodi audacia, & formidabilibus bellorum motibus, excitare & impellere diuinitus ad repurgationem Ecclesiasticæ doctrinæ, & reformationem Ecclesiæ, in qua semper omnia corruptissima esse nemo inficiari potest. Deinde enim mire corrupta est humanis somnijs, & prauis opinionibus, cultus sacri idolatria sunt oppressi, ut in ipsum, qui doctrinæ & cultibus sacris praefident, est conselerata, & sicut talis sub Papatu Ecclesiasticorum status, ut uerius Sathanicus & tareus, q̄ Ecclesiasticus dici posset, eoque res nūc redit, ut in eo uitæ genere & statu nihil sit sanum & integrum, solijs impictati, proditiōibus & sceleribus illa ampla sint præmia. Considerato Papistacōden stan-

Ioannes Acipiter

tu, ad nostram reformationem Ecclesiae & cleri faci-
endam, omnes Reges, Principes & Magistra-
tus, quibus ullus pietatis sensus mest, conuertente
omnia sua consilia, omnem auctoritatem, dignitatem,
omnesq; suas facultates, & uires, in animo suo sta-
tuentes, librum legis à Deo Regibus ac Guberna-
toribus traditum esse, ut scirent iustitiae & religionis
curam sibi diuitiuse esse commissam, & omnē guber-
nationem præcipue ad conseruandam Ecclesiam, &
diuini nominis gloriam propagandam à Deo institu-
tam esse. Certè maiores corruptelæ, abusus, impietas
tes, & idolomanie sunt in Christianorum Ecclesijs,
quam ut illas salua conscientia ullus Magistratus
ferre possit. Nec est dubium eos Reges, Principes,
& Respub. diuina numinis uirtute excitari, qui ad
defensionem purioris doctrinæ, & reformationem
Ecclesiae sua studia & consilia referunt: nec etiam
dubium est execrabilis Epicuros ac Sardanapalos
delicijs & otio deditos esse, qui præsentibus calamitas-
tibus Ecclesiae non afficiuntur, nec se opponunt Satha-
næ mancipijs, quæ Ecclesiam & uerā fidem magno
studio nunc opprimere conantur. Si unquā Deo gra-
tias & acceptius cultus est delatus, profectò hic lon-
ge erit gratissimus, qui ei in reformanda Ecclesia his
temporibus præstatur, quod ea sit columna & stabili-
lumentum

ad Regem Anglorum.

*Iumentum ueritatis, & conseruatrix glorificatio-
nis Dei.*

*Praesentibus corruptelis Papistis in Ecclesia
manentibus breui extinguetur uera Dei cognitio,
Christi ueritas ac fides, omnis uita sanctimonia ac
integritas, nec poterit alter fieri, quin cū ipsius Eccle-
siae dissipatione in universum illa corruat, quae ad anti-
marū salutē, & in culpaē uitaē integratē pertinet.*

*M*agnum beneficium præstant mortalibus, qui
Reipub. amissam publicā tranquillitatē & pacem re-
stituunt, i qua tota uita hominis, & omnes præseatis
uitaē cōmoditates pendet: sed multo maius & præcla-
rius beneficium hominibus præstant illi, qui Ecclesiam
Dei, falsa doctrina, impiis cultibus, & scelerosis mo-
ribus corruptā instaurant, ad prioremq; nitorē & pri-
stinam ac primæuam integritatē reducunt. *A* scūm
hic nemo fere Regum, Principū, & Magistratuū
iuſta cura afficiatur erga Christi Ecclesiam, ualde
præclare illi de Ecclesia meretur, qui ei hic suam ope-
ram & defensionem deferūt contra pseudopontifices
& Episcopos, qui in hoc sunt ut Euangeliij Christi
doctrina infidelse ac calumnoſe tum armis, tum arti-
ficioſis technis opprimatur.

*R*ebus sic stantibus minime dubito peculiari dnu-
mo consilio Regum tuum atrum exortari ad refor-

Ioannes Septimus
mationem Ecclesiae in tuo celeberrimo & amplissimo
Regno, ut uel ita Christus alicubi hospitium exulma-
ueniat. Nec potest ab ulla prudentibus hominibus
reprobandi hoc sanctissimum & utilissimum Regis in-
stitutum de rite instauranda Ecclesia, quod uix unquam
tale futurum sit oecumenicum concilium, in quo Eccle-
siasticae controversiae eis scripturis adjudicentur,
& que controvexitur non reuocentur ad ipsos do-
ctrinae sacrae fontes. Nec Romanus Pontifex susti-
nebit tale concilium cogi, cuius iudicio Ecclesia recte
iuxta uerbum Dei constituantur, & omnia ad in-
fallibilem regulam scripturae, diuinitus patefactae,
corrigantur. Non est sperandum Romanum Anti-
christum depositurum esse suum ingenium, qui coactis
synodis semper hoc egit, ut suas quæstuosas impostu-
ras & idolatrias defendaret, Romanæ sedis tyramnis
dem corroboraret, omnes Reges sub nigrum mutteret,
impunitatem, licentiam, improbitatem, & impuritatem
sui coetus retineret, & ubiq; terrarū pro arbitrio suo
dominaretur. Haec studia semper fuerunt in Papis-
ticis Synodis, frustra ab illis itaq; expectabitur uera
dogmatum dijudicatio, & abusuum Ecclesiastico-
rum pia emendatio. Et si quid hic simulauerint, ueri
ac boni speciem quandam prætendentes, tamen id do-
losum accaptiosum est: aliqua fingunt se concessuros,

ad Regem Angliae.

me quae maius amant, & ad farinam plus faciunt, retineant, sicque cedendo vincat, & uoti compotes fiant.

Nihil uidetur bona spei esse ex Romanensium Synodis, nam eis conciliorum nomine tanquam ludere, & suspensos tenere omnes Reges, satis inde liquet quod Pontifex tot Synodos indixerit Vincentiae, Bononiae, Tridenti, nunc rursus Bononiae, & nusquam reperire possit locum, ubi uelit subsistere. Ideo reclam & pie faciunt Reges & Principes, qui reclama Romanæ sedis impietate in suis Regnis iam ex iis Ecclesiæ tollunt, & in ea omnia ad Christi & Apostolorum doctrinam (qua nobis certior, uerior & firmiore est omnium Synodorum decretis) reformata restituunt, qua initio Christianismus plantatus, & inde usque ab ipsis Christianæ religionis incunabulis Ecclesia gubernata est.

Cum uero hic sui officij ferè oblniscantur Reges & Principes, qui ætate, rerū peritia & usu præcellunt, Deus admirabili consilio in ipso adolescentiae flore tuā Majestatē ad sanctum hoc opus excitare uidetur, ut senescēt & afflictam suam Ecclesiam nunc sub nouissimo tempore eadem ratione restauret & conseruet, qua eam initio constituit & plantauit, ex ore lacientium & infantium perficiens robur, propter inimicos suos, ut destrueret inimicum & ultorem.

B.ij. torem.

Ioannes Nepotus

torem. *Vt* tum Deo placuit salutis cam suam potentiam
declarare, salutarem uim sui regni exercere, *&* ex
ore infantium *&* lactentium perficere suam laudem,
ita nunc ei placere uidetur, ut fœlicem cursum ac suc-
cessum profligato à Pontificijs Euangelio det, *&* ho-
spitium præparet in Anglia, per Regem ætate ad-
buc imbecilem, ut sic declareret suam uirtutem in infirmit-
tate perfici, humanis consilijs Dei consilia impediti
non posse, Religionis successum diuinitus regi, patefa-
ctionem Euangeliij Christi donum Dei esse, quod
Deus impartiit *&* communicat, ubi, quācio, *&* quibus
uult, rursumque, cium libet, ingratias eripit.

Vt Dominus principio, prædicatione A postos-
lorum, quos Psalmus pueris similes facit, Ecclesiam
extruxit *&* excolluit uarijs, admirandis, *&* præclaris
spiritus sui donis, ita nunc in fine seculi decreuisse ut
detur, per Regem ætate adhuc puerum, tamen egre-
giae indolis, *&* supra ætatem doctum, prudentem, *&*
acutum, Ecclesiam oppressam Pontificia impietate,
uindicare, *&* ad primam incolumitatem *&* dignitatem
reducere, *&* ceu ex ore infantium *&* lactentium per-
ficere suam uirtutem *&* laudem in extremis terræ
finibus, ad quos ante diem Domini sincera Euangelijs
prædicatio pertinget, eritque ultimum *&* certissimum
signum duci Domini accelerantis.

Ad

ad Regem Angliae.

Ad hanc prædicationem propagandam Dominus noster Iesus Christus, Ecclesiæ suæ susceptor ac defensor, suum Regem seruet, & que fœlicibus auspicijs per eum cœpit, clementer perficiat & absolvat, gubernetq; illust. & clarissimum Gubernatoris, & sapientissimum ac prudentissimum Senatus Regij consilia, ad restituendam defolatam Christi Ecclesiam, & cum instituti negotijs magnitudo his incumbat, Regia consilia in his posita sint, multaq; incidere possint, que hanc rem ualde agrauent, precamur Deum, ut Regi hosce suos, non dico Nestores, sed piros ac fidatos Samueles, Iosephos, ac Danielis incolumes scrueut, quorum consilio & prudentia Rex ad pietatis studium perpetuo dirigatur, totaq; Regni gubernatio ad illustrationem nominis Dei, Ecclesiæ sanctæ salutem, totiusq; florentissimi Regni fœlicitatē semper accommodetur.

Etenim cùnclibolus perpetuus Christi hostis, & ueritatis osor sit, dubio procul omnem lapidem mouebit, mblq; non tentabit, ut iniiciat rebus non speratas difficultates, quo Regem ab iniuita Ecclesiæ reformatione retrahat, sed difficultas nulla debet deterrere Regem, quod uictoria quo diffcilior est, eo illuſtrior futura sit.

Christianorum Regum est animi cogitationem

B.M.

ad

Ioannes Acipiter

ad coelestia subducere, & nullis conquiscere, non habere
in fluxis huius saeculi rebus, & cogitare nullam
victoriam de ulla hostibus illustriore reportari, quam
qua de Sathanac & Christi aduersariis reportatur,
nec ulla bella esse iustiora, honestiora & praeclariora,
quam pro gloria Dei, & Ecclesiae salute
contra Sathanam & Antichristum geruntur.

Hæc sunt egregia illa facta, quæ uerè nobilitant
Reges ac Principes, & sempiternam nominis ipsorum
gloriam ad posteros transmittunt. Nobilitas quæ na-
tibus & genere contingit, est quidem insigne or-
namentum, sed misericordia virtutibus, & rebus prudenter,
fortiter, pie, iuste pro Ecclesia & patria gestis, de-
coretur, ualde obscuraque tenuis est. Nam parua
laus est quam ea conciliant, quæ natura insunt. Hæc
enim Turcis cum Christianis communis est. Sola uir-
tus ac pietas uerè tum apud Deum, tum apud cor-
datos homines nobilitat. Stemmatia longo ordine res-
censere, uel etiam ab ipsis rerum pruinciis, primoque
omnium nostrorum parente, quid aliud est, quam
ostendere nos ex uno parente natos esse omnes, so-
lamque uirtutem alios alij, prætulisse, & nobiliores redi-
didisse. Virtutum dumtaxat, prolixia, iucunda, amabi-
lis & pulchra est historia, solaque uirtutum & rerum
bene gestarum laus gloriofa est, solius uirtutis &
pietatis

ad Regem Anglie.

pleratis laudes, alijs terra repeatibus, & familiis
star deficientibus, in immensum crescunt, homines ad
coelum usq[ue] attollunt, solae virtutes haec tantum doctio-
rum ac honorū monumentis commendantur & ampli-
ficātur, his mortales immortales redduntur, haecq[ue] pul-
chritudine & utilitate deliciant, exilarant angelos
& homines.

Si sola stemmatis nobilitas, absq[ue] pietatis & vir-
tutum officijs aliquid præclarat adferret, Iudei qui
Patriarcharum natalibus superbiunt, & Messiam
suæ esse stirpis gloriātur, profecto generis nobilitate
omnes alios uincarent. Sed cùm apud Deum & homi-
nes in toto orbe his nulli uiores, ignobiores ac con-
temptiores sint, quod impietate sint infames, res ipsa
loquitur, uerum nobilitatis decus adferre uirtuem.
Rectè itaque facit Regia tua Mæstas, quod
ab ipsis pueritiae incunabulis Regij sui generis no-
bilitatem, pietatis studio & uirtutibus illustrare,
propagare & amplificare studeat & insistat, opti-
morum Imperatorum & Regum uestigij, &
in primis illorum, qui pro Ecclesia Christi certa-
runt, eam dilatauerunt, erroribusq[ue] repugnarunt,
qui & præ ceteris immortalem nominis gloriam
adeperi sunt, & sempiternis elogijs in Ecclesia cele-
brantur. Si Regia tua Mæstas ut corpit strenue

Ioannes Acipinus

In hoc fuerit, ut restauretur & repurgetur Ecclesia
suis erroribus & idolomanis, non solum corā mundo
in hac vita, sed etiam in cœlesti ac futuro regno, corā
Deo, angelis & toto sanctorum cœtu & aeternum
decus, & immortale nomen sibi parabit, quod certe
bonestius & præclarus erit omnibus stemmatum
ornamentis, & imperiorum ac Regum titulis.

Fuerunt regij generis omnes Davidicæ stirpis
Reges, sed soli pijs, ut uerè nobiles in his toria celebrā-
tur, alij ignobilescum deformu nominis infama, tantū
sunt relati in album Regum propter futuri Christi
genealogiam, & ut certis scripturæ testimonijs docea-
tur, eos solum uerè nobiles & claros esse, qui pietate
alios antecunt.

Hinc etiam palam fit, unam insulam non habere
satis Hellebori ad curandam istorum insaniam, qui
pertinet ad Reges, Principes & Respub. non perti-
nere Ecclesie curam, nec solidam & ueram laudem
ac gloriæ ea adferre, quæ pro Ecclesia, strenue cum
pietate geruntur.

Nibilest sanctius, melius, utilius, honestius, nibil
Christiano homine dignius, Deo q̄d acceptius, quoq̄d
ad immortalitatem accedit proprius, quam pro Deo
& Ecclesia ipsius pugnare hæc gloria tantummodo ut
uera, solida, & immortalis ab ipsius creaturæ exordio
mansit,

ad Regem Angliae.

mansit, quod in ijs rebus ueretur, quae nulla obliuio
sepelire, nec temporis edacitas absuare potest.
Multi Cæsares uarijs uictorijs celebrati sunt, sed
longè omnes istos uera laude uicerunt illi, qui iusta c
scripturis instituta dijudicatione per cœilia in Spiritu
sancto congregata, hoc est, per collectos, pios & do
ctos viros, qui scriptura Canonica, cuius Spiritus san
ctus auctor est, Ecclesiam erroribus liberarunt, semi
na dissensionum sustulerunt, opinionumq; certaminibus
remotis Ecclesijs pacem & concordiam restituie
runt. His exemplis nobis confirmant, nullam soli
diorem, stabiliorem, amphorem, uenorem & maiorem
gloriam, nullumq; excellentius decus, & nominis or
namentum esse Regibus ac Principibus, quam quod
ueræ Religionis & pietatis studio paratur. Magna
laude digni sunt, qui hostem à finibus suis depellunt,
autem regium tuentur, pacem, qua nubil pulchrius,
utius & amabilius, suis subditis conseruant, & Reip.
commodis fideliter consulunt: Sed laude digniores sunt
illi Reges & Principes, qui in foederalibus hisce seculis,
in quibus ceu effractis repaginis, & abruptis habes
mistararea portas cum suis satellitibus, nullis non
artibus ac dolis, omnq; crudelitatis genere aduersus
desertam & afflictam Ecclesiam grassatur. Ecclesiae
aduersus suos hostes opem ferunt, & eam liberant ab

C borren

Ioannes Nepomus

borrendis & exitiosis erroribus & infinita Romana
sium tyrannide, Euangelicae ueritati hospitium pra-
bent, & propter Euangelium Christi exulantes suis
sedibus exceptos fouent ac recreant. Hoc pietatis
officio & Ecclesiae patrocinio R.T.M. tribus
principiis nominibus laudem meretur. Primo quod
Regis facit officium erga subditos, deinde quod de-
fensoris fidei munus exequatur, postremo quod Ie-
su Christo fidem praestet, quam ei baptismō con-
secrata dedit. Nec hic alter agendum fuit T.M.
quod non modo Angliae, Franciae & Hyberniae
Rex sit, sed etiam fidei Ecclesiaeque defensor, quo titu-
culo R.T.M. admonetur, ut non solum rationem
babeat politici sui Regni, sed ut etiam Ecclesiā An-
glicanam ac Hybernicam prauis doctrinis & opti-
monibus repurget, errores excludat, impios & perni-
ciosos abusus tollat, sanam doctrinam Ecclesijs com-
mendet, scholas aperiat, piē eruditos in scholis & Eco-
clesijs ad ædificationē Christiani cœtus alat, rectam
Sacramentorum administrationem in Ecclesiam re-
uocet, Ecclesiam deniqz ad regulam uerbi Dei refor-
matim, sic constituat, ut neqz nunc, neqz in futurum
unquam Romanis artibus earuрус corrumpt, dis-
solui, aut labefactari queat. Haec enim sola est via
excludendi Pontificias fraudes & insidias. Ab hac
uerbi

ad Regem Angliae.

merbi Dei regula si discesseris, prava uero Pontificis dogmata, eam quam ante a habuerunt autoritatem, retinuerint, proclavis erit ad abiectas semel impictates relapsus, leuis aliqua aduersitas facile offendet atque a recta via depellet illos, qui non satis sunt imbuti soada ueritatis cognitione, nec certa aliqua Ecclesiasticae gubernationis forma muniti ac constr. cl. i.

Superstitione quae longis temporibus radices egit, ex hominum corda sibi addicta ex obnoxia reddidit, non potest facile ex hominum mentibus decliri, quin exigua aliqua oportunitate oblata rursus irrepatur. Vnde errant, qui censent Pontificis tyranudem ibi perpetuō posse excludi, ubi ipsius superstitiones tanquam sacrosanctæ in templis ex parte obseruantur ex custodiantur. Non est dubium Sathanam hac confusione structorum esse insidas Angliae. Opus ergo est, ut Rex hic cautus sit: nūl autē erit consultus, nullumq; præsentius erit remedium ad arcendos hos Sathanæ dolos, quam ut Ecclesiam in Anglia et Ibernia recte iuxta salutiferū Dei uerbum Rex ordinari et institui faciat, Papisticas superstitiones, errores, imposturas et idolomanias proorsus Ecclesia arceat, atque excludat, et omnium incalarum animos sana doctrina et uera Euangeliū Christi noticia armet ac munit aduersus Papisticas

C. ii. super-

Ioannes Acipiter

Superstitiones, tecnicas & fraudes, ut hoc erit Regis officij, si uerè dici & esse uult fidei defensor & caput Ecclesiasticae gubernationis in suo Regno. Nisi enim Ecclesiastis diligenter inspicerit, accurauerit, haud quamquam caput Ecclesiæ dici potest.

Deinde expendat Regius animus non frustra Defensoris & Protectoris fidei nomen Regibus Angliae contigisse, eosq; præ ceteris, hoc ipso nomine admoneri, ut uera Ecclesiæ Christi præsentem patrocinium aduersus Antichristum, Ecclesiæ & fidei depopulatorum.

Insuper subibit & hæc consideratio Regis animum, Angliae Reges non tantum caput esse Ecclesiasticae ordinationis in suo Regno Angliae & Hiberniae, sed esse ipsius fidei defensores, quæ fides non est unius nationis ac Regni, nec includitur unus Regni septis, sed uagatur per totius catholicæ Ecclesiæ sedes, & pertinet ad omnes nationes orbis terrarū.

Regia tua Mæstas cogitet se non Romanensem superstitutionum & errorum, sed ipsius fidei defensorem esse, atq; ideo decere ut Regiam suam potentiam, auctoritatem, dignitatem, & facultates conferat, ad propagationem uerae religionis & fidei, ad conseruandas Christi Ecclesiastis, retinendam priorem Euagelij doctrinam, ad defendendos ueros Deicultus,

ad

ad Regem Angliae.

ad uniuersos omnes ueræ fidei Christi confessores, ad colligendos propter fiducia confessionem extortes, cum ex naufragio tabulas, & ne ferat, ut intra sui Regni pomeria ullis modis fides Christi extinguaatur, cumu protector, defensor & patronus est. Promde cùm Reges Angliae non Pontificie superstitionis idolatriæ & tyranndis, nec ullorum Schismatum, seccaturumq; sed fidei, atq; adeo simplicissimæ Euangelicæ ueritatis defensores sint, defensionem suam conuertent ad ueræ fidei conseruationē, quam Apostolus dicit unā esse, & superstrūctam esse super fundamen tum à Prophetis & Apostolis positum, inde licet Iesu Christo, quæ Prophetarū, Christi & Apostolorum doctrina planeta & propagata est ad omnes gentes, ad quam fidem propagandam, alendam & conseruandam Ecclesiasticæ etiam institutæ sunt. Quatenus bæ itaq; ad conseruationē ueritatis Dei conducunt, sunt seruātæ, quatenus uero Euangeli Christi doctrinā obruit, corrumpevit, uel etiā oppugnat, judicio & prudentia abrogandæ & delendæ sunt, & que bona, piæ & ad ædificationē utilis, unā cum fide defendantur, ad retinendam publicam tranquillitatem, & curandas offensiones.

Ad huiusmodi fidei protectionem si Rex concuerterit suos conatus & studia, & in eam impenderit

C. iij. sumptus.

Ioannes Aepinus

fumptus, non solum suæ ac suorum salutis bene consiliuerit, verum etiam muniet Regnum suum solidam pacem, retinebit animorū confessionē, maximaq; adiūcet adiumenta & incrementa fælicibus successibus & commodis totius Regni. Primo, namq; quærentibus regnum Dei & iusticiam eius, omnia prospera & fælia a Deo promissa sunt.

Vt ab initio Dominus sui studiosos semper glorificauit, eis prosperos successus concessit, contemptores sui contemptibiles & calamitosos reddidit, ita etiam nunc suis benedictionibus tum corporalibus, tum spiritualibus & æternis gloriae ornamentiis R.T.M. cumulabit, reddetq; cum locupletissimo fanore, quæ hic ad amplificationem gloriae Dei, & conservationem Ecclesie Christi impensa fuerint. Dextra sua Dominus etiam deijicit & conteret hostes se opposentes huic pio, honesto, sancto, & salutari Regis instituto.

Taceo quod totum Regnum ingenti mole sua Majestas levatura sit, si tantum necessarios Ecclesiastum Episcopos, Pastores, Diaconos & alios ministros, quibus Ecclesia opus habet ad Ecclesiastica officia, admiserit & aluerit, liberabit enim Regnum suum magnis tanta turba ociosorum & in doctorum bonum, qui tantum sunt ignavum &

mers

ad Regem Anglie.

mers terræ pondus, & intollerabile Ecclesia omni
deinde conseruabit etiam subditis illas facultates,
quas hactenus cumulate consecravit & nuncupa-
runt idolis, & contulerunt ad Romanenses idola-
rias & superstitiones. Hoc opus plus utilitatis
& necessitatis habet, quam dici potest. Nullam
diligentiam nullas operas & impensis Regia Ma-
iestas honestius & utilius impendere poterit, quam
quaæ ad rectè reformatam & instruendam Eco-
clesiam impenduntur, quod totius orbis incommo-
da uel etiam maxima his comparari nequeant, que
ex Ecclesia bene constituta ad mortales redeunt.
Hæc enim sola secundum Deum est nostræ salu-
tis altrix & conseruatrix, sine hac nemini mortalium
benè esse potest in hoc calamitoso & æruiusoso sæcu-
lo, hic etenim est omnium bonorum Dei promperant,
in hac Deus omnipotens rerum omnium conditor &
conseruator, sua gratia & ope adest, salutis ben-
eficia offert & dispensat, solem salufice sue
cognitionis accendit, mysteria salutis patefacit,
fidem exicit, Sacramentis reficit, exibilat &
fulcit levigcentium conscientias, in hac Deus ue-
ris cultibus & sempiternis hymnis celebratur, in hac
se muoxantes exaudit, in hac solummodo innenitur,
extra banc nulla spes diuinæ misericordiae, auxilij

¶

Ioannes Acipiter

¶ salutis affulget, haec est in terris pietatis ¶ glori
ficationis Dei officia, ubi haec est, habentur omnia,
ubi non est, ibi nec Deus, nec quae Deus in Christo
promisit habentur, hominum coetus vel frequentissimi
ibi sine Deo & Christo sunt, ubi Ecclesia Dei, hoc
est uerē prius non sunt: ¶ ut uno uerbo dicam, in conser
uatione uerae Ecclesiae nobis bona omnia posita sunt,
ideo nulla opera praeclarus & utilius ponetur, quam
in conservazione Ecclesiae.

Licet ratio offensa calamitosis formis Ecclesiae
Christi, multo alter de ea iudicet, q̄ Spiritus Do
mini docet: tamen nos qui Christiani esse & dici uolu
mus, sapientia carnis in obsequium fidei redigere, go
de Ecclesia & ipsius bonis secus iudicare debemus, q̄
humana ratio iudicat, que sua caligine decepta, illos
tantū felicissimos putat, qui mundi gloria, sapientia,
potentia & opibus alios excellunt, m̄ felicissimosq; &
miserrimos censet, quos suo gremio uera complectitur
Ecclesia, quod haec perpetuo in summis difficultati
bus, periculis & afflictionibus ueretur, & à diabolo
& mundo assidue uexetur, sicutq; afflictissimi, qui Cri
sti & Ecclesiae castra sequuntur. Sed peruersum hoc
rationis iudicium, Spiritus Domini tanquam insaniū
redarguens, eos beatos dicit, qui habitant in domo Do
mini, affirmatq; unum diem meliorē esse in domo Dī,
quām

ad Regem Anglie.

quam mille in splendoribus & voluptate affluentibus tabernaculis impiorum, quod in domo Domini sonat Dei uerbum, Deus colitur, & perpetuis hymnis celebratur, sed & totum ibi inexhaustum suae misericordiae ac bonitatis flumine credentibus effundit, & eos caelestibus & aeternis suis opibus ditat.

At quia M. T. repudiata carnis sapientia, dominus Deicuram suscipit, & praeclarum dicit in ea uersari, insigne de se pietatis specimen praebet, & sita subditis maius beneficium praestat, quam si eos opibus omnibus ac copiis cumularet, obstringetque eos sibi hoc beneficio, semper eterno amore, obseruantia, gratitudine & propensissima obedientia, & maxime si beneficij huius magnitudinem a praesertim Ecclesiis periculi & necessitatibus estimaverint, que non obscurè horrendam dissipationem & euersionem Ecclesijs praenunciant, & miratur non solum in una aliqua natione, sed in toto Christianorum orbe. Decreta enim in Pontificia Tridentina Synodo edita, id agi aperte praeferunt, ut exorta Evangelij lux ubique locorum rursus extinguitur, scripturaræ uera & germana explicatio obruatur, sacra Biblia manus excutiantur, bonorum somnia pro doctrina Spritus sancti substituatur, non scriptis opinionibus ac traditionibus, Prophética & apostolica doctrina, etiam ab illis ipsis

Ioannes Acaphus

in literas relata, opprimatur, linguarum cognitio exibilis
tum, sine qua uera uerbi Dei noticia nec haberri
nec conseruari potest, pro ipsa ueritate ficta, peruer
sa & nocentissima mendacia recipientur, Sacramenta
Christi obscurentur, admixtis hominum commentis
polluantur, uerus eorum usus è medio tollatur, eorumq
loco sacrilegæ missæ obtrudantur pro iustitia Christi,
quæ fide accipitur e mentita, & suppositicia homi
num merita statuantur, scopus nostræ salutis impie
transferatur, & homines etiam scientes ad Pontificis
cum impietatis regnum retrudantur, Romanensis im
pietas, idolatria, tyrannis, purgatoriae nundinationes,
indulgenciarum cauponationes, simoniae, deniq; impu
nitas omnium scelerum quibus iamcudum infamiseat
Papisticus clerus, stabilitur & propugnetur, do
ctorumq; uirorum scripta omnino celeantur, quibus Ro
manensis impietas, tyrannis, dominandi prodigiosa libido,
idolatria, deceptio & nefanda flagitia taxatur. Ponti
ficios Tridentinae Synodi patres hoc monstru clere,
sciuit omnes, qui Tridentini cœili decreta, Louaniæ
sis scholæ articulos, & Papisticorū libros legerūt.

Proinde cum Romanenses coniunctis consilijs,
uitibus & sumptibus, tanta impudentia sanam doctri
nam damnent, uerum Dei cultum destruant, impie
tatem summa defendant, & probosum Epicurei finis
cleri

ad Regem Angliae.

cleri propugnant, nihil & que necessarium est, quām ut omnes Reges totius orbis, Ecclesiæ Dei summæ pericitant, suppetias ferant, & eam liberent ab iniunctis Sathanicis corruptelis & exitiosis eversionibus, quibus paſſim deiecitur & uastatur.

Quamvis hic magna pericula esse videantur, maximaq; sit aduersorum uis, tamen Dei mandatum, salus Ecclesiæ, gloriae Dei studiū, diuini auxilij promissio apud omnes pios plus ualere debent, quā in aris metus hostiū Christi, quos Dominus in sua manu habet, & quasi in eculo freno quolibet infleclere potest.

R.T.M. cogitet se fidei defensorē dici, suiq; esse officij, ut quæ poscat ueræ fidei defensio, & sancta ac pia Ecclesiæ reformatio ex fiducia in Deū collocata præstet, & statuat, Deūq; hanc quaq; defuturū esse piis, bonis & salutaribus suis conatibus, q; idola trias, impias doctrinas & falsos cultus prohiberi ac tolli, & Ecclesiam suā defendi & conseruari uelit.

Dominus spes & minutio est priorū, à laqueo uenantū, & ab exitiali peste eos liberabit, & pénis suis teget, scutū & clypeus Ecclesiæ est ueritas Dei, haec se tuebitur cōtra satanæ & nāti dolos. Deus cingit suos suorū angelorum exercitibus, & custodit eos in omnibus iuis suis, nihil itaq; illis erit periculi, qui Deo freti, suū officium nuxta Dei mandatū, ex conscientia

D.ij. pura

Ioannes Aepinus

pura, & fide sincera faciūt, Deus non simet pudore
suffundi in se sperantes, & suis praeceptis cbedicētes.

Quod piij afflictionibus aliquando exerceantur,
sit beneplacito & consilio Dei, ut sic experientia discāt,
quæ regni Chrisli uis sit, atq; ita immutentur ac ap-
tentur ad regnū Dei. Deus iuuocantes & in se spe-
rantes nunquam deseruit antea, nec deseret n.odo.
Patres nostri, ut Psalmus ait, sperauerunt in eum,
& liberauit eos, ad eum clamauerunt, & salvi facti
sunt, in eum sperauerūt, & non sunt confusi: u: Deus
ab ipsis rerum primorū ijs, defencit suæ Ecclesiæ nu-
tritos ac defensores, ita & tuam Matie statem in
suscepit hac Ecclesiæ defensione & reformatione
cum suo clarissimo Senatu & toto regno tuebitur &
fortunabit. Tantum M. T. ea animi constantia quæ
Christianum & fidet defensorem decet, in incepto
hoc pro & sancto suo instituto pergit, Deus benignè
aderit his coptis. Spes quæ de occumenco, libero &
Christiano cōcilio omnibus excitata fuit iam cūdum
euauit, Romanus Pontifex præ catenis omnis im-
pietatis & idololatriæ autor, iudicium omne in cons-
cilijs sibi integrum referuat, id tantum ratum uult ha-
beri, quod ipsi approbatur, quod displaceat, etiam si aper-
to Dei uerbo mitetur, probæfæsi proclaimari, mīci dīs,
& quouis crudelitatis genere ext. ngui uult. Frustra

mag

ad Regem Anglie.

Itaq; hoc tempore è concilijs expectabitur uera pli
or iusta Ecclesiæ Catholicæ reformatio & de do-
ctrina dijudicatio. Nec potest è Pontificis Synodis
aliquid sperari boni, quod hæ regantur Pontificis uo-
luntate & prauis Papisticoꝝ ac Sophsiarum opi-
nionibus, & nō canonicae scripturæ doctrina. Quare
rectissime fecerit M. Tſi. Anglicanam & Hy-
bernicam suam Ecclesiam consilio piorum ac doctorum
Episcoporum aliorumq; bonorum virorum consilio &
opera ad uerbum Dei reformati, & sic constitue-
rit, ut in futurum nullis incidentibus difficultatus
turbari, nec ulla ratione in ea conscientia vulnerari,
nec fiducia suscepere cauſe, ullis casib; labefactari
possit. Nam in Ecclesia nihil est dubio animo, incera-
to conscientiae iudicio, & absq; scripturæ auctoritate
& testimonio, attentandum. Necesse est antequam
aliquid immutetur, aut constituantur in Ecclesia, ut
certum iudicium è scriptura sacra adferatur de omni-
bus que mutari, innouari ac constituiri debent. Hoc
iudicium cù. n è Canonice scripturis petendum sit, &
ad amplissimè patet atq; tantum contigerit, qui scripturæ
scripturæ sunt periti, & optimos quosq; Ecclesiastis-
cos scriptores, summum diligētia & bona fide euol-
uerunt, magnitudo rei postulat, ut doctissimuꝝ quosq;
hic Regibus, Principibus, & legitimis Magistris

D.mj. tibus

Ioannes Aepinus

tibus subsidiariam operam præsent, & monstrare
quid piè, nūstè & utiliter in Ecclesia corrigi & insti-
tui possit & debet. Quanto quisq; dignitate, autho-
ritate, & eruditio[n]e alios excellit, tanto diligētius hic
debet seruire Magistratui, & pia conantem fide-
liter adiuuare. Nec leuiter hic peccare uidetur, qui
suo officio desunt Magistratis, quod ea negligat,
quæ ad illustrandam Dei gloriā, & propagandam
Ecclesiæ salutem pertinent.

Ego et si is non sum qui uel eruditio[n]e uel consilio
ualeam, nec Religionis progressus multū iuuare pos-
sum, tamen cùm quisq; pro suo modulo Ecclesiæ labo-
ranti suppetias ferre debet, & erroribus, secundum
sue uocationis ius resistere, arbitratus sum mei quoq;
officij esse, ut hic meum studium & benevolentiam
erga Ecclesiam & tuam Majestatem, quæ nunc
incubit reformationi Ecclesiastice, declarem, &
aliquid conferam quod ad Ecclesiæ reformationem
maxime pertinere iudicatur, scripsi confutationem
Purgatoriij figmenti, quod multos errores comple-
ditur, & non postremas superstitiones & idolola-
rias in Ecclesia sustentat, eamq; Majestati tue
adscribere uoluim, ut ea uideret, quam horrendi erro-
res, & impij cultus coniuncti sint doctrinæ de Pur-
gatorio, & quanti referat omnino delere doctrinam

istam

ad Regem Angliae.

Istam Papæ de Purgatorio, quod sit & basis & se-
minarium sacrilegæ Missæ pro defunctis, mater in-
dulgentiarum, quibus nihil nec vanius, nec impudentius
orbis unquam uidit, & totius istius questus, qui de
mortuis redibat ad Sacrificos. Hoc figuratum etiam
peperit ingentia mendacia de apparitionibus mortuo-
rum, quæ passim de pulpitib; audacia plusquam Cyclopi-
ca proclamata sunt, non ut his glorificaretur Deus,
sed ut Sacrificiorum penuria replerentur, & cu-
lmine ipsorum pulchritudine prospicceretur. Purgatorium si
quidem idolum illud est, quod Romanæ Ecclesie pro-
uenitus ita in omnibus nationibus in immensum auxit,
iusticia Dei & nostræ salutis scopum transluit,
pro iustitia Christi fictam poenitentiam & satisfac-
tionem, non absq; horrenda tactura animarū obtrusit,
morientibus spem de æterna vita statim post mortem
consequendam & apprehendenda eripuit, afflictos pa-
uidosq; hominum animos, ac cum ipsa morte luctantes,
persepe in desperationem coniecit fiduciam in Iesum
Christum liberatorem nostrum, quæ se morituri con-
solari deberent aduersus indicium Dei, & torro-
rem infernarum penarum, prorsus obruit: nullum
certè commentum magis appositum diabolus reperire
potuisset ad saginanda sua mancipia, & ad compi-
landum totum mundum.

Super

Ioannes Aepinus

Superuacaneum iudicari posset, quod etiam nunc
mediter aliquid contra purgatorium, sed qui hostium
ueritatis peruicaciam, populiq; Christiani ruditatem
et imbecillitatem perpendunt, ualde necessarium esse
iudicabunt, subinde aliqua cum accessione retexere,
que antea tractata sunt, ut sic errores Ecclesiae
noxijs eo apertius detegantur.

Etsi nunc uulgo satis notus est purgatorij error,
tamen quia uetus est, altissime radices egit, in mul-
torum hominum cordibus, trahitq; secum plerasq; ar-
gutas disputationes, quibus uulgo fucus fieri, et plau-
sibiles caligines offundi possunt, defenditur etiam Tridentinæ Synodi anathematis, ideo opera precium est,
ut de hac materia solidæ, apertæ, et minimè fucosæ
explicationes extent, quibus detegantur purgatorij
errores, et confirmantur illorum conscientiæ, qui re-
formando Ecclesiam, Purgatorias rugas et super-
stitiones Ecclesia ejiciunt, et sit quod firmo conscienc-
ia iudicio, tanquam coram Deo, opponi possit, Tridentinis anathematum fulminibus, quibus ista Patriæ
Synodus, absq; scripturæ testimonijs, et cōtra fidelis
nostræ analogiam Ecclesiam solis anathematum mi-
nis cogere statuit, ut contra Christi fidem, et Cano-
nicæ scripturæ testimonia, dubia somma et manife-
stos errores, pro indubitate Dei doctrina diuinatus

pate-

ad Regem Angliae.

patefacta, & fidei articulos amplectatur, utq; non id
credat & secreteur quod Christus docet, & mandat,
sed quod Ro. Antichristo probatur & ipse nubet.

Ut hic aliquid adferrem adea, quæ præcipue ad
emendationem & repurgationem Ecclesie spectant,
placuit confutationem Purgatorij erroris scribere, &
in publicum edere, & eam T. Reg. M. nunc medi-
tanti Ecclesiae Anglicanae & Hibernicæ refor-
mationem dedicare: non quod nudicè hæc in Anglia
ignorari, & ab alijs ibi non multo elegantius ac copio-
sius tractari posse, sed ut doctos liberarem istius tra-
ditionis molestia, qui meliora & utiliora dare pos-
sunt. Deinde ut testarer me retinere illam ipsam uo-
luntatem ac obseruantiam erga M. T. & Angli-
canam Ecclesiam, quam ante annos xiiij. legatione no-
mine Hamburgensem furgens apud potentissimum &
prudentissimum Regem Maiestatis tui patrè testa-
tam reliqui, qui eodem tempore constituerat Ecclesi-
as reformare in Anglia & effecisset dubio pro-
cul, nisi rei magnitudo nonabil deterruisset, & quidam
Euangelij Christi basiles dissuasiissent, & auertissent
ipsius animum à tam sancto & salutari incoepio: fac-
rat enim eius rei præclara auspicia. Quo uero Dei
consilio, id quod bene ac pie ceptum fuit, cum sit omni-
sum, Domino (quem nbil latet) noctum est. Deus for-

E cassis

Ioannes Acipiter

taſis laudem extruendæ & reformatiæ Ecclesiæ
filio maluit reſtruari, quemadmodum olim David pa-
tre mortuo S. Iomoni filio, extructi Hierosolimitanis
in tēpli gloria reſtruata eſt. Nec eſt dubitandum,
Dei quodam arcano conſilio hoc accidisse, qui quos
ipſe uult ſolet exiitare ad efficienda ſua conſita. Eiſi
reformatio Ecclesiæ breui abſoluti poſſe uideatur, gaſ-
men cum reformatiæ & iſtauratiæ Ecclesiæ initia
ſoleant aliquot annis ualde inbecilla eſſe, & conſer-
uatio reſtitutæ Ecclesiæ requirat diuina uitā, præ-
ſens & florens animi robur, uiuicas ingenij utres, &
durabilem corporis incolumentem. Deus uideatur ad
conſeruandam Ecclesiæ integritym, potius uoimſſe
filij adolescentiſ, quam patris ſenſientiſ, opera uit.

Iteq; tuam M. aieſtatem in primo ſuæ adolescenti-
tia flore diuinitus delectam eſſe ad ſanctum, præcla-
ruum, uile & neceſſariorum hoc opus reformatiæ Ec-
clesiæ, res ipſa loquitur, uig; hoc recte & pie proce-
dat, ad nominis Dei gloriam, & animarum ſalutem,
Regios conatus certe omnes pie doctri na diuiuare de-
bent, cōſilijs, hortationibus, doctrina, precibus, & alijs
uitiis & honestiis modis. Hoc officiū cum omnes,
qui Christum profitentur non ſolum M. a. T. ſed
etiam omnibus pia conantibus debeat, non puto mihi
uitio uerti poſſe, quod breuem, tenuem & exilēm, ta-

men

ad Regem Anglie.

men firmam & ueram hanc confusione m Purgato-
rij fragmenti T.M. nuncupauerim, cum Christianus
sim, & Ecclesiae debet quicquid in me est industræ,
& quod ueror in ea Repub. quæ Regibus An-
glie semper coniunctissima fuit, quæq; Angliae de-
trumenta sua esse putat, eiusq; fælicitatem non mirus
amat, quam suam ipfius.

Quod reliquum est, rogo ut M aieſtas tua pro
sua clementia hoc opus nostrum, non à sua magnitu-
dine, sed à nuncupantis animo & argumenti utilitate
estimare uelit.

Pater noster ecclæſis propter Iesum Christum
liberatorem nostrum, benigne perficiat, quæ per tuā
M aieſtatem inchoata sunt, de reformatione Eccle-
siae: conseruet tuam M aieſtatem quam diutissime
incoluim, tum ad amplificandam sancti sui nominis
gloriam, & Ecclesiae salutem, tum ad totius Angli-
cani Regni fælices successus, regatq; M.T. con-
ſilia, ut conseruetur pura & sincera doctrina Dei,
& excludantur erroneæ opiniones, à uerbo Dei diſ-
ſentientes, quibus non solum conscientiae laetantur,
Ecclesiae salus in periculum adducitur, sed publica
pax & tranquillitas etiam impeditur.

E.iij.   Dom-

Ioannes Acimus

*Dominus noster Iesus Christus, Rex Regum,
¶ Dominus dominantium, Ecclesiae suæ uetus libe-
rator, pastor & rector, suo spiritu moderetur ac
fortunet M.T. consilia & actiones omnes. Amen.*

Hamburgi, anno à nato Christo

M.D.XVII.

D·IOANNES F.O.I. ÆPINVS DE Purgatorio.

ETE RES ECCLESIA-
stici Scriptores ipsaq̄ Canonica
scriptura duo loca tantū assignat Duo loca
animarum.
animabus corporibus exutis: pijs
Paradisum sinum Abrahæ ac coe-
lum, impijs & non regeneratis ba-
ptismate, infernum. His duobus
locis Sarhanas etiam tertium affinxit, qui vulgo pur-
gatorium appellatur, quem non damnationis, sed ex-
piationis, lustrationis ac purgationis locū esse inepit:
Inferno p̄enarum acerbitate eum assimilar, fingeatq̄
infernum damnatorum à purgatorio solum in hoc
differre, quod redemptionis spes sit in purgatorio, in Discrīmen
inferno non. Quod figmentum ad quœstum sane inferni &
accommodatissimum est. Purgatoriū

Spes venia non tantum ostenditur in purgatorio,
sed ut illa ocius pratio vel maximo redimatur. Infer-
ni cruciarus & ignes purgatorio etiam adduntur, ut
horum horrore animarum redemptores eō citius ex-
trudantur ad listendum hoc tremendum incendium.

Nunc quia differentes de descensu Christi ad in-
fersos, incidimus in tractationem illorum locorum,
quibus animæ corporibus exutæ continentur, breui-
ter etiam perstringemus ea quæ de purgatorio maxi-
me refert scire, & quæ in hac controvèrsia alius
momenti esse videntur.

Sunt fucosæ & artificiosæ imposturæ quæ sub pur-
gatoriū figmento Ecclesiæ obtrusæ sunt, ita quidem

E.sij.   Scriptus

D. Joannes Ascipinus

Doctrina de scripturæ & veterum testimo[n]ijs callide eo detortis
Purgato·io palliatæ, vt omnium hominū mentes hactenus per-
secuti·ssima strinxerint, & nostræ fidei sinceritatem ac simplici-
tatem coruperint.

Quamuis alias satis purgatoria controuersia ex-
cussa & tractata sit a clarissimis & doctissimis viris,
tamen prodest hæc subinde renouare in Ecclesia, vt
ita sedulo admoneatur, cauтор atq[ue] prudentior redi-
datur, & ea quasi ob oculos posita semper in conse-
etu habeat, & ex animo detestetur, veluti illa, quibus
maximum & irrecuperabile damnum Ecclesie Christi
datum, fides Christi seconde deformata, obruta &
oppressa est, pauidis conscientijs pestiferi laquei po-
siti sunt, totus orbis fascinatus est, Papismi fex iā diu
quauiis scœvitia impudentissime multos & pellimos
errores defendit, quæ omnia sua somnia fidei loço ha-
beri vult.

Et quum Papistæ purgatorias nugas pro princi-
pia munitione suæ impietatis habeant, & ad eas in
quibusvis certaminibus confugiant, necesse est nos
sedulos esse in his oppugnandis & confutandis. Ne
vero multū temporis in hac tractatione insumamus
compendio studebitur, & omnia contrahentur quā
arctissime.

Ante omnia autem nobis est statuendum purga-
torium esse impium, sacrilegū, exitiale & nefarium
Sathanæ commēntum, ex meris mendacijs, impostu-
ris & blasphemij constructum ac compactum, de
quo in sacra scriptura tum veteris tum noui Testa-
menti ne quidem unus apiculus extat, taleq[ue] esse nu-
gamentum quo fides Christi euertitur, salutis scopus
transfertur, mors Christi irrita redditur, falsa iustitia

&

Purgatorijs
lau.

& satisfactio statuitur, bonitati ac misericordia Dei contumelia irrogatur, conscientiae perplexae crudeliter verantur, mortis pauperes augentur, somnus & quies in Christo obdormientium in Stygios cruciarum & acerbissimos tartareos fumos vertitur, vera prendencia labefactatur, ad quævis flagitia fenestra aperitur, latrocinia, usuræ, & alia impia & technæ ad quæstum comparatae aluntur, totus mundus impudenterissime & turpisime decipitur, circuictabitur, expilatur & exhaeritur: estq; illa impostura de qua sanctus Petrus Ecclesiam admonet. ij. Pet. ij. dicens futuros pseudo prophetas in populo, & magistros mendaces, qui fictis verbis in auaricia erant quæstum facturi inter Christianos. Purgatorij figmentum mater, fons & basis est omnium imposturarum Papismi: ex hoc predierunt missæ pro defunctis, vigilæ, anniversaria, oblationes pro mortuis, peregrinationes, animarum balnea, missarum fundationes, thesauri Ecclesie ex meritis sanctorum conflati, opera supererogationis, indigneationis, suffragia & similes nugas, magis ad quæstum quam ad fermandam pietatem instituta. Hac omnia ita incumbunt Purgatorio etiæ suo fundamento, ut hoc extincto ac diruto emnia ista simul à fundamento evantur. Nullus etenim istorum portiū usus est Purgatorio sublato, quia qui in coeli sunt nullis viuorum suffragijs indigent, & qui in inferno sunt his liberari non possunt.

Sicut ex ignorantia iustificationis Christi sere oī erroris in ecclesia certi sunt, ita & Purgatorij figmenta inde natū est. Si Purgatorij architectus persuasum fuisset credentes in Christū Dei bonitate, per imputationē iustitiae Christi, gratia iustos reputari, & à suis peccatis

D. Ioannes Acpinus

tis absolui, nunquam proposuissent dubium rationis
humanæ somnium de imaginario purgatorio, quod
merum ratiois humanæ inuentum est, qua Sathanas
abusus est ad excogitationem huius i mposturæ, & ut
omnium errorum ac deceptionum fucosa soleat esse
exordia, ita etiam Purgatori⁹ figmentū initio habuit
suas fucosæ rationes vulgo valde plausibiles.

Primum, Purgatorio videntur occasionem præ-
buisse gentium inferiæ, & iusta Iudæorū, quæ genti⁹
imitatione usurpata post solutionem captiuitatis po-
puli Israëlitici, & templi reparationē paulatim ab am-
bitiosis & auarī Pontificibus ad quæstum collata &
invecta sunt, ante illud tēpus Iudæos pro mortuis nō
fecisse sacrificia, sacra historia testis est, quæ docet
hūc morē sub Machabæis primū inoleuisse, quo tem-
pore in Iudaica religione omnia corruptissima fui-
sse res ipsa loquitur in libris Machabæorū. Hic error
Apostolorum prædicatione extinctus, postea Aposto-
latica doctrina ab pseudodoctoribus rursus obscu-
rata, resuscitatus est. Et Christiani videntes sacrificia
mortuis impendi apud Iudæos & Gentes, & audi-
entes ex scripturis beatas animas in coelis nō habere
opus ullis viuorum vel oblationibus vel suffragijs,
dam natiscq; in inferno nullam esse spē veniam & re-
missionis peccatorum, corporunt ratiocinari necesse
esse ut aliquis locus esset, in quo animæ peccatis in-
quinatae vel proprijs poenit vel aliorum satisfactio-
nibus iustificarentur. Hac cogitatio autem nata est
ex falso iudicio de inæqualitate peccatorum, & in-
stitia Dei æqualitate, qua sine miseratione peccata
omnium puniri putantur iuxta qualitatem culpar,
nullumq; peccatum remitti absq; satisfactione, nec

Deum

Deum iniquum facere iudicium, non alios punire, alios impunitos dimittere, nec alios gravius, alios mi-
tius in paribus delictis punire: Breuiter, Philosophia
iustificationis fidei ignara, Dei iusticiam à politica Discrimen in
iusticia estimās extruxit Purgatoriū, à qua tamen iu-
sticie fidei
sticia Dei & Christi (qua reputamus iusti corā Deo) et politie.
plus distat quā cōclum à terra. Illa etenim nititur vel
propria innocentia vel iusta satisfactione, hac vero
misericordia Dei & satisfactione Iesu Christi filij
Dei. Hunc errorem postea auxit vetus illa opinio
de humanis meritis & satisfactionibus, quā deinde Ecclesiastica
confirmarunt Ecclesiasticae satisfactiones, quae Chri-
stiana religione latissime propagata, ab Episcopis ^{nei cur insit} institutæ & poenitētibus impositæ sunt, ut his animi ^{tut. 4.}
poenitentium explotarentur an vere vel facta resi-
piscerent, priusquam absolverentur & reciperentur
in gremium Ecclesiarū & publicis poenitentiis exem-
plis alijs deterrentur à similibus lapsibus. De quo
ritu prescat Ecclesia: ubiqꝫ multa leguntur apud ve-
teres Ecclesiasticos scriptores.

Cyprianus aliquot epistolis in libro. iiiij. epistolarū
hunc moē depingit. Haec satisfactiones disciplina
gratia initio in Ecclesia instituta, ab hominibus im-
periti postea derorta sunt ad mentitas istas satisfa-
ctiones, quibus putatur Deo satisficeri oportere pro
peccatis, cūm multi morerentur tempore poeniten-
tiae sibi præscriptæ, priusquam absolverent currigu-
lum temporis ad poenitentiā agendam præscriptū,
neqꝫ satisfactionem impositam integre præstatent,
putatum est illos saluos fieri non posse nisi vel ipsi-
mer poenis apud inferos omittam satisfactionē pen-
sarent, vel alijs pro eis satisfacerent, quod ipsorum op-
tionē

D. Ioannes Aepinus

nione necesse sit, ut diuinæ iusticie pro peccatis sa-
tisfiat, ipseq; iustus iudex homin'um personam non
respieiens, nullum facinus non impunitum sinat,
nec ullum reum absq; debita satisfactione absol-
uat. Ita satisfactionibus propter disciplinam exēpli
causa & ad explorandos animos institutis abusi sunt:
impij ad stabiliendos errores de purgatorio.

Si verum certumq; esset, nullum peccatum absq;
humanis satisfactionibus remitti, quod pontificij
tanquam concessum & confessum fundamenti vice
praestaurat, certum etiam esset nullos morientes vel
leuissimis peccatis obnoxios, seruari posse, nisi redi-
merentur eorum peccata vel proprijs vel alienis
satisfactionibus, omnibusq; morientibus peccato-
ribus ab negatione purgatorij, omnis spes salutis erit
peretur. At quū fallissimum sit peccata remitti pro-
pter hominum satisfactiones, sua ipsius mole ruit
purgatorium, & quæ coniuncto figmento satisfacti-
onum superstructa sunt.

Hi sunt serè præcipui fontes, ex quibus proma-
tauit purgatorij figmentum, quod progressu tem-
poris firmius stabilitum ex se innumeros alios exi-
ciales errores progenuit.

Purgatorij assertores ac propugnatores tribus pre-
cipue nituntur rationibus, quæ si solidæ ac firmæ
essent, doctrina de purgatorio sane verissima ac cer-
tissima esset. Primo dicunt sacram scripturam à suis
partibus stare, deinde addunt suam doctrinam de
purgatorio ab ipso deo comprobari revelationibus
& mortuorum apparitionibus, tanquā peculiaribus
testimonij ac sigillis. Postremo non verentur ve-
teris ecclesiæ consensum prætexere ad impij sui dog-
matis

De Purgatorio.

Fo. 4.

matis confirmationem. Hac si vera sunt certe com-
mento purgatoriū nihil verius est. Si falsa, eo nihil nu-
gaciū.

Et ut veniamus ad propositi argumenti tractati-
onem, primo ostendemus mera figura esse, quæ
Papistæ de purgatorio docent. Deinde respondemus
ad argumenta, quibus purgatoriū commentum
probatur & propugnat. Tota canonica scriptura
veteris & noui testamenti docet solum Christum
esse præcium redēptionis totius mundi, propter
ipsum peccata tantum condonari & quidem gratis,
iusticiam nostram coram Deo non consistere in hu-
manis iusticijs ac meritis, sed in peccati remissione, ^{iusticia dñs}
sive in non imputatione, nostrisq; iustificationē Dei
immensa misericordia, & Iesu Christi filij dei iusticia
nisi, non humanis iusticijs. In Iesu Christo namq;
mundo denata est peccatorum purgatio, expiatio,
emundatio & satisfactio, non in hominum iusticijs,
eaq; per fidem in Christo apprehenditur non ap-
plicatur nobis per bona opera vel precedencia vel
sequentia fidem. Ideo manifestus error est in quod
vel purgatorijs flammis vel vīlis, alijs hominum sa-
tisfactionibus peccata expientur, & rei apud Deum
in iudicio Dei iustificantur, & absolvantur. Vno
hoc argumento funditus evertitur purgatoriū som-
nium. Si solius Christi iusticia iusti constituimur a-
pud Deum, certe alia hominum iusticia iusti censeti
nequimus coram Deo. Hac prolixius hic prosequi
nolo, quod ea abunde satis à me tractata & expli-
cata sint in enarratione Psalmi. xix. vbi de iustifica-
tione dissolvimus copiosissime.

F ij Del

D. Ioannes Acipiter

De remissione culpe & poena. Dei misericordia propter Iesum Christum, quæ Deus redemptorem & reconciliatorem mundo proposuit, omne peccatum remittitur credentibus, sola excepta blasphemia in Spiritum sanctum, & remissio peccato simul remittitur peccati reatus, culpa & poena. Impium commentum est culpa dimissa peccatorum penas reservari, easq; remouendas esse satisfactoriis nostris.

Culpa ipsis Sophistis etiam authoribus est causa poenæ, propter hanc etenim irrogatur poena, sed culpa remota & reatu sublatu nulla superest causa poenæ. Impossibile ergo est poenam remanere sublata culpa, & à iusto iudice porro tanquam reum teneri & affligi culpavantem. Ut verum est, culpa non remissa, non remitti poenam, ita etiam verū est culpa remissa simul etiam poenam remitti, quia hæc duo coniuncta sunt, & mutuo se respiciunt. Nihil certe ille iudex reo condonat & dimittit, qui secundum culpat qualitatem de eo penas sumit. Poenam à culpa in remissione peccatorum discerni pernitiosus error est, eo obrutur omnes promissiones misericordiæ Dei, & incutitur perpetuus metus & horror peccatoribus etiam vere resipiscentibus. Aliud quidē est peccati culpa, aliud poena: culpa nostra est, & ex nobis ipsis oritur, poena Dei est, nobis propter peccatum ab ipso imponitur: re ipsa inter se sunt distincta, sed in remissione peccatorum sunt coniuncta impia huic discretioni culpare & poenare, & falsæ huic opinioni quod sine hac dimittatur coram Deo, Sophistæ fidem faciunt his scripturæ testimonij. ij. Reg. viij. Si inique aliquid gesserit, arguam eum in virga viorum, & in plagiis filiorum hominum misericordiam autem

De Purgatorio.

F. 3.5.

autem non auferam ab eo. Et Psal. lxxxix. Si dereliquerint filij eius legem meā, & in iudicijs meis non ambulauerint, si statuta mea prophanauerint, & man data mea non custodierint, visitabo in virga iniquietates eorum, & in verberibus peccata eorum, misericordiam autem meam non auferam ab eo. Ex his & similibus testimonij scripturæ aduersarij eliciunt Dei misericordia remitti culpā peccati non paenā, sed eam tantum mitigari Dei misericordia, & hanc sententiā probant exemplo Davidis, cui agnoscendi suum delictum à Propheta Nathan dictum est: Dominus transtulit peccatum tuum, non morieris: cùm tamen Deus post annunciatā peccati translationem horrendas poenas Davidi & domui ipsius imposuerit, grauissimeq; vltus sit illius peccata.

Doctrina de remissione culparē & paenarē, utinque videtur absurditatem gignere, quod qui dōcent per fidem Christi tantum impetrari remissionem culparē non paenarē, obtuunt Christi beneficia, & detineant conscientias in perpetua dubitatione, & qui affirmant per fidem in Christum pariter obtineti remissionē tum culpatum paenarē, videantur tollere timorem Domini, & labefactare studium obedientiarē & pietatis erga Deum, putant enim Sophistat metu paenarū illud cōseruari, & peccata coegeri opereret, illosq; se opponere manifeste experientia, quæ testis est credentium peccata puniri, etiamsi secundum culpam remittantur, ut videre est in exemplo Davidis & mulierum aliorum. Ad hanc respondeo.

Etiamsi cōcederetur aduersarij peccati propter fidem in Christum tārum remitti secundum culpā, & eius paenā solummodo mitigari propter fidem

F. 3.5.
F. 3.5.

tamen

D. Ioannes Scepinus

tamen hoc ipso purgatoriū propugnari nō posset,
quod scriptura doceat poenas peccati viuis imponit
non mortuis in gratia ac fide morientibus, neque
etiam consequeretur has poenas esse satisfactiones
pro peccatis, cum scriptura passim testetur eas esse
paternas correptiones, & ad emendationem ex-
empli vice infligi, ut lapsi his resipiscientiae & officijs
sui admoneantur, dei cōdium declaretur aduersus pec-
catum, & alijs multis metus peccandi incutiatur.
Sicut dominus ipse testatur Ieremias. ij. dicens. Fru-
stra percussi filios nostros, disciplinam non recepe-
sum. Propheta Dei flagella disciplinam vocat, non
satisfactiones. Si poena peccatorum credentibus
imposita satisfactiones essent, nunquam frustra im-
ponerentur, sed quia sunt benignae & paternae cor-
reptiones, quibus dominus satagens nostrae emen-
dationis, nos corrigit, & coercet, ut in officio nos
detinear, frustra illis imponuntur, qui non emenda-
tur. Supra citata testimonia scripturae certe hoc non
probant, quod aduersarij inde tolli possunt. Ideo
simplicissime statuendum est remissionem pecca-
torum simul complecti condonationem culpar &
poenæ, peccatorumq; punitiones in ecclesia arbit-
rarias esse Dei correptiones & pertinere ad discipli-
nam, non ad iudiciariam satisfactionem, quæ iuxta
culpar qualitatem interrogari solet. Nam neq; culpar
remissio, neque meritæ poenæ vel mitigatio vel
condonatio responder qualitati culpar illius, cui' pec-
catum secundum culpam est dimissum, nec etiam
poenæ imponuntur secundum culpar qualitatem,
sed gubernantur Dei voluntate & beneplacito. iu-
dicia Domini libera & arbitria sunt, non possunt
certis.

De Purgatorio.

.6.

certis legibus astringi, nec prefixis limitibus &c se-
ptis circumscribi, nec ea sunt iuxta proportionem
culpar & poenar. Dominus poenas propter peccatum
poenitentibus impositas semper moderatur paterna
sua clementia, non appendit eas exacta trutina iusti
& severi iudicij, ut pater gubernat eas ad utilitatem
tum illius qui corripitur, tum illorum quos vitricibus
exemplis vult admoneri. Dominus in punitione
peccatorum spectat quod expedit, non quid nos
meriti sumus, sicut Psalmus docet, visitabovirga pec-
cata eorum & verbis delicta eorum sed gratiam
meam non auferam ab eis, nec mendacem faciam
veritatem meam. Et hoc est, etiam si in Christum
credentes peccant & Deus immensis malis vici-
tur eorum inobedientiam, tamen nec abijectur nec
perdet eos, sed paterna ferula tantum castigabit
& emendabit. Hac castigatio non est merienda vel
a gravitate vel levitate culpar illius qui deliquerit, sed
a paterno Dei consilio & nostrae emendationis nec-
ssitate.

Dominus non ferit quantum meriti sumus sed
quantum ad salutem animarum nostrarum pro-
dest, & nobis sufficit, ideo alios mitius, alios durius
castigat, & sapientiemo mitius in gravius delin-
quentes & durius in leuius peccantes animaducen-
tit. Sauli ecclesiae Dei depopulatoris & scurrillissimi
Christi hostis peccatum non fuit leuius peccato
David quantum ad factum attinet, tamen hunc pre-
nas inflxit valde atrocet, illum, condonata omni-
culpa & pena misericorditer adoptauit in nome
cum apostolorum, nullis de eo poenis summis. Hoc
est in aliis quoque momentis obitos suorum. Eiusung
nullus.

D. Ioannes Aspinus

sum: Dei iudicia in eius voluntate & arbitrio posita;
Quo consilio autem Dominus flagellat pios secum
dum suum arbitrium, non secundum mensuram no-
stræ culpæ, dictum est in Psal. xix. ubi disputauimus
de legis promissionibus & præmiis, & de eius poe-
nis & comminationibus.

Etiamsi verum est, iudicium Dei ab ipsius domo
incipere, & Deum impositis poenis corrigerem quos
dam ex illis quibus peccata remisit, tamen inde non
consequitur, Deum omnium relipiscientium peccata
post conuerisionem punire, & remissa culpa reser-
uari peccatorum poenas. Ex particularibus exēpli-
bus non potest condi generalis canon. In eiusmodi exē-
pli non tam Dei iustitia & peccati culpa inspicienda
est, quam Dei clementia & illius utilitas, qui corript
tur, quia non tantum hostium peccata punit, sed etiā
filios sibi charissimos flagellat, non ut pro peccato
satisfiat, sed vel ut emendentur, vel in officio detine-
antur ac sanctificentur. Hanc correctionem argu-
mentū esse paternæ benevolentiae, non opus severi
iudicij Apostolus prolixè affirmat ad Hebre. xij.

Doctrina de remissione culparum & poenarum fidem &
spem alit, & Dei clementiam commendat. Opinio
de reseruatione prenarii, misericordiam Dei obruit,
meritum Christi extenuat, fidem & spem extinguit,
& labescentes conscientias in desperationē deducit,
ideo fugienda est tanquam lethale virus animarum,
& crudelis impostura, quæ ex diametro pugnet cū
Euangelio Christi. Nam Euangelio Christi creden-
tibus non particula aliqua remissionis peccatorum,
sed integræ remissio offertur, quæ complectitur cul-
pas & poenarum condonationem. Quod si scripturas
scitimo-

De Purgatorio.

F. 7.

testimonia de remissione peccatorum tantum de remissione culparum intelligerentur, & poena à culpa discerneretur in remissione peccatorum, tum certi per exigua spes & cōsolatio nobis relinqueretur in Christo, omniaq; beneficia Dei in Christo proposita horrenda caligine obscurarentur, quæ ipse tamen in indignos peccatores conferri voluit, ut sui nominis gloria illustraretur, eo magis apud nos eo maior eternæ gratitudinis memoria extaret, & sempiternæ glorificationis materia reponeretur. Christus sane præcium est pro nobis datū ad redēptionem nostrā, quo non ex parte sed plene peccati nexus soluti sumus, quo Deus ncn ex parte sed integre placatus est, & quo chirographum decreti constans, quod aduersus nos fuit, sublatū & deletū est. Ad Collo. ij. Legis chirographū nobis contrarium, non tantum ad culpā sed simul ad culpā & penam obligat. Hoc quum per Christum deletum sit credentibus, certum est propter Christum & culpam & penam peccatorū condonari credentibus. Si credentes remissio peccato adhuc tenerentur peccati pena, chirographum non esset deletum. Si deletum est, necesse est nullis peccati penis obnoxios manere credentes.

Per Christum credentes liberantur à morte, quæ est peccati pena, quare etiam non liberarētur a carceris peccati penis, quæ morte leuiores sunt? Si Dei misericordia propter fidem Christi maxima & summa peccati pena remittitur, qui fieret ut non tolleretur pena morte mitiores? Dicant nobis pontificij cur ex Christo non eodem iure speremus condonationem aliarum penarum, sicut speramus liberationem ex diaboli iure, maledictione & morte? sed hic

G. habent

D. Ioannes Aepinus

harrent spinosis suis sophis matibus , coguntur si vel
inuiti concedere in remissione peccatorum conti-
neri condonationem culpat & poenam , maledictio
comprehendit peccatis peccati, haec per Christum tol-
litur, ergo per Christum simul culpa & poena pecca-
tati remittitur . Penam à culpa discernere humanū
commentum est, quo omniū animi hominū in per-
petua dubitatione & inquietudine detinentur , euau-
geliū obscuratur, omniaq; scripturæ testimonia ve-
teris & noui testamenti de remissione peccatorum
& Dei misericordia ignoscente turpiter corrumpun-
tur. Scriptura dicit Iesum salutē facere populum suū
à peccatis suis, esse agnum illum Dei qui tollit pecca-
ta mundi , esse propitiationem pro peccatis totius
mundi, esse semē Abrahā, in quo benedicuntur om-
nes gentes terræ, esse salutem Dei à mari usq; ad ma-
re, & usq; ad terminos terræ . Haec & similia scrip-
turæ testimonia fœdius neq; corrupti neq; defor-
mari possunt, quam cum Christo tantum tribuitur,
quod pro culpa peccati solūmodo satisfecerit mun-
dumq; reliquerit in penis peccati , ut se inde pro-
prijs satisfactionibus eruat . Bone Deus quæ est haec
benedictio, redemptio, iustificatio & salus , quæ nos
relinquit sub peccatorū penis? Quid magni cōfert
Christus ecclesiæ suæ, si nō ita liberat à peccatis vt si-
mul à culpa & poena peccati liberetur? Quid ille me-
dicus ægrotō cōfert, qui nugatur se sustulisse causas
morbi, relictis morbi cruciatibus, ipsaq; morte? Si-
cut medicus & morbi causas & penas pariter tollit
ita Iesus Christus vnicus & verus ecclesiæ medicus
peccati penā per culpam vna abstergit & tollit.

Sacra scriptura sophisticum segmentū de reserua-
tione

De Purgatorio.

Fo. 8.

tione pernarii peccati, apertis testimonij & exēplis
in multis locis diluit, quorum hic quædā obiter adi-
ciemus. A postolus ad Romanos. iij. &c. iiiij. ex pro-
pheticis scripturis affirmat, fidem gratis absq; operi
bus imputari ad iusticiā & remissionem peccatorū,
et beatitudinē in hoc ipso pœnitentiā esse, quod deus
nobis peccati non imputet. Cū apostolus gratis nos
propter fidem iustificari docet, ostēdit nos corā deo
propter fidē in christum gratis iustos pronuntiari &
absolui. Gratis iuslum reputari & absolui, & peccati
pœnas satisfactionib. redimi sunt pugnātia Paulina
disputatione, itaq; aperte euertitur hoc Sophistarū
figmentū, & clare evincitur, remissione pœnōrum cō-
prehēdi remissionē culpar & pœnæ & vtrāq; parites
remitti propter fidem in Christum. Apostolus ad
Ro. v. fidei fructum describēs ait. Ex fide iustificatis
pacē habere apud deum per Iesum Christum domi-
num nostrum, pax dei nulla esse potest vbi iudicij dei
horror & acerbissimæ pœnæ peccatorū metuendas
sunt. Omnibus fide iustificatis, apud deū pax est, nō
est ergo veritati cōsentaneū apud deū restare pœnas
peccati fide iustificatis. Hoc est, illis quibus remissa
sunt peccata propter fidē in Christū. In peccatorum
remissione pœna non potest diuelli a culpa, quod v-
trūq; consistat in non imputatione peccati. Si remis-
sa noxa remaneret pœna peccati, remissio peccatorū
nō posset dici peccati nō imputatio. Pœna enim in-
fallibile argumentū est imputatiōis peccati, quoties
scriptura in Christo peccatorū remissionē, & salutē
annūciat. Hāc spē nobis ostendit, qua liberatissimus
a diabolo, morte, inferno, vniuersis peccati pœnis,
arq; ab omnibus ijsquæ diabolus perpeccatū inuexit

G ij = Christi

D. Ioannes Aepinus

Christi beneficia opponuntur integro isti damno,
quod diabolus mundo dedit per peccatum in pecca-
torum remissione concurrunt, & continetur omnia
salutis & vere liberationis beneficia.

Dominus ostensurus culpam & poenam peccati
simul remitti de resipiente peccatore sic ait. Eze-
chiae. xviiiij. Omnim iniquitatum eius, quas opera-
tus est, non recordabor, in iusticia sua quam opera-
tus est viuer. Cum Dominus ait omnes iniquitates
sive omnia peccata resipiscantur, quae vel venialia
vel mortalia vocatur, obliuione deleri, significanter
affirmat, cum peccati noxa simul etiam peccati poe-
nam remitti, nemo tam stupidus est, qui apud se no
statuat illum iudicem adhuc istorum peccatorum re-
cordari, propter quae irrogat poenam, ut per Ezechiel
elem diserte indicaretur poenitentibus non tantum
noxiam peccati sed etiam poenam remitti, remissio-
nis poena praeципue facta est mentio, cum dicitur,
viuet non morietur, non erit vobis in ruinam iniqui-
tas, quae verba dubio procul de remouendis peccati
poenis sonant. Propheta hoc loco praecipue concio-
natur de ratione tollendi & amoliendi peccatorum
prenas. Ceterum est poenitentibus peccatorum poe-
nas condonari in hac vita, quid ni ergo etiam poenae
peccatorum simul cum culpa dimitterentur illis, qui in
gratia Dei moriuntur. Scriptura docet impios ac dam-
natos post mortem luere peccati sui poenas, pios ve-
ro suscipi in finum Abrahæ, auchi in coelum, & bea-
titudine frui. Impudens ergo mendacium est poe-
nas peccatorum apud inferos reservari penitentibus,
& in fide & gratia Dei morientibus. Propheta Hie
remias. xxxi. ita scribens de remissione peccatorum,
propitiabor

De Purgatorio.

Fn. 9.

propitioribus iniuriantis eorum, & peccati eorum non recordabor amplius, disertis verbis indicat peccati culpam & poenam simul illis remitti, qui cum Deo sunt in foedere, mentionem fecit propitiationis, quae proprius respicit ad remissionem culparum & obliuionis peccatorum, quae proprius pertinet ad condonationem poenae. Verumque beneficium namque nouitatem pacti ac foederis est. Hac duo simul concurgunt in promissione de remissione peccatorum, Deusque simul culpam & poenam peccati dimittit, & ut Dominus ostendat statim post initium foederis consensum non modo peccati culpam sed etiam poenam remitti, additur in propheta Deus amplius non esse recordaturum peccati eorum. Hoc est, Deus misericordia secturum & obliuioni daturum esse omnium peccatorum offensionem. Huius interpretationis scriptura etiam facit fidem clarissimis exemplis, quibus quasi ob oculos nobis ponit remisso peccato culpam & poenam simul cum peccato condonari.

Christus paralyticum sanans Matth. ix. & dicens confide fili remittuntur tibi peccata tua, diserte afflitis mar, & facto etiam testatur fide non tantum accipi remissionem culpa, sed etiam poenam, & cum peccato simul externa & corporis mala, quae peccatum perit, tolli, quia Christus paralytico non tantum remittit peccatum, sed sanat etiam eum, & a merito ipsius peccati seminario liberat, ut Christus declareret in remissione peccatorum simul comprehendendi liberationem a culpa & poena & unam condemnare esse potestatem dimittendi peccata & librandi a meritis poenis ait paralytico. Surge, tolle lectorum tuum & vade in domum tuam. His verbis &

G. iij. hac

D. Ioannes Nepinius

hac paralytici sanatione Christus ceu a posteriori
perspicue ostendit in remissione peccatorum con-
iungi condonationem culpæ et poenæ.

Christus Ioh. viii. adulterâ absoluens non imponit
ei satisfactiones, quibus a se amoliatur perpetrati
adulterij poenas, sed satisfactiones loco ei tantum in-
iungit ut ex animo resipiscat, & ne porro peccet. Chri-
stus hoc facto testatur peccatorū poenas nō redimī
humanis satisfactionibus, sed eas simul cū culpa di-
mitti, nō enim eas tacuisset, si ad salutē & redēptio-
nem poenatum necessarias iudicasset, cū aduenerat
vt saluū faceret nō vt iudicaret vel vt silēdo salutē no-
strā proderet. Christus Lu. xv. para. de filio prodi. &
dissipatore suarum facultatū qua depingitur imago
remissionis peccatorū, apertius cōfirmat cū p̄tō cul-
pā & poenā remitti, quā vt hoc vlla pia mens infici-
ari possit. Docet nāq; filio agnoscēti suum delictum
& ex animo resipiscēti nec poenas imponi nec satis-
factionē ab illo exigiri, sed peccatorū simpliciter & ple-
ne paterna benignitate cōdonari. Hoc ipsum etiā pa-
rabola seruo declaratur, qui soluēdo nō est Mat. xviii.
cui dominus debitum dimittit, quod illud agnoscat,
solutionis dilationē petat, solutionē polliceatur, &
specimen p̄i animi præbeat. Hac parabola instanti-
bus verbis ostēditur in remissione peccatorū cōiungi
condonationē culpæ & poenæ. Quia debitū dimis-
ti ad culpā, & ex vinculis solui ad poenam pertinere
nemo dubitat. Vtrumq; autē beneficium dominus
præstat seruo agnoscēti debitum & ostēdenti p̄op-
tā voluntatem de soluendo debito. Dominus parabo-
bola de Phariseo & Publica. Lu. xviii. quē ait agno-
scētē p̄tūm, deprecantē noxā & fidentē misericordis

diaz

dilectio dei et exemplo iustificatum descendisse in domum suam nulla subsecuta pena, perspicue docet penam peccati vna cum ipsa noxa dimitti. Iustificatus est exemplo non de se sed et in domum suam nisi gratuita remissione petitorum accepta plane absolutus fuisset a culpa & pena.

Ex exemplo latronis cum Christo cruci affixo etiam per spicue docetur, peccati penam cum culpa dimitti, dominus namque absque villa satisfactionis mentione ei promittit paradisum ac salutem, quam promissionem signare opponit paucoribus penarum, tum inferni, tum purgatorij. Falsum est quod hic obiectatur, latronem ultimo suo supplicio redemisse penas peccati in iudicio detinari civili iusticia sit satis penas a iudice impositis, non deo, politicum iudicium nihil habet commune cum iudicio Dei. Multi puniuntur in politia, quos deus absoluit in suo iudicio, contra, multi ciuiliter absoluuntur quos deus condemnat. Hae iudicia non sunt inter se conferenda. Quantum est discrimen inter legem & euangelium, tam etiam est inter iudicium dei & ciuale, lex oeces peccatores damnat. Deus credentes peccatores absolvit Ideo non est eadem ratio virtusque iudicij, propter aliam causam lex vel damnat vel absolvit, propter aliam euangeliu, illa vel innocentes vel satisfactores absolvit haec credentes & resipiscentes vel mortis reos absolvit solosque incredulos damnat. Ex recitatis scripturæ testimonijs manifestum est, christi fide simul accipire remissionem culparum & penarum, nullasque petitorum penas reseruar in fide iustificatis, sed fide aboleri. Manifestum etiam est, impium commentuisse penas peccatorum in gratia dei monentibus, post mortem infligi in purgatorio, ut ibidem vel proprijs supplicijs satisfacti, vel alionis suffragijs ac satisfactionibus inde redimantur & liberentur

*Discrimen
diuini & ci-
uili iudicij.*

Cate

D. Ioannes Acipiter

Caeterum cum mendacissima sit ista doctrina,
qua docetur peccata humanis iusticijs expiari, &
poenas peccati, remissa culpa, redimi satisfactioni-
bus, apertum etiam est papisticum somnium de pur-
gatorio impudentissimam esse imposturam, quod
singatur illud esse expiatoriam officinam, in qua
mortui satisfaciant se purgent, & redimant sua pec-
cata. Hoc commento certe nullum aliud potest esse
nugacius, quod nulla satisfactio humana sit qua pec-
cata redimantur vel ante vel post mortem. Quot-
quot moriuntur aut fideles aut infideles sunt. Cre-
dentes seruantur & suscipiuntur in sinum Abrahæ,
increduli damnantur & sepeliuntur in inferno. Nulli
ergo sunt qui deputantur purgatorio, nec fides in
purgatorio augetur, nec imperfectio vel infirmitas
fidei remissionem peccatorum impedit. Ideo neque
purgatorium assignari poterit infirmis fidei. Antea
est ostensum duo loca à Deo preparata esse anima-
bus corpore solutis, beatis sinu Abrahæ, paradisum
& coelum, damnatis infernum, veluti etiam docetur
exemplo pñ Lazari & impij epulonis Lucæ. xvi. &
alias sape cum dicitur, credentes seruari, incredulos
damnari, et qui bona egerunt intrare in vitam æter-
nam, qui vero mala, in igne æternum. Duo genera
hominum sunt. Alij pñ, alij impij, pro his duo loca pa-
ratasunt, necesse ergo est figmentum esse, quod de pur-
gatorio tertio illo animarum receptaculo pontificij
fabulantur. Non evadunt hoc effugio, scripturā non
loqui de separatis animabus, sed de hominibus ex
morte resuscitatis, qui statim post resurrectionem
aut in coelum suscipiuntur, aut ad infernum detru-
duntur, supra enim evidenter probatur duo loca

Cuo sunt tā
tum loca pro
pijs & impījs
animabus.

tantum

tantum esse pro animabus separatis, quam ut sophistae quibus aliquid frontis est, hoc impugnare queat August. de ciuitate Dei lib. xiiij. cap. viij. non tantum resuscitatis hominibus sed etiam separatis animabus duo loca tantum assignat dicens. In requie sunt animæ piorum a corpore separatae, impiorum autem poenas luunt, donec istarum ad aeternam vitam, illarum vero ad aeternam mortem, qua secunda dicitur corpora reuiuiscant.

Augustinus his verbis duo tantum loca tribuit animabus corpore solutis, alterum quietis, alterum supplicij, dicitq; animas in istis locis manere, vel in quiete vel in poenis, non ad aliquot menses, dies & annos, ut finguntur animæ habere in purgatorio, sed usq; ad resurrectionem corporum, qua facta, rotus homo corpore & anima aut aeterna beatitudine fruetur, aut aeternis poenis cruciabitur. Ex his liquet duo tatum esse loca separatarum animarum, illiscq; tertium locum civiliter affingi, contra sacra & canonicae scripturae autoritatem.

Hominibus vita defunctis porro nulla sunt expiationes, satisfactiones &c merita post mortem, unusquisq; post obitum metit quod in vita seminavit accipit quod in corpore egit, siue bonum siue malum his proprijs suis factis subit iustum Dei iudicium. Nugæ sunt quæ docentur de purgatorijs ac expiatory animarum poenis, quæ homo hinc secum aufert, istic habet. Post mortem nihil de eius impierate decebit, nihil pietati eius accedit, iudicatur, & coronatus iuxta id quod olim vixit, sensit & egit. Hanc doctrinam in quois vitæ statu conseruat timorem domini & studium virtutis, Nugæ de purgatorio alunt sal-

Quisque à
proprijs non
dienis operi
bus iudicab-
tur.

D. Ioannes Aepinus

Si am spem mentitæ iustitiae, obruunt virtutes, extinguit pœnitentiam, extingunt studium pietatis, & addant impijs hominibus securam audaciam peccandi, dum enim mortuis per sequentes satisfactions spem faciunt de redimendis peccatis, & consequenda salute, fenestrarum aperiunt secure delinquendi etiam usq; ad extremum vitae articulum, quæ securitas præceps casus est in infernum.

Scriptura clarissime concionatur contra errorem hunc peruersum, & serio nos admonet, ut dum viuimus, sedulo bene operemur, ne pietatis officia differamus, ne quid reiçiamus in senectutem, & ne nobis mortuis pollicearum salutem ex aliorum suis fragijs, quod quilibet a deo ab illis iudicabitur, quid ipsemet hic in vita egit, veluti patet ex subiectis scripturæ locis secundo Corinthiorum quinto. Omnes nos manifestari oportet coram tribunali Christi ut reportet unusquisq; ea, quæ per corpus fiunt, iusta id quod fecit, siue bonum siue malum.

Cum Dominus unumquemq; iudicatus sit innotissimo die, iuxta id quod in hac vita suo corpore egit, in confessio est, impius errorem esse, id in iudicio Domini respici, quod aut separata anima post mortem levunt, aut quod alij pro mortuis dependent, Dominum in iudicio suo illius tantum habitum esse rationem, quod quisq; in hac vita vel ex fide, vel ex incredulitate operatus est. Parabolæ de fatis virginibus & homine ponente rationem cum seruis suis perspicue declarant, & Christus ipse in eodem loco, explicatis verbis dicit, 'vnumquemque iuxta sua opera quæ viuens fecit iudicatumiri in extremo iudicio sic inquietus. Tunc

dice;

ilicet rex his , qui a dextris libi erunt . Venite benedicti patris mei , possidete regnum paratum vobis ab exordio mundi , esuriui enim & dedistis mihi edere , sitiui & dedistis mihi bibere . Et tunc dicetur & his , qui a sinistris erunt . Discedite maledicti in ignem aeternum , esuriui enim , & non dedistis mihi edere , & carera .

Hac futuri iudicii imagine dilucide ostenditur , quoslibet id esse reportaturos in resurrectione mortuorum , quod in hoc saeculo & in hoc vita statu egunt , non quod aut mortui sustinuerunt in purgatorio aut alij pro eis satisfactionis loco fecerunt . Dominus enim ea opera tantum recitat , quae in hac mortali vita fiunt , & quae quotusquisque dum vixit , fecit .

Huc facit & testimonium Apostoli ad Galatas sexto . Vnusquisque propriam sarcinam balulabis , & ne erretis , Deus non irridetur , quicquid seminauerit homo , hanc & metet , & bonum faciendo ne defatigemur , tempore enim suo metemus non defatigati . Itaq; dum tempus habemus operemus bonum .

Apostolus his verbis clare afferit , neminem alienis operibus iuuari in iudicio Dei , ibi propria cuiusquisque opera , quae fecit dum vixit , valitura esse , non aliena , & in hac vita , quod dara est , ut sit pietatis schola & officina , tantum concedit spaciun operandi ea , quae aeternis praemijs afficiantur in resurrectione mortuorum . His consentiunt hanc testimonia in Apocalypsi capite decimoquarto . Opera eorum sequuntur eos . Item viginti iudicati sunt mortui ex his , quae scripta erant in libris secundum opera ipsorum , omnes coniunctiones , quibus nos

Hij . patri

D. Ioannes Aepinus

patriarchæ prophetæ. Christus & apostoli ad poenitentiam cohortatur, & ut statim resipiscamus admonent, iudicant in hac vita poenitentia agentibus tam tum esse spem salutis, post mortem frustra eos duci poenitidine, qui in peccatis suis moriuntur.

Gentes ignaræ verbi Dei, rationis iudicium securæ viderunt, vnumquemq; propria non aliena virtute probatum rei. Non solum ergo contrascripturam sed etiam contra communem sensum & rationis iudicium pugnant pontificij docentes, vita æterna indignos aliorum meritis dignos reddi, & homines natura immundos per illos posse emundari, qui eis immundicia pares sunt.

Nisi Deus mundum propter suam impietatem extrema cætitate puniret, impossibile esset, rā crassos & apertos errores posse defendi in ecclesia, quales sunt de purgatorio, mortuorum satisfaktionibus indulgentijs, suffragijs, alienis meritis & satisfactiōnibus, & id genus alijs multis nugis.

Gum hi tam manifeste refutentur sacrae scripturæ testimonijs, & veterum ecclesiasticorum doctorum scriptis, qui constanter docent, vnumquemq; iudicatum nisi secundum id, quod ipse met in hac vita egit.

Ex veterum moimentis vnum atq; alterum testimoniū addemus, non ut ipsi fidem faciant sacrae scripturæ, sed ut sciamus hæc etiam a priscis esse agitata, & in his materijs etiam fuisse olim dissimilia iudicia.

Cyprianus contra Demetrianum tractatu primo, Credite & viuite, & qui nos ad tempus persequimini, in æternum gaudete nobiscum, quādo isthinc excessum fuerit, nullus iam locus poenitentia est, nul-

De Purgatorio.

Fo. 13.

Ius satisfactionis effectus, hic vita aut amittitur aut generatur, hic saluti æternæ, cultu dei & fructu fidei prouidetur, nec quisquam aut peccatis recordetur aut annis, quo minus veniat ad consequendam salutem, in isto adhuc mundo agenti, nulla poenitentia sera est, parer ad indulgentiam aditus, & quarentibus atque intelligentibus veritatem facilis accessus est, tu sub ipso licet exitu & viræ temporalis occasu pro delictis roges Deum, qui imus & verus est, cōfessionem & fidem eius agnitionis implores, venia cōfidenti datur & credenti indulgentia salutaris de diuina pietate conceditur, & ad immortalitatem sub ipsa morte transitur.

Cyprianus perspicue affirmat vnumquemque a suis factis iudicari post mortem & propria pietate, quam in vita praestitit, in iudicio dei per Christum tantum subsistere.

Hieronymus in epistola ad Gala. lib. iij. capi. vi. super his verbis Apostoli, vnuſquisque onus suum portabit, ait, peccantes in hac vita nos sustentemus & in praesenti saeculo alterutrum auxilio simus. Hic de domini dicit in nos iudicio, quod non ex alterius peccato & comparatione deterioris, sed iuxta nostrum opus aut peccatores ab eo iudicemur aut sancti, recipiente vero quoque iuxta opus suum, paulo post addit, per hanc citatam apostoli sententiam haec docegi, nos, inquit, dum in praesenti saeculo sumus, siue orationibus, siue consilijs, inuicem posse adiuvari. Cum autem ad tribunal Christi venerimus, non Iob, non Daniel, non Noe rogare posse pro quoquam, sed vnumquemque portare suum onus. Hanc Augustinus de fide ad Petrum cap. iij. tempus acquirendi vitam

D. Joannes Aspinius

eternam in ista tantum vita Deus hominibus dedit, ut voluit esse poenitentiam fructuosa, ideo autem hic poenitentia fructuosa est, quia potest hic homo deposita malitia bene vivere, & mutata voluntate iniusta, merita simul operaque mutare, & in timore Dei gerere, quae placeant Deo, quod qui in hac vita non fecerit, habebit quidem poenitentiam in futuro saeculo de malis suis, sed indulgentiam in conspectu Dei non inueniet. Bernhardus ait in ipsa morte particulare iudicium fieri de singulis hominibus, generale vero de omnibus in ipsa resurrectione mortuorum, in qua unicus vel gloria vel aterni ignis pena, pro qualitate pietatis & impietatis decernetur.

Similes sententiae passim ex, aut in veteribus ecclesiasticis scriptoribus, quas quisque obseruare & sibi enotare poterit, mihi hic satis est his paucis sufficientibus, veteres suffragari nobis & affirmare, quod quicunque in iudicio Domini id recepturi sunt, quod hic in vita proprio corpore egerunt.

Caterum hac citata testimonia scripturarum & veterum cludit solent dupli effugio, de quo hic obiter dicendum erit.

Primo, purgatoriū defensores contendunt tempus agendae poenitentiae & reconciliationis accommodari oportere ad totū tempus, quod hic viuitur, & quod a morte cuiuscumque hominis vique ad extremum iudicium intericitur. Nam aiunt totum illud tempus complecti spacium propiciacionis, liberationis & reconciliationis illorum, qui in charitate excelsi sunt eviuis.

Secundo, qui vident scriptum apemius affir-

mant

De Purgatorio.

Fo. 15.

mare, quam ut negari possit, quod quisq; id in iudicio domini ablatus sit, quod in hac vita in suo corpore egit, ut caute elabantur, docent, actionibus in hac vita donec in corpore visitur meritum comparari, quo mortui post mortem subleuantur, & reconciliantur deo, viuorumq; precibus, sacrificijs, eleemosinis, ieiunijs & alijs, ut vocant bonis operibus, & propter virtutes in vita praestitas, post obitum illorum quae viui pro ipsis factae & impendunt, participes fieri, dicuntq; mortuis ad hoc prodelle viuentium bona opera, ut aut plena sit eorum remissio & iustificatio, aut ut mitigentur poenar, & ut hanc opinionem pingant aliquo probabilitatis fuco, dividunt omnes homines in tres ordines. Primi ordines factunt sanctissimos & optimos. Secundi, mediocres, qui neq; vscq; adeo boni neq; admodum malis sunt, tertij peccatos & dannatos.

Primi ordinis homines dicunt sic in vita & corpore suo agere & mereri, ut viuorum suffragijs & Tres hominis opitulationibus post mortem nec indigeant, nec eas cum ordinis expertant, & quae eis impenduntur a viuis fieri in Ecclesiis gratiarum actiones non propiciations. Secundi ordinis homines opus habere & etiam inquirere viuorum opitulationes ac iustificationes, & que pro his a viuis aguntur & impenduntur esse propiciations quibus eis comparatur remissio peccatorum, & absoluta & perfecta iusticia coram Deo. Tertiij ordinis homines, viuorum iusticias & merita sibi frustra petere, quod sic non vixerunt in corpore, ut eis viuorum merita applicari possint post mortem.

Hæc etfugia defenduntur auctoritate veterum & etiam Augustini, qui supra recitatam opinionem

in lite-

D. Joannes Acipiter

In literis retulit in enchiridio ad Laurentium capite. cx. & in libro de cura pro mortuis cap. i. in libro de questionibus Dulcitiij. quæstione. ij.

Sed ad hæc opposita effugia & diuerticula breviter respondebo, ut certum, immotum & confirmatum iudicium habeamus in hac controværsia in qua non parum prægrauamur veterum opinionibus & ante omnia certissime statuimus ratam, firmam, certam, & catholicæ scripturæ consentaneam esse supra assertam sententiam, nempe omnes mortui a suis operibus, non aliorum iudicabuntur in extremo iudicio, viuorumq; opera non esse propitiations & satisfactiones quibus mortui apud deum iustificari & absolvi possunt, sed vnumquæc; pro tribunalí Christi propria pietate subsistere, & impietate cadere & apud illud alijs nihil profuturas esse aliorū iusticias.

Sancto Augustino & alijs ecclesiasticis scriptoriis
Quanti acbus de ecclesia bene meritis eum honorē & fidē de-
toritatis & fero, quē sibi deferni volunt, habeoq; eis tantum fi-
dei veteris dei in ecclesiasticis controværsijs, quantum eis sacra
bus scriptori scriptura facit, nec ipsi plus fidei a nobis requirunt.
bus habendii Imo nulli pīj scripturæ interpretes vel veteres vel ne
otherici sibi plus iuris, authoritatis & fidei tribui cu-
piunt, quam sacra scriptura illis conciliat.

Nefas est amplecti & approbare doctrinam pug-
nantem cum canonica scriptura, ista opinio, mortu-
os iuuari viuentium operibus, viuendo in hac vita
meritum comparari, propter quod post mortem vi-
uentium iusticæ mortuus applicentur, viuorum ius-
ticias esse mortuorum propitiations, & in iudicio
Christi alios absolvi propter aliorum iusticias & be-
nas actiones, aperi e damnatur sacrae scripturæ testi-
monijs

ideo non decet ut eam amplectamur, doceamus ac defendamus, etiam si maximos habeat authores.

Nec Augustini, nec aliorum veterum ecclesiasticorum scriptorum fidem & candorem accuso, quem in scripturarum explicatione praestare debuerunt, sed incuso tempora, errores & abusus de sacrificijs, precibus & oblationibus pro mortuis, qui ante Augustini temporâ in ecclesiâ irreperserant & vulgo recepti erant, quibus non solum Augustino, sed etiam innumeris alijs præclarissimis viris maximat caligines obtusae sunt, & religiosa quadam specie impositum est, sive quod aliquid humani hic passi, nec est nouum, quod datus & doctrinæ in ecclesia usu receptæ & comprobatae, etiam sanctissimos & doctissimos viros fallant.

Non nouitatis studium nec cupiditas variandi a veteribus, sed vere grauissimæ & necessariæ causæ nos cogunt dissentire a quibusdam veterum opinioneibus, quibus mortuis hominibus, quos docent post mortem nec mereri nec demereri amplius propitionem & redemptionem, pollicentur ex viuentium atque adeo ex aliorum operibus, satisfactionibus, orationibus, & id genus alijs suffragiorum meritis. Principiæ causæ autem haæ sunt, quæ nos cogunt ab illis dissentire.

Aperte scripturaræ testimonia improbatæ & damnant istam opinionem, docentque unumquemque iuxta Argumenta sua non aliena opera coram Deo iudicari. quibus pura

Ista opinione obruitur iustificatio fidei, meritum, gatoria opis satisfactionis & redemptio Christi, humanisque iusticijs rationis manu impie tribuitur reconciliatio, propiciatio, & remissio talis ostenditur peccatorum coram Deo, quo errore nullus in ecclesia maior nec nocentior est. II

D. Ioannes Aepimus

III Opinio ista veram doctrinam de poenitentia in ecclesia non solum labefactat, sed propter modum inutilem reddit & tollit prater occasionem audacius delinquendi, alit securitatem peccandi, nutrit falsam fiduciam ergo humanas actiones, scripturæ concessionantis de emendatione nostri, scopum transfert, germanum eius sensum corrumpe, & dit ansam multa calumniosæ exponendi in illis locis scripturæ sacrae, vbi Spiritus sanctus de poenitentia concionatur, & monet, ut cito verbi Dei admoniti resipiscamus & nos emendemus. Ceterum est enim hunc esse finem & scopum illorum testimoniorum scripturarum, quæ docent unumquemque id recipere, quod in vita egit, & nos monet, ut hic in hac vita resipiscamus, & nos cito emendemus, ne ira Dei & morte præuenti damnamur ac pereamus. Cum Ezechiel ait capite tricesimo tertio deum nolle mortem peccatoris, sed ut conuertatur & viuat, non obscuræ assentit, nullam spem salutis reliquam esse illis, qui ante vitam exitum non agunt poenitentiam, eosq; quibus tempus conversionis frustra effluit absque poenitentia, non esse accepturos remissionem peccatorum post mortem.

Epistola ad Hebreos capite tertio, hanc verba Psalmi nonagesimo quinto. Hodie si vocem eius audienteris, nolite obdurare corda vestra, & huc etiam accommodans docet, impoenitentes frustra sperare salutem post mortem.

His astipulatur & Iesus Syrach capite quinto, inquit, ne tarderis coniuncti ad Deum, & ne differas de die in diem, subito enim veniet ina eius, & in tempore vindictæ disperdet te.

Huc

Poenitentia
in vita acta
tantum pro-
ficit.

Huc etiam referendarunt sunt omnes Christi & Apostolorum conciones, quibus admonent, ut ambulemus in luce, donec lucem habemus. Hæc doctrina quæ vere est pietatis & virtutum alumna, illorum opinione illuditur & obruitur, qui mortuis propiciacionis spem faciunt ex viuentium suffragijs & meritis.

Præmia tum Euangelij tum legis, quæ alias essentialia & accidentalia vocari solent, in resurrectione III mortuorum a deo dantur gratis propter promissionem dei & Iesu Christi meritum, illa quidem omnibus beatis sine respectu viiius operis, propter solam fidem in Christum, hæc vero singulis beatis iuxta suæ fidei fructus, ideo non potest non vana esse opinio, qua statuitur, vel purgatorijs pœnas, vel viuentium opera, mortuorum esse propiciaciones ac iustificaciones.

Iusticia Dei, quæ & fidem & bona opera benigne teminat in futuro saeculo, singulosq; beatos suis coronis & glorijs ornat, damnatosque dignis pœnis pro qualitate culpat afficit, opinione purgatoria non tantum obscuratur, sed in totum tollitur, & iusti iudicij diuini ordo peruenitur, ideo ea obliteranda & de lenda est ex hominum memorij.

Deus propter aliena peccata neminem punit post mortem, filius non portabit iniq;itatē patris, nec pater filij, quisque sustinebit suum onus, quisq; pro seipso tationē reddet Deo, quā iusticiam Deus in uincendo seruat, eam etiam in reddendis æternis præmiis obseruat. Ideo manifestum est, mortuos viuentium iustificolis, nec absolui, nec glorificati, sed id unumquemq; recipere, quod secum ex hac vita abstulit, si ue id bonum sit sive malum.

D. Ioannes Acpinus

VI *Vniuersus Iesu Christi iusticia applicatur toti ecclesiae & impenditur omnibus pijs tum viuis tum mortuis, iustitiae applicatio qua coram Deo iusti reputantur & ei placemus, tantum potest attribui iustitiae ac merito Christi, quod in eo salus tantum sit promissa omnibus hominibus, aliorum meritis haec prærogativa applicationis falso adscribitur, qui docent aliorum hominum iusticias applicari alijs vel viuis vel mortuis ad iustificationem, detrahunt Iesu Christo suam gloriam, & pro Christi iusticia humana fictaque merita obtrudunt ecclesiar, quæ sane summa est impietas, & in Christum extrema contumelia.*

VII *Nullius hominis fides & conscientia potest conquiescere in opinione, quæ nititur pugnantibus sententijs, & caret scripturaræ suffragio, talis autem est purgatoria opinio, qua affirmatur purgatorias penas & viuentium suffragia esse mortuorum propiciations.*

VIII *Quicquid ex fide non est, peccatum est. Opinio de purgatorio dubium, imo falsissimum somniū est, nō potest ex fide doceri, nec satisfactiones pro mortuis ex fide fieri possunt. Peccant ergo horribiliter, qui eam opinionem docent, defendunt, & Deū mortuis placare student humanis satisfactionibus.*

IX *Prophetaræ & Apostoli doctrinam de satisfactione, propiciatione & remissione peccatorum perfecte tradiderunt, nihil illius, quod ad acquirendam salutē necessarium est nos cælant, sed hi non fecerunt mentionem de purgatorijs expiationibus & propiciatorijs satisfactionibus, pro mortuis impendendis. Ideo non est dubium humana somnia esse, quæ de purgatorio docentur. Non decet Prophetaræ & Apostolica doctrinæ aliquid affingere, aliaque iustificationis rationem*

De Purgatorio.

Fo. 17.

rationem ostendere, quam & ipsis data & ostensa est. Impie itaq; faciunt qui commentum de purgatorio docent, defendunt & vrgent de, quo tam altum silentium est in tota canonica scriptura.

Si eiusmodi purgatoria esset propiciatio & iustificatio mortuorum, quales ipsi somniarunt, Prophetæ & Apostoli nostræ fidei magistri hoc non tacuissent, vt qui a Deo emissi sunt, ad patefacienda mysteria fidei, iustitiae & salutis, & qui in hoc diligentissime incubuerunt, vt omnia salutis arcana ecclesiæ patefacent. Hi cum de purgatoria propiciacione nihil docuerint, necesse est aut fabulam esse quæ de purgatorio docentur, aut Prophetas aut Apostolos, imo & ipsum Dei filium Iesum Christum infidelissime cum sua ecclesia egisse, eamq; prodidisse Satanae, illa cælando, quæ ad salutem acquirendam multis, imo fere majori parti hominum necessariæ sunt.

Postremo, doctrina de purgatorio multas pugnantibus sententias & varias ridiculas absurditates continer, quæ perspicue declarant dubium rationis somnium, & nocētissimum Sathanæ inuentū esse, quod de purgatorio docetur, eiusq; propugnatores nostra aetate non iudicio sed affectu pro eo decertare, docent namq; neminem saluum fieri posse absq; sufficienti satisfactione, eamq; positam esse vel in proprijs vel in alienis satisfactionibus, vel in purgatorijs poenis. Hoc si verum est, dicant nobis purgatorijs defensores, quomodo Iattro cum Christo affixus cruci scrutatus sit, qui nec vivens bonis operibus, nec mortuus, poenis in purgatorio satisfecit, imo quinec purgatorijs poena attractus, in paradisum abductus est. Item dicant nobis an præter extremum iudicium in

D. Joannes Nepinus

quo & viui &c mori iudicabuntur, aliud iudicium futurum sit, an unum tantum vel duo iudicia sient, unum tantum iudicium futurum esse cum fateri cogantur, dicant, quae spes salutis illis futura sit, qui sub die extremi iudicij in purgatorio adhuc haerent, & non plane satisfecerunt pro suis peccatis, nec porro vlla viuorum suffragia habituri sunt, hos ne Deus damnabit, quod destituantur plena & perfecta satisfactione? id si fecerit, accusabitur iniustiae.

Item dicant, quid de illis credentibus fieri, qui sub nouissima tuba prater suam expectationem, & ante perfectam satisfactionem mutabuntur, in quibus peccatorum reliquiae adhuc tum supererunt, & qui sua iusticia earam Deo subsistere nequeunt.

Siverum est quod docent de purgatoria satisfactione, necesse est statuere post nouissimum iudicium aut purgatorium remanere, aut illos damnari qui non satisfecerunt antea pro suis peccatis, quia secundum ipsum nemo celum ingreditur absq; plena & sufficiente satisfactione.

Apostolus in prima epistola ad Thessalonenses capite quarto, docens omnes pios sub extrema tuba immutatos, siue hi excellenter sint sancti siue mediocriter boni, simul cum resuscitatis rapi in aera, & sic semper cum Domino esse, explicatis verbis ostendit, post iudicium nec purgatorium, nec propiciations superesse, quomodo ergo imperfecte iusti ac sancti & iam immutati sensibuntur absq; vel precedente vel subsequente satisfactione?

Quid hic aliud respondebunt pontifici impositores, quam quod Christi iusticia ac satisfactione scriventur, cur idem hoc beneficium non concedunt alio

De Purgatorio.

Fo. 13.

alijs misericordiis peccatoribus morientibus, cuius sanguis diuersas rationes iustificandi coram Deo? Sed quid prodest hanc prolixius proloqui? lenissime docti in sacris literis intelligunt mera esse deliramenta, plena absurditatis, qua de purgatorio Romanenses docent. Proinde perspicue videtur ex enumeratis argumentis opinionem de purgatorio absque verbo dei esse confitam.

Sacra scriptura docet, neminem absq; plena ac omnibus suis numeris perfecta satisfactione, legis que impletione seruari posse, sed hanc soli Christi Iesu scruatori nostro tribui, non nostris iusticiolis ac satisfactionibus, affirmarque hac ipsa omnes credentes gratis liberari a peccato, morte & inferno.

Hac doctrina vera, simplex, perspicua, certa & utilis est ad consolando afflictos, iudicij Dei metu perterrefactos. Opiniones de purgatorio sunt inexplicabiles, conscientiarum laquei, quos Sarthanas ipse excogitauit, ad implicados, flagellandos, ac vexandos desperabundos peccatores, quorum tentationibus & certaminibus diabolus præcipue delestat, & ignava papistica cohors pascitur.

Possent hic multa congeri, quibus deformaretur pontificiorum doctrina de purgatorio, quae aliter fuit omnium pontificiarum imposturarum & ecclesiasticarum capenationum, sed cum nobis satis sit, certa conscientia tenere metas nugas esse quae de purgatorio hactenus docta, sparsa ac defensasunt, & id satis manifestum sit ex illis, quae antea dixi, nolo hic nostra doctrina confirmationes prolixius prosequi. Cernum est omnes credentes unius Iesu Christi iusticia, & satisfactione liberari a peccato

D. Ioannes Aepinus

morte & inferno, in iudicio dei absolui, peccati que noxam ac poenam simul propter Christum nobis gratis condonari absq; nostro merito, ideo non potest non esse mentitum, quod de hominum satisfacti onibus & purgatorijs propiciationsibus docetur. Itē certissimum est, duc tantum esse loca, quibus excipiuntur animæ corporibus soluta, omnem poenitentiam post mortem nimium seram & plane nihil ac nullam esse, viuorum opera non esse mortuorum redemptions ac propiciations, nullum esse in sacra scriptura apicem de purgatorio, opinione de purgatorio ecclesiæ obtrusas ex diametro pugnare cum Prophetica & Apostolica doctrina, & absurdissima planeque a fidei Christianæ analogia aliena completi. Ob id manifestum est mera deliria ac figmenta esse, quæ de purgatorio a pontificijs docta & inculcata sunt in ecclesia.

Confutatio Ne tamen ulli scrupuli de hac materia longo ab argumento, usu confirmata in ecclesia, in animis imperitorum & quibus ad ac imbecillum remaneant, paucis respondebitur ad scripturæ vestrorum antagonistarum argumenta, quibus suæ erroris opinioni de purgatorio fidem facere solent.

Antea dixi, tribus locis summatim comprehendi argumenta, quibus purgatorium propugnatur, vide licet, autoritate sacrae scripturæ, revelationibus, & veteris ecclesiæ doctrina, consensu & ritibus. Confirmationes ex his locis sumptas breuiter & ordine cōfutabo, præcipua scripturæ testimonia hic adscribamus, quibus facta opinio de purgatorio defenditur, & cum hæc indocte, inepte, & coactissime derogueantur ad purgatorijs somnium, merito omnibus prijs suspectum esse debet, quicquid pontificij de purgatorio.

gatorio docent, & ut videamus, quibus argumentis
titantur & pugnant, libuit paucis addere ipsorum ar-
gumenta.

Psalmo decimo septimo. Probasti cor meum &
visitasti nocte, igne me examinasti & non est inuen-
ta in me iniq[ue]itas. Hac vna sententia eurpius se dant
ponificij, quam ut illis fides adhiberi debeat in hac
tota controversia. De viuis dicta ad mortuos referit
ineptissime, Deo iniusticiz crimini impingunt & cu[m]
scip[s]is pugnant, docendo, quod Deus vacantes culpa
in quibus non inuenitur iniq[ue]itas, purgatorio igne
cruciet & exanimet, quo alias docent culpam non in
nocentiam plecti, ostendunt etiam se pro libidine &
cupiditate sua absq[ue] iudicio & conscientia omnia do-
cere de purgatorio & fucis pugnare non veritate,

Psalmo decimo sexto. Ignis nos examinasti, sicut
examinatur argentum & transibimus per ignem &
aquam, & aduxisti nos in refrigerium .i. nos purga-
trice flamma purificatos e purgatorio duxisti nos in
celum, & donasti nobis aeternam salutem.

Ex his & similibus metaphoricis & figuratis lo-
cationum formulis pontificij eliciunt purgatorium
esse, & in eo animas corpore solutas, a suorum pecca-
torum labore purgari & in iusticia liberari, sic rationan-
tes, igne examinamur & per ignem transimus ad re-
frigerium .i. ad aeternam vitam, salutem ac beatitudinem,
ergo est purgatorium ignis apud inferos quo animas
soluit corporibus & peccatis fordidarunt purgantur.
Respondeo, has & similes locutiones, in quibus igni-
si examinatis sit metu[m], metaphoricas esse & sacra scri-
ptura valde familiares, significare q[uod] maximas affli-
ctiones, tentaciones, angustias, pericula, quibus do-

K. minus.

D. Ioannes Aepinus

minus suos in hac vita explorat, exerceat, & veterem hominem mortificat & e quibus exploratos quotidie in hac vita liberat, eripit & in quietem quasi in refrigerium transponit.

Hunc esse germanum sensum horum & aliorum testimoniorum quae de ignito examine loquuntur, scripturamq; deviis loqui non mortuis, ex ipsis scripturæ verbis scilicet contextus circumstantia apertius liquet, quam ut absq; impudentiae nota negari possit; & si liberet exagitare hos & similes locos, possemus nostros aduersarios fide vel ignorantia vel impunitatis ac impudentiae aspergine deformatos, ridiculos propinare. Sed nebis satis erit tenere geminum scripturæ sensum & intelligere defensores purgatoriū non scripturæ testimonijs, sed suis ridiculis somnijs tñti quæ plusquam aniliter absq; villo delectu affinguntur scripturæ, vbi igniti examinis mentionem facit, quoties scripture meminit purgatoriū ignis, ve sic loguar, quo hic viui in hac officina spiritus sancti probamur, mortificamur, renouamur ac purgamus ab iniuncti peccati prauitate denotat tentationes & afflictiones graues, quibus probamur. Scriptura nusquam meminit papistici purgatoriū.

Hæc Salomonis verba in ecclesiaste capite quarto. De carcere cathenisq; interdum quis egreditur ad regnum. Pontificij sic exponunt, multos e carcere & cathenis liberatos scilicet satisfactione purgatos de purgatorio in coelum emigrare.

Quam vero hoc inepte & insulſe, hoc dictum ad purgatoriū defensionem producatur, satis dici non potest. Salomon toto hoc libro disputans de vanitate mundi, hoc loco accusat fortunæ mutabilitatem,

& insta-

& instabilitatem, docetq; praesentibus rebus & for-
tunis non esse fidendum, quod saepenumero maxi-
mi & potentissimi reges suis regnis exuantur, & ob-
scutissimi seruuli e carcere & extremis angustijs edu-
cti ad summum imperij fastigium euhantur. Oratio
figurata est, significare ex summis miserijs multos
peruenire ad summos honores & ascendere ad supre-
mos felicitatis gradus. Contra, maximos deiici, &
felicissimos, calamitosissimos, & abieciissimos
reddi.

Vt diabolus versutus & subdolus scripture inter-
pres nos semper solet ludere dictionibus arquiuocis
figuratis locutionibus & amphibologis, ita hic etiam
facit, contendens carcerem & catenas accipi debe-
re pro purgatorio, quasi spiritus carbonis vinciri non
possint.

Ad eundem medium nugarur etiam cum suis so-
phistis ex quin' o capite Matthaei, vbi monemur, vt
illius benevolentiam & amorem Iesu conciliemus
nobis quem offendimus & concepimus stud eamus,
ne nos ad iudicium deferat offensus, & index nos in
carcerem coniiciat, vnde non licet exire, priusquā
persoluarut ultimus debiti quadrans. Hie quia carce-
ris & perfectar solutionis fit mentio, purgatorijs de-
fensores imaginantur carcerem hic significare pur-
gatorium, vnde animatum deum liberantur, cum
plene satisfecerint. Sed Christus exponens severitatē
iust. c. & legis, similitudine peccata ciuitibus iudicij,
ostendit nullam spem salutis esse nullis, qui reconcilia-
tione spreta, in iniurictia suum diem obeunt, horra-
tur. p. vt offensus ex aquo & bono agat, nec sectetur
obstinatus summi iuris rigorē, vt q; culpā deprecetur.

K. ij. & 20.

D. Ioannes Aepinus

& reconciliationem querat, qui offendit ac læsit, nisi
velit incidere in iustum Dei iudicium, & atremam
damnationem subire.

Christo ne quidem per somnium in mentem ve-
nerunt, et quæ ex suis verbis purgatorijs architecti
vi exprimunt. Sed hoc est Sathanæ artificium ut nos
amphibologis a germano sensu scripturæ abducatur.
Hac arte in omnibus certaminibus ecclesiasticis usus
est, adhuc utitur & potro usus est, usq; ad sæculi cō-
summationem. Ideo oportet nos attentos & cautos
esse in explicatione scripturarum.

Opponitur etiam hoc Zachar. ix. emisisti vincitos
tuos de lacu in quo non erat aqua, lacum earentem a-
qua purgatoriū non ir. semum, dici contendunt,
quod ex inferno nulla sit redemptio & nemo inde
emittatur, affinguntq; hunc sensum Zachariæ verbis
Deū animas digna satisfactione in purgatorio præ-
stata demum liberas emittere. Sed propheta ibi ait,
nos ex lacu Iesu Christi sanguine eripi. Ideo hic locus
de purgatorio papistico intelligi nequit, e quo docet
neminem exire vel absq; sua vel aliorum viuentū
iusticia & satisfactione, nec quemquam gratis inde di-
mitti propter Iesu Christi mortem, sed necesse esse,
ut animæ purgatoriū penas luentes, vel proprijs sa-
tisfactorijs pœnis vel viuentium suffragijs e purga-
torio liberataz, emittantur. Imo cum redemptio & li-
beratio ex hoc lacu Iesu Christo & victimæ mortis
Ipsius tribuitur, necesse est, ut prophetæ verba de in-
ferno intelligantur, quod Iesus Christus sua morte &
sanguine humanum genus sententia legis ad infernum
condemnatum, gratis propter fidem liberauit ab in-
ferno.

Huic

Hunc interpretationi etiam assentitur Hieronymus, dicens. In sanguine passionis tuæ eos, qui vincit in carcere tenebamur inferni, in quo non est villa misericordia, tua clementia liberasti & canera. Alij metaphorice lacum pro mortis seu legis carnificina aut damnatione accipiunt, in qua nobis percundum fuisse omnibus nisi nos ab ea Christus suo sanguine liberasset. In sacra scriptura familiariter est notum regnum Sathanæ, hoc est peccati, mortis ac maledictionis vari lacum, cancerem, tenebras, caligines, laqueos, & id genus alijs metaphoriarum. Zacharias docens nos per sanguinem Christi de lacu aqua carente educi, affirmat nos ex legis sententia & pistrino, atq[ue] ad eos eto Sathanæ & inferni regno, per mortem & resurrectionem Iesu Christi domini nostri eripi.

Prodigiosa fiducia etiam opponunt hoc. iij. Machabiorum. xij. Judas Machabeus facta collatione, duo decim milia dragmas argenti misit Hierosolymam offerte pro peccatis mortuorum, sacrificium beneficiale religiose de resurrectione cogitans. Nihil enim qui considerant resurrecturos sperarent, superfluum videbatur & vacuum orate pro mortuis, & quia considerabat, quod hi cum pietate dormitionem acceperant optimam habent epositam gratiam. Sancta ergo & salubris est cogitatio, pro defunctis orare, uta peccatis soluantur.

Pontificij historia seu exemplo Iude Machabæi probatum purgatorium esse, & sacrificijs, precibus ac satisfactionibus viuentium satisficeri pro mortuis in purgatorio habentibus, huiusmodi deductione venumdatur. Iuda Machabæo teste peccata mortuorum solvuntur sacrificijs & precibus. Peccata mortuorum nullis

D. Ioannes Acipiter

sic sacrificijs, iusticijs & meritis solus possunt in ipso
daminorum inferno, quod ibi damnatis nulla aut
veniat aut redemptionis spes sit, nec etiam in celo,
quod beati in celestibus per Christum iustificati pede-
cati vacent, suntque vere salui facti. Ergo necesse est,
inquit, locum apud inferos esse, qui vulgo purga-
torium vocatur, in quo illa peccata expientur & sol-
uat, quae in hac vita non sunt expiata & deleta suffi-
cienti satisfactione.

* Hoc praeципuum est argumentum, imo unicissimum, quo
purgatori error propugnatur & stabilitur, & hic v-
nius locus multis & quidem magnis viis persuasit,
ut crederent esse purgatorium. Nos aduersarij pra-
positae deductionis argumentationem permittimus
tantum cupimus, ut nobis e canonica scriptura pro-
bent. Iudei Machabaei hic recte & pie cogitasse &
egisse, id si fecerint, nos euicti sumus, & opinio de
purgatorio defensa est, sed hoc probabunt cum cui-
cerint, ut in vulgari proverbio dicitur, omnes digitos
in manu longitudine esse pares.

Aduersarij probare non possunt Iudei Machabaei
cogitationes & factum nobis ad imitationem propo-
rii, eius sacrificii & oblationem Deo probari, ipsum
a recto errare non potuisse, illius mentem spiritu
veritatis sic gubernatam fuisse, ut nec errare nec des-
linquere potuerit. Ideo Iudei Machabaei strenui bela-
latoris non indubitate fidei doctoris exemplo, ad-
uersarij in ecclesia nunquam probabunt in hac con-
trauersia quod volunt.

Vetus ecclesia libros Machabaeorum, qui de Her-
ezorum canone non sunt, tamquam historicos sus-
cepit seu ecclesiasticos, non ut canonicos, nunquam
voluit

De Purgatorio.

Fo. 32.

voluit ex his suum iudicium de fidei doctrina sed tantum ex libris canoniciis. Ideo in controversijs de doctrina fidei ex illis nihil potest probari.

Augustinus contra Gaidentium dicit, hos libros habete aliquam utilitatem in ecclesia, si sobrie legantur & audiantur, quibus verbis ostendit, huic authori non esse deferendum, quod canonicae scripturarum defertur, nec per omnia esse probanda, quae in hisce libris leguntur.

Author librorum illorum, qui Machabaeis inscribuntur in fine secundi libri veniam rogans, etiam testatur, se tantum historiam scripsisse non praformasse dogmata fidei. Et Cyprianus seu Rufinus in explicatione symboli affirmit, Machabaeorum libros veteribus receptos suisse, ut in ecclesia publice legentur, tanquam ecclesiastici non canonici & ut historia inde disceretur, non ut inde excuterentur controversiae de fide. Si Deo accepta sunt, & nobis ad imitationem demandantur, quae in libris Machabaeorum scribuntur & prædicantur, tum Christianis pulchrum, laudabile, pius & Deo acceptum erit, sibi ipsis iuxta Raziam exemplum vim inferre & seipso interimere, ne veniant in manus hostium, quod haec Raziam magnanimitas in sui ipsius nece ostensa, valde extollatur secundo Machabaeorum decimo quarto. Huius statum ab Augustino alijs priscis scriptoribus, rotiusque ecclesiae consensu semper improbatum est. Ideo in confessio est ecclesiam semper sensisse in libris Machabaeorum res gestas tantum recitari non condic articulos fidei, nec proponi exempla, quae ecclesia sua conscientia semper imitari querat.

At dicentes mihi purgatorijs propugnatores, esto quod

D. Joannes Acipiter

quod Iudas Machabaeus sua cogitatione deerravit, et
men totus erat us sacerdotum non potuit errare, qui
Hierosolymis obuijs vlnis videtur esse amplexus ar-
gentum in sacrificium missum, & illud pro pecca-
tis mortuorum vltro lataisse, etiam verisimile est, illis,
qui ad sacrificium argentum suum contulerunt, per-
suasissimum fuisse mortuos iurari sacrificijs viuoniti.

Ad hanc objectionem respondeo, temporebus
Iudae Machabaei sub istis bellorum furoribus & om-
nium bonarum rerum dissipatione, factorum igno-
rantia & homenda caligine in Iudea tum omnia
fuisse corrupta & obruta, nihilq; in religione & re-
publica fuisse integrum, legem Dei fuisse spretam,
vnumquc; esse sectatus proprios animi impetus, o-
piniones suas & cupiditates, sacerdotes fuisse impiissi-
mos, nihil pendisse doctrinam, & verum Dei cul-
tū, rātu ambitiose quæsiuisse dominationē et quaestū
sicut satis appetet ex mendacijs, dolis, corruptionibus
perfidia, patricidijs, prodictionibus & scelerosis, ne
pharijs ac crudelibus eorum factis, quæ in libris Ma-
chabæorum passim attinguntur. Ipsi libri Machabæ-
orum testantur Iasonem summum pontificem ar-
gentum misisse ad Herculis sacrificia & alios sacerdo-
tes, templo contempto, neglectis sacrificijs & abie-
ctis omnibus honestis institutis maiori, introduxisse
gentiles ritus, & sceleratos mores, erexitse palestrica
gymnasia, omisisse circumcisionem, amplexos esse
idolatria, & aperuitse viā ad omnia scelera, ut extin-
cta religione quaestum facerent alijs nouis inventis.

Hic & similes sacerdotum mores satis indicant,
quid scelerosus, prophanus, impurus & impius sacer-
dotum coetus iudicare potuerit ac voluerit de Iudeæ
Machabæi.

Machabæi cogitatione & sacrificio.

Tempore Iudæ Machabæi nullâ porro fuisse veram curam ac noticiam diuinæ legis apud Iudæos, etiam hinc liquet quod Iudæ sacrificium contra legem Mosis factum sit, quæ iubet pro viuis fieri sacrificia nō pro mortuis. Si sacerdotes p̄ij fuissent homines, si legis cognitionem habuissent, non declinasset a diuinæ legis præscripto, nec suscepissent Iudæ Machabæi sacrificium pro mortuis offerendum.

Si quis de Iuda Machabæo iudicium facere vellet recte sentiet eum fuisse virum bonum, legis & patriæ amantem, sed superstitione plum, & zelo absque scientia sacrificasse pro mortuis, eiusmodi stulto eloctio etiam sub Machabæis pugna detrectata est in die sabbati. Omnia fuisse illo tempore corruptissima in sacerdotio, apertum est etiam ex Malachia, qui ex prophetis ultimus fuit, & proximus præcessit Machabæorum tempora. Preuiter, cum Iudæ Machabæi cogitatio de sacrificijs, preciis & satisfactionibus pro mortuis, scripturæ canonice testimonio damnatur, nec ullius factum absque canonice scripturaræ testimonio aliquid in fidei controversijs probet pro futili & nugaci somnio ac delirio habenda est Iudæ Machabæi cogitatio, si modo verum est ista cum cogitasse, quæ de eo scribuntur.

Item Job capite decimo nono. Misericordia mea misericordini mei vos amici mei, quia manus Domini testigat me. Pontificij dicunt hanc esse verba animæ vociferantis ac lamentantis in purgatorio & perentis viuorum suffragia. Manus dei tagi ipsius est purgatoriis flammis vri ac puniri a Deo. Amici sunt ipsi defunctorum heredes, ut sit Jobi sensus. Vos amici, qui

L heredi-

D. Ioannes Acipiter

hæreditate accepistiis relicta mea bona . Misericordia
mei, hoc est, comparete mihi satisfactiones, oblationes,
missas, peregrinationes, indulgentias & id genus
alia, ut istis redimatur ab his acerbis & horribilis poenis.
Pontificij huius testimonij allegatione egregie pro-
duunt suam cæcitatem ac impudentiam suæ impietatæ,
quæ Job vittus in summos dolores, angustias, miserias
in hac vita coniectus & a suis derelictus, de suis
ærumnis & afflictionibus loquitur, ipsi papistæ ad
animas querulantes corpore solutas & afflicti purga-
torij cruciatus, fœdissime ac coactissime detorquent.

Item Esaiæ quinquagesimo quarto. In momento
indignationis abscondi faciem meam parumper a te
& in misericordia sempiterna misertus sum tui. Hæc
verba, quibus Deus afflictam ecclesiam in ærumnis
suis in hac vita consolatur, sanguinarij papistæ ad po-
nas purgatorij inepte detorquent, somniantq; mor-
tuis aditum preparari ad æternam salutem per pur-
gatorij cruciatus, sub quibus fingunt Deum abscon-
dere suam faciem ab his, qui in purgatorio sunt, &
tempus illud, momentum indignationis vocant.

Item Ecclesiast. decimo octavo . Ante iudicium
para iusticiam tibi. Hæc verba papistis significant cu-
randum esse, ut in purgatorio vel proprijs satisfacti-
onibus vel viuorum suffragijs satisfiat, & ut in pur-
gatorio purgentur a peccatis suis mortui, priusquam
veniat æternum iudicium, iusti velint incidere in iu-
dicium Dei & æternam condemnationem. Iesu Sy-
rachi verba plane invertunt pontificij impostores,
quo ipse viuis consulit, hoc ipsi ad mortuos referunt
Iesus Syrach moneret, ut ante mortem & priusquam
subeamus Dei iudicium, poenitentiam agamus, nos
emendemus

emendemus, & iusti ac boni siamus, præueniamusque
resipiscientia severitatem iudicij Dei, quemadmo-
dum valerudinarij praescrutiua medicina præueni-
re solent morbos.

Leuitici capite duodecimo. Non ingreditur in
in sanctuarium, donec impleantur dies purificatio-
nis suæ. Quæ Moses de ceremonijs puerperis pur-
gandæ scribit, pontificij homines prorsus obsecrati
& amentia percussi, ad purgatorium referunt, som-
niantes nullam animam posse ingredi in cælum, nisi
prius stato tempore in purgatorio perpurgata sia.
Huius generis plura alia testimonia citantur ex vere-
ti testamento, quibus pontificium purgatorium af-
seritur, sed hæc tam peregrina & impertinentia sunt
ut me pudeat ea hic recensere.

Ex paucis his adductis testimonij, alia quæ plus
momenti & ponderis habitura videntur, estimari
possunt. Quia impudicitia papatus suas nugas de pur-
gatorio defendat, qua conscientiaz fiducia contra nos-
pugnet, multosq; bonos & doctos viros improban-
tes has idolatrias & impietates interficiat. Quia autem
conscientia & fide loci scripture ex veteri testamento
producuntur, eadem etiam allegantur, aliquot testi-
monia ex novo testamento, quæ obiter hic explicabili-
mus, & diluemus.

Matth. iiij. In ipsius manu est ventilabrum, permun-
dabit aream suam & congregabit triticum in horre-
um suis, paleas autem cōbunet igne inextinguibili.
Acutuli quidam pontificij ex his verbis picturā sumūt:
diuini iudicij, somniantq; in eo certas esse progressi-
ones, docet ventilabro denotati iudicij mortis, quo c
reccatorū numero & prauo hoc saeculo eximimur.

L ij. Area.

D. Ioannes Nepomus

Area, purgatorium, quo a reliquijs peccati in totum purgamur, horro, cælum, igne inextinguibili, infernum, ineptientes homines vita defunctos primo in purgatorio lustratos, tandem in cælum deuchi & suscipi.

S. Ioannes Baprista de penitentia concionatur nō de purgatorio, & similitudine docet omnibus hominibus opas esse renouatione & emendatione, neminem saluū fieri posse absq; poenitentia, hoc est absq; peccati cognitione & odio, cōuersione, fide & veteris naturæ innouatione. Declarat etiam eos spiritu Christi renouari, qui seruantur, & non renatos ac purgatos spiritu Christi, tamquam paleas abiici & aeternat gehennæ incendio adiudicari.

Ad corrum pendum germanum sensum scripturæ aduersarij mire solertes & ingeniosi sunt. Si ad veritatem e scriptura eruendam tantum diligentiae & operis adferrent, quantum ad ornandas & palliandas suas imposturas conferunt, merito amandi & laudandi essent, nunc vero cum omnibus ingenij viribus in hoc incumbant, ut scripturæ veritatem corrumpant, & somnijs suis obruant, merito sunt execrandi, & pro organis Sathanæ habendi, qui præcipuum studium in hoc ponit, ut veritatem Dei adulteret & veram fidem ecclesiæ obruat.

Item Matthæi duodecimo. Qui dixerit contra spiritum sanctum non dimittetur ei neq; in hoc neq; in futuro sæculo. Ex hoc dicto sic rationantur aduersarij. Dominus inquiens peccatum in spiritum sanctum, nec in hoc præsenti nec in futuro sæculo remitti partizione & collatione virtusq; sculi, innuit in hoc sæculo nō remitti omnia peccata, sed quorundam peccatorum

peccatoris remissionē in alterum sāculū reīisci, &c quae dā peccata post mortē dīmitti. Sed cum remissio peccatorum nec in inferno sit, vbi nulla spes venire, nec in cōcelo, vbi nulla culpa est, inferunt necesse esse, vt sit purgatorium, in quo in altero sāculo reseruata peccata remittantur, & homo prepurgatus plene iustus efficiatur.

Purgatoriū propugnatores hīc duplīciter produnt suam stultitiam. Primo, quod proprietate suae opinionis obliiti, docent culpam peccati in purgatorio dilui, & remitti, cum alias doceant, animas tantum poenas peccati luere in purgatorio, non expiare ibi vllā culpam. Secundo ostendunt se vel ignorare phrasēs sermonis Christi, vel eos malitiose falsa interpretatione obruere. Sanctus Marcus capite tertio, hac verba in Matthæo, neq; in præsenti, neq; in futuro, per, non in aeternum reddit. In Marco eadem sententia effetur his verbis. Non habet remissionem in aeternum, sed reus erit aeterno igni. Dominus sāculorum partione usus est, non ut innurat aliqua peccata post mortē in altero illo sāculo remitti, sed ut declaret blasphemis in spiritum sanctū omnem spēm veniat in aeternum præcidi, eisq; nec in extremo iudicio in quo vnicuiq; secundum sua opera reddetur, nec in hac vita qua peccatoribus ad conversionem & poenitentiam agendam concessa est, cōtingere peccatorum remissionem. Christus hac periphrasi ut voluit, ut diserte affirmaret, blasphemos in spiritū sanctū nunquā in aeternum seruari, eosq; manere in sempiterna damnatione ac morte.

Item Matthæi decimo octauo. Dominus iatus tradidit eum tortoribus, quousq; redderet uniuersitatem.

D. Joannes Acipiter

sum debitum, sic & pater meus celestis faciet vobis.
& ex hoc testimonio eliciunt pontificij Deum con-
cere in purgatorium carcerem & cruciatum omnes
illos, qui in peccato moriuntur, donec satisfiat pro
eorum peccatis. Quā fœde autem hic hallucinētur
parabola ista clarus docet, quam ut opus sit longa cō-
futatione diluere hoc segmentum. Dominus non
concionatur de purgatorio, sed de proximi dilectio-
ne, affirmatq; se erga nos talem fore, quales nos exti-
terimus erga proximum nostrum, nec illis esse remis-
sum peccata, qui offendit non remittunt proximo. Voluntatem Dei patris exponit ergo poeniten-
tes & impenitentes, non dissent de purgatorio.

Pontificij etiam huc detorquent Christi dictum,
Matth. v. Esto consentiens cum adversario tuo, cito,
cum es in via cū eo, ne forte tradat te iudicii, & Christus
hac sententia reconciliationē mandat, quam vulc
cito fieri in via, hoc est in huius vita curriculo. Doce-
mur quid in hac vita fieri debet, & quod iuxta Dei
iustum & severum iudicium illi in aeternum damna-
tur, qui reconciliationem proximo suo denegant, &
offendit remittere nolunt. Voca, donec, non pro-
bat perfectam solutionem fieri posse, vel in hac vita
vel post mortem in purgatorio, sed declarat diuinæ
severæ iusticiæ perpetuitatem & continuitatē, estq;
sensus Christi, illos apud Deum nunquam in ater-
num absoluī, qui reconciliationem admittere nolunt.
Hieronymus in Thronis Ieremias hoc Christi dictū
exponit, de extremis aeterni ignis, poenis.

Ambrosius Lucæ duodecimo illud refert ad iudicium
christi, quo iudicaturus est viuos & mortuos, & ut ve-
teres valde similes esse solent in his & platisq; alijs ma-
terijs.

De Purgatorio.

Fo. 35.

ceris. Ambrosius in fine non nihil declinat ad purgatorij defensionem. Sed Christum de purgatorio hic non loqui ex contextu verborum est manifestum. Simili fide, dexteritate & artificio pontificij ad defensionem purgatorij etiam proponunt parabolam de homine peregre profecto, Marci capite decimo tertio, sic nugantes. Homo peregre profectus est, homo mortuus qui reliquit domum suam, hoc est, migravit ex hoc mundo, & dedit suis servis potestatem hoc est, tradidit ius in omnia sua bona, suis heredibus, & testamentariis, ut ipsi relictis bonis libi emerent viuorum suffragia, quibus peregre profectus, hoc est, mortuus, liberetur e purgatorio, & ianitori precepit ut vigilarer, hoc est, sacerdoti & pastori suo, qui ecclesiae vigil est, legavit partem suorum bonorum, ut diligenter ac vigilanter pro se oraret, & sacrificijs ac precibus suis e purgatorij prenis animam suam redimeret. Hec inepti & nugae manifeste ostendit papatus doctrinam in ecclesia tantum ad pleonectam etata comparata fuisse & pontificios consilia ac fiducia nunquam contulisse ad communem ecclesiae salutem, sed ad suum quæstum, ambitionem, luxum, & epicureismum. Christus parabola admonet suos, ut vigilent & suum aduentum in sua vocatione vera peritatem instructi expectent. Hec monens ne quidem per somnum cogitauit de purgatorio. Si eiusmodi via strata esset ad coelum, qualis pontificij hic imaginatur, mortuique opus habentur satisfactio ne viuentium & necesse esset ut hac anima libera renatur ex purgatorij paenit, & transponeretur in celestes sedes, Deus proculdubio sui populi salutem sub veteri testamento liberatio prodidisset Sarahazar,

qui

D. Ioannes Acipiter

qui de purgatorio, sacrificijs & precibus pro mortuis instituendis nusquam fecit mentionem. Et Christus cum Apostolis suis primitiis ecclesiarum saluti perfidie consuluisse, quā ne quidem minimo verbulo vñquam admonuit de purgatorijs, satisfactionibus, sine quibus nullos in peccato moriētes saluos reddi posse papistae effutiunt. Sed cum certum sit nec Deum, nec Mosen, nec patriarchas, nec prophetas, nec Christum, nec Apostolos ecclesiam ea classē, quā ad animarum salutem pertinent. Absq; controveria verum est quod de purgatorio docetur, de quo nullus apex in scripturis extat, impium deliramentū esse, quæstus gratia excogitatū ab hominibus impijs & veræ iustificationis fidei ignarisi.

Ex prophetarum, Christi, Ioannis Baptistar, & apostolorum concionibus de poenitentia, pontificij etiam tale argumentum opponunt, ut purgatorium defendant, poenitentia, inquiunt, necessaria est animalium salutem, poenitentia cōpletebitur etiam satisfactionem pro peccatis. Ergo satisfactio pro peccatis ad salutem necessaria est, oportet ut aut nos ipsi in hac vita eam integre praestemus, aut ut alij eam pro nobis mortuis praestent.

Cum vero satisfactio a multis plene in hac vita non absoluatur, & alienam sit a misericordia dei propter aliquot defectus damnari homines poenitentes, necesse est eos aut penire, quod impossibile est, aut satisfactionem post mortem superesse, qua vñusquisque poenitens pro seipso aut aliis pro eo satisficiat.

Ad hoc argumentum respondeo. Minorem esse falsam & conclusionem nugacissimam simulq; impissimam. Poenitentia agnitionem peccati, resipiscimus.

Poenitentia
quid sit.

terni hominis complectitur, non nostram satisfactiōnem pro peccatis, sophistae hanc īm̄pie affingunt poenitentiaē. Satisfactio pro peccatis sita est in Iesu Christi obedientia & iusticia, non in nostris inchoatiis & imperfectis iusticijs, sicut supra copiosius dictū est, & alias in psalmo decimo nono. In Christi prophetarum & apostolorū cōcionibus de penitentia admonemur, de agnitione peccati & resipiscētia, illis non exiguntur a nobis satisfactiones, quibus exhaustantur & expiēntur peccata.

Item e nostrā fidei symbolo aduersarij ita argumentantur. Inter sanctos est communio. Sancti sunt omnes credentes tum viui tum mortui quod hi pati ter vnius coelestis hereditatis ecclesiat ac reipublicæ ciues sume, ergo inter viuos & mortuos sanctos est cōmūnio. Praterea cōmūnio est participatio meritorū ecclesia, ergo sancti participant inter se meritis, viventiumq; meritis placatur Deus mortuis. Id vero cum in inferno fieri nequeat ubi nulla est redemptio cōsequitur purgatorium esse, ibi q; viuctum meritis expiari residua mortuorum peccata, quæ in hac vita sufficienti satisfactione expiata non sunt. Respondeo.

Sillogismum esse verum, si absq; æquiuocatione vocabulum communionis accipiatur. Antecedens autem in Enthymemate falsum est, redditq; totam argumentationem vanam, futilem, & iritatem. Communionis sanctorum significat participationem euangelicarum promissionum, atq; adeo omnium illorum honorum, quæ in Iesu Christo ecclesia a Deo promissa sunt, non communicationem humanarū iustiarum seu meritorum ecclesiae, quæ in iudicio Dei

Communio
sanctorum
quid.

D. Ioannes Sepinus

Nullam propriam iusticiam, nullacq; propria merita
habet, quibus coram Deo subsistere possit, sed obno-
xia peccatis & naturalibus vitijs quotidie cogitur o-
fare, ut Deus remittat sibi peccata sua, qua precatio-
ne perspicue faretur suam indignitatem & deprecatur
suam iniusticiam & culpam.

Veram communionē sanctorum in Christo esse
non in meritis ecclesiat, Apostolus ad Galatas. 1.ij. dī-
fessis & explicatis verbis assert̄, dicens. Omnes filij
Dei sunt propter fidem in Christum Iesum, nam
quicunq; estis baptizati Christum induistis, nec est
Iudex neq; Græcus, & omnes enim unus estis in
Christo Iesu. His verbis Apostolus perspicue affir-
mat, communionē sanctorum positam esse in Ie-
su Christo, hoc est, ecclesiat thesaurum in solius Iesu
Christi merito positum esse, non in iustitia hominū
vel etiam sanctissimorum. Ab exemplo etiā sic rati-
onantur pontificij, ut astruant purgatoriū commentariū
Animarum illorum mortuorum hominū, qui aliquan-
do ad certum tempus mortui, resuscitati sunt, & qui
priusquam reuocarentur ad vitam hanc naturalem,
& resuscitarentur ad meliorem pietatis frugem, non
sunt tempore suę dissolutionis in sinu Abrahæ,
quod adhuc impiæ erant, illeq; sit tantum piorum
locus, non impiorum, nec fuerunt in inferno, quod
ibi non sit redēptio, atq; ob id necesse esse, ut sit pur-
gatorium, in quo animæ illæ corporibus suis soluta-
maneant, donec reducantur ad sua corpora, & vita
restituatur mortuis. Respondeo.

Argumentū ductum esse ab imperfecta parti-
tione, atq; ob id nihil concludere, etiā in nullo istorum
locorum animæ illorum fuerint, quos vel prophetæ
vel

De Purgatorio.

¶. 18.

vel Christus, vel Apostoli, vel alij sancti resuscitatis
tamen alibi esse potuerunt, dominus eas in alijs re-
ceptaculis custodire potuit, donec redirent ad relicta
sua corpora. Pontificiorū argumentatio non magis
cōcludit quam hæc. Moses neq; Hierosolymis, neq;
Rom, neq; Venetijs fuit, ergo in Babylone est.
Quid hoc aliud est, quam Dei potentiam & volu-
tatem nullo verbo hic astric tam impie cogere in an-
gustum.

Scriptura, ut supra dictum est, docet cœlum, para-
disum & sinum Abrahæ esse locum beatorum, in-
fernum damnatorum, vbi vero animæ ad tempus a
suis corporibus separatae maneant, scriptura nusquam
docet, nec ecclesiæ necessaria est huius rei notitia, sa-
tis est nos scire, quod tales animæ immortales &
superstites sunt corpore mortuo, siveq; in manu dei &
custodiuntur ab ipso, donec redeant ad corpora sua.

Texunt etiam argumentum ex dicto Apostoli ad
Philippenses secundo. In nomine Iesu omne genu
celestium, terrestrium & infernum flecti, rati-
nantes, geniculationem esse pietatis cultum, bunc
cum damnati apud inferos non praestent, deumque
potius odio habeant & execrentur quam colant, ne-
cessè esse, ut si in Abrahæ in cœlum translato, alijs
præter damnatos apud inferos sint, qui Christo verbi
cultum deferant, ei genua flectant, cum inuocent &
reverentur, & eum locum alium esse non posse quin
purgatorium.

Ad hoc argumentum respondeo. Genicula-
tionis finem esse multiplicem, ea non tantum dilig-
enti pietatis cultū, sed etiā obedientiā ac subiectionē
Apostolus descripturus manifestat segnd Chrys.

D. Ioannes Aepinus

& dominationis eius magnitudinem, ait ei inflectit
omne genu cœlestium, terrestrium & inferorum,
ut ceu luculento periphrasi indicet totam creaturam ei
subiectam esse, & fore, ut pro domino agnoscatur ab
omni intelligenti creatura, tum corporali tum spiri-
tuali, & ita quidem, ut etiam ipsi principes tenebrarum
& inferni ad illius mandata trepident & ei pareant.
Geniculatio namque non est tantum significatio pia
cultus & animi vere obsequientis, sed est etiam nota
simulacrum obedientiae & fidei reverentiae. Tyrannis
enim quos metuimus & odimus, genua flectuntur,
ideo aquilonatio & amphibologia vocis hoc argu-
mentum dissoluit.

Ineptiunt quoque clavium potestatem a Christo
non tantum propter viuos datam ac institutam esse,
sed etiam propter eos, qui in purgatorio detinentur,
singulique pontifices & episcopos virtute clavium ec-
clesiae thesaurum ex meritis Christi, & sanctorum
conflatum per indulgentias, quae præcipue ortae sunt
ex hoc sigmamento, applicare animabus in purgatorio
detentis, easque his redimi, & ut huic delirio apud im-
peritos fidem faciunt, ex eo quod Christus Matthæi
decimo octavo dicit. Peccata in cœlis solvi, a contra-
rio argumentantes, sic inferunt. Peccata in cœlis sol-
vuntur clavisbus ecclesiae, ergo etiam apud inferos, ubi
peccata residua sunt & puniuntur & ubi remissio
peccatorum magis necessaria est, quam in cœlo, in
quod nihil inquinatum ingreditur, verum cum in
loco damnatorum apud inferos peccata solvi neque-
ant, necesse est ut purgatorij locas apud inferos sit,
in quo peccata soluantur.

Quam deliri & inepti sunt pontificij in hoc argu-
mento

mento, verbis non satis explicari potest. Christus nō docet prater præsens ministerium remissionis peccatorum, in ecclesia aliam quendam rationem ac formam penitentiae expiandi & soluendi peccata in cœlestibus est: nec docet homines in peccato decedentes post mortem in cœlis a peccato absoluiri, quo commento ministerium reconciliationis ac remissionis peccatorum hic in terris in ecclesia procul obviceretur. Irritum redderetur, sed docet ecclesia sententiam, qua hic in terris peccata vel remittuntur vel detinentur viuentibus, semper ratam, certainam ac firmam fore apud Deum in cœlis, ecclesia ex verbo Dei iudicium facit de peccatis. Ideo Deus in cuius manus sita est omnium nostrum salus & perditio, illud semper comprobar, & in cœlis ratum habet, quod in terris decernit, & in ipsa morte occulto Dei iudicio tuta ecclesia sententiam aut absoluuntur aut condemnantur morientes. Absoluti ex morte ingrediuntur in vitam aeternam condemnati in morte manent. Sicut Christus ipse testatur Ioannis quinto. Qui verba mea audit & credit ei qui misit me, habet vitam aeternam, & in iudicium non venit, sed transiit a morte in vitam. Itē Ioannis tertio. Qui credit in eum non iudicatur, qui vero non credit iam iudicatus est. Quos Christus morbi adiudicat, eos condemnat & ligat ecclesia, quibus spem venie & salutis ostendit, eos absolvit, estq; semper una & eadem sententia Christi & ecclesie. Ecclesia in hac vita tantum patescit diuinii iudicij sententiam.

Ex his palam est, inane significatum esse, quod post mortem porciuntur clavum mortuorum peccata solvantur, Christus in cuius manus ventribus est, du-

D. Joannes Acquinas

obus modis purgat suam aream, hoc est, catholicam ecclesiam, in qua mali boni sunt admitti, & tristes a paleis secesserunt, hoc est prios ab impijs segregat. Primo, morte prima, deinde in extremo iudicio secunda morte, qui cum peccato ex hac vita migrant, quibusq; Dominus non remisit peccatum, antequam reddiderunt animam, illis post mortem spes venire frusta ostenditur. In hac vita aut iustificamur aut damnatur, sed hac iustificatio & damnatio demum in extremo iudicio patefiet, quae nunc in morte Dei benigno consilio tecte sumunt, in extremo iudicio aperiuntur.

Prima mors uniuersi iudicium suum tecte expedit, quod huic sine discrimine omnes videantur obiecti. Iudicium extrellum in resurrectione mortuorum illud patefaciet & in apricum proferet, & secunda mors tuu aperte segregabit prios ab impijs, & adducet uniuersi impij aeternas mortis poenam secundum qualitatem culpar, qua in aeternum animae & corpora cruciabuntur & dignas poenas luent. Matthaei viceclimo quinto.

Pontificij purgatorium etiam defendunt hoc loco i. Petri. tij. Christus semel pro peccatis passus fuit, tuis pro iniustis, ut nos adduceret Deo, mortificatus quidem carne, sed vivificatus spiritu, in quo etiam abiit & spiritibus qui erant in carcere praedicauit, qui increduli fuerunt quondam. Cum semel expectabatur lenitas in diebus Novi, cum apparabatur anca, in qua pauor, hoc est, octo animarum seruare erant per aquam. Purgatoriij defensores ingenti confidensia obiectunt hunc locum Petri, & ex eo probant Christum corporis mortuum anima descendisse ad purgatoriij cruce-

item. & quidem spiritibus seu animabus illis quae tum erant in purgatorio, & in vita quondam increduli eritentes. Euangelium salutis annunciasse, ut per solutis peccatorum poenis, tandem etiam culpari liberarentur & confortes ficerent aeternae salutis per Christum, sine quo nulli iustificari & saluari possunt, aut proprijs aut alienis satisfactionibus, vel etiam purgatissimi, & cum manifestum sit incredulos in coem fidelium ac beatorum apud inferos non quam fuisse admixtos, Christusq; ipse afferit Lucas decimo sexto. Magnum hiatum fuisse inter fidem Abrahamum & infidelem Epsilonem, eosq; ita fuisse separatos, ut nullis modis alter venire ad alterum poterit.

Assertores purgatoriū dicunt testimonium sancti Petri non posse accipi de illa Christi predicatione ac colloquio, quod post mortem triduo illo putatur habuisse cum pijs patribus apud inferos, sed necesse esse, ut intelligatur de incredulis in purgatorio harentibus, quibus euangelium in vita non fuit annunciatum, & qui Euangeliū prorsus ignari in incredulitate diem suam obierant, & quorum incredulitas aliquo modo excusari potest, quod tum non fuerint publicum ministerium docendi Euangelium, & fidei mysteria partius & obscurius tradita sint. Verbis Divi Petri recte expensis & excusis, non difficulter intelligi potest, utramq; opinionem affingi dicto Sancti Petri.

Petrus non docet Christi animam corpore solutā aut in limbo, ut vocare, certusq; sanctorum patrum, patriarcharum, & prophetarum, aut in purgatorio annunciasse Euangelium, sed Christum

De

D. Joannes Aepimus

Dei filium etiam ante sui incarnationem suo spirito euangelium salutis incredulis hominibus annunciasse, ab ipsis rerum primordijs ante diluvium & latam legem, qua postea publicum docendi ministerium institutum est, & synagoga ac scholæ ad docendum erectora sunt, proinde cum certum sit, Christum mortuum anima descendisse ad inferos eiusq; animam a corpore separatam, viuidam & perhennem tuam naturam non exuisse. Si certum esset sinum Abrahæ & sanctorum sedem apud inferos fuisse ante Christi mortem, non esset dissimile vero animam Christi abiisse ad piorum coetum & intusisse charissimos sibi partes, patriarchas, prophetas & martyres pios in sinu Abrahæ promissam salutem ac gloriam expectantes, & magno desiderio ad illum coetum propereasse & illis patrificelli, peractum redemptionis mysterium, hacq; manifestatione eos mirifice exhilarasse in ille congressu usq; ad resurrectionem, & suo quodam modo collocutum esse de regno dei, & promissæ creditæ & diu expectatae redemptionis ac salutis mysterio. Quod autem putatur Christum ante suam resurrectionem in coetu beatorum fuisse apud inferos, & cum ipsis dulcissimum & diu expectatum colloquium habuisse, vox Christi ad conuersum latronem Hodie mecum eris in paradyso, apud platosq; efficit. Veri Sanctus Petrus loquitur de supensiōne in inferis, & de prædicatione, quæ in terris apud vitios habitata est, non de ea, quam apud inferos quindam facta esse putant, Christum mortuum cum patribus apud inferos collocutum esse, & illis euangelium prædicare, ex citato Petri loco probari non potest. Nam ut dixi, loquitur de illa concione spiritus Christi, quam habuit

habuit per Noam iusticie preconem & alios pios pa-
tes apud viuos in terris & depingit discrimen, quo
filius Dei ante suam incarnationem praedicauit, & nunc
de morte resuscitatus & glorificatus praedicat, vide-
licet eum tum absq; humana natura & carne tantum
spiritu praedicasse, nunc e morte resuscitatum &
spiritu vivificantum carne & spiritu, hoc est theatro
pon praedicare.

Multæ absurdæ sententiae cum doctrina Euange-
lii & nostra fide pugnantes nascerentur ex dicto San-
cti Petri, si illud intelligeretur de Christi concione
qua euangelium mortuis praedicasse putatur apud
inferos, vel in purgatorio vel in patrum limbo, ideo
ista interpretatio secum multas absurditates trahens
vitanda est, & censendum est eam affingi D. Petro.
Haec autem impiæ, absurdæ & noxiæ opinions ex
ista interpretatione nascerentur. Primo, posthanc vitâ
locum dari poenitentia apud inferos, frustra enim
praedicarerur, non volentibus poenitentia. Secundo, in
in incredulis fidem praedicatione euangeli post mor-
tem effici in inferno. Tertio, spem salutis esse in in-
credulitate monētibus, nihilq; officere hominibus in
impietate mori. Quarto, mortuos praedicare mor-
tuos, seu piis animas corpore solutas Euangeliū pra-
dicare apud inferos impiq; separatis animabus, & e-
uangeliū ministeriū non tantū esse in ecclesia viuen-
tiū, sed etiā in inferno inter defunctos vita. Quinto
incredulos crederibus apud inferos fuisse admixtos
& in una societate fuisse fideles & infideles. Haec opa-
niones nō solum impiæ, & scripture ac nostra fides
contraria, sed etiam nocentiū imae sunt. Labefaciunt
pietatis studium, alunt incredulitatem & imperti-

N. sententia

D. Ioannes Aepimis

centiam adducunt contemptum ac neglectum euani
gelici ministerij, suntq; tetrorima doctrinaz, monstra
nullo modo ferenda in ecclesia Christi, & ob id non
conuenit admittere ac recipere istam interpretatio-
nem de prædicatione Christi, quam putatur apud in-
feros habuisse, vel in coetu piorum patrum, vel in
purgatorio, nec censendum est, eiusmodi doctrinam
in Apostolicis scriptis esse, quæ eiusmodi apertos
errores continet.

Divus Augustinus his absurditatibus etiam mo-
tus in epistola Euodio ascripta, reiecit illorum op-
positionem, qui arbitrantur Christi animam spiritibus
seu animabus incredulis apud inferos prædicasse, &
interpretatur Sancti Petri verba de prædicatione e-
vangelij quæ in hac vita sonuit, & huic interpretati-
oni assentiuntur etiam alij ecclesiastici scriptores, nec
potest harū opinionū absurditas defendi, hoc effus-
gio Christum tantum semel mortuis prædicasse, &
ijs solum qui ante diluvium tempore Noe fuerant
increduli, Dei patientiam, hoc est, clementiorem &
meliorem exitum sperauerant, & expectauerant, quā
contigit. Christus pro totius mundi peccatis victi-
ma eatus est, eadem ratio est salvationis omnium
vna est totius ecclesiaz & omnium sanctorum com-
munitio. Si post mortem prædicatione Christi illorū
incredulitas curata est, qui ante diluvium vixerunt nū
hil veter, quo minus & incredulitas illorū post mor-
tem prædicatione curetur, qui post diluvium mortui
sunt, & adhuc indies moriuntur, officium quod deus
filii ad salutē præstat, alijs haud denegabit, quod ea-
dem salutis promissio & spes sit in Christo eminibus
homínibus in toto terrarum orbe. Nec potest hic
fratex

præterea, quod ante diluvium euangelium annuntiatum non sit, cum constat Noah eis prædicasse verbum Dei & illud a patribus quasi per manus poste ris semper traditum fuisse & ab initio in fide eccliticus patefactus. In hoc loco D. Petri amphibologia hanc duarum vocū, spiritus & carcer, parit obscuritatem, quam paucis expediemus, & ostendemus Germanū sensum Dñi Petri, qui se vitro etiam offert, obseruato orationis scopo & propria vocum significacione constituta.

Vt Dñus Petrus indicet, quam late pareat ministerium redemptionis Christi & ostendar illud ab initio mundi semper exitisse, facit collationē temporis prædicationis diluvij ac arca Noah ante diluvium extulit, & baptismi, quem Christus in nouissima aetate instituit, confirmavit, sanctificauit ac mandauit docetq; ecclasiā ab initio habuisse tum irā, tum misericordia Dei symbola, & eam sensutam esse fidē quia credidit sermoni filij Dei, qui antequam factus est caro, ab ipsis rerum primordijs suo spiritu docuit & patefecit salutis mysteria, quo & secundum carnem in cruce occisus & postea viuificatus & resuscitatus suo spiritu per suorum ministeriorum, & conoscentium ac cooperationum prædicationem & baptismi administrationem mundum de penitentia admonet, & ei remissionem peccatorum pollicetur, ita etiam ante diluvium per centrum viginti annos, quos ad penitentiam dedit per prædicationem Noah, & arca extirpationem fecit, & in quibus incredulo mundo diluvium minabatur, & de ventus ea Dei visione populum admonebat. Sub quibus

N ij & Del

D. Ioannes Nepomus

& Dei lenitas expectabatur, hoc est, homines incréduli habebant sibi persuasum, Deum non tam crudeliter esse grassatum in vniuersam carnem, nec totum mundum esse deleturum propter peccatum, sed semper esse duraturum præsentem rerum statum, mundum meliora de Deo & ipsius clementia sibi debere polliceri, quam Noah denunciabat. Nō enim est dubium temporibus Noe ante istam mundi perditionem eiusmodi verbi Dei illusores fuisse, quales sub fine mundi venturos esse prædicti sunt, secunda Partis tertio.

Qui putant spiritus vocabulum hic non aquivocum esse, sed idem significare, falluntur. Alius est spiritus, quo filius Dei abiit, & temporibus Noe incrédulis prædicauit. Alij spiritus sunt, quibus prædictauit, spiritus vocabulum hoc loco tantum significare animam, Christiq; abitionem pro descensu ad inferos debere accipi erroneum esse, ex suprarecitatis aliquot absurditatibus perspicue liquet. Iesus Christus carne mortificatus, hoc est, secundum carnem mortuus, anima sua, nec viuificatus, nec resuscitatus est ex mortuis, sed diuinitate, seu aeterno suo diuino spiritu. Manifestum ergo est spiritum hic non significare animam, nec Christi animā abiisse, vt spiritibus prædicaret, sed aeterno suo spiritu, quo mortificatus carne, hoc est, vere mortuus, viuificatus ac resuscitatus est a morte prædicasse, non anima.

Christi anima corpore separata non potuit viuisci ac resuscitare Iesum carne mortificatum, sed necesse fuit, vt diuinitas animæ & corpori unita, eū mortificarum viuiscaret, quod & Diuus Petrus act. ij. affirmat, dicens, Deum interemptum Christum, solutis

solutis doloribus mortis suscitauisse, & Diuus Paulus in actuum decimo tertio ait. Deū suscitasse Christum, utq[ue] huic doctrinæ fidem saceret, citauit testimonium Psalmi. Filius meus es tu, ego hodie genit[us] es, & quo probat resurrectionem Christi soli Deo acceptam ferendam esse, eiusq[ue] viauificationē non esse opus animæ, sed Dei seu illius spiritus, qui natura & essentia sua aeternus spiritus & omnipotens deus est.

Petrus spiritum carni opponit, ut iu licet docēdi ministerium & fidem in Christum, atq[ue] adeo totam ipsam reconciliationis dispensationem statim a lapsu hominis incorpisse, & ne quis putaret filium Dei ab initio creature carnem nostram induisse, & incarnatum ecclesiaz carne locutum esse, dixit eum quōdam abiisse spiritu & incredulis prædicasse, absq[ue] carne solo spiritu, nunc vero theanthropon factum, ex morte resuscitatum & glorificatum non solo spiritu abi-
re, prædicare, ecclesiam docere ac gubernare, sed spi-
ritu & carne verum Deum & hominem sedentem
ac regnarem in dextera Dei, qui aeterna sua essentia
& natura spiritus carne & persona doctoris nondum
assumptam, solo spiritu abiit, & docuit spiritus, hoc
est, tantum interno homini inspirando spiritualiter
locutus est, accēdens in eo lucem saluificæ veritatis,
atq[ue] ita concionatus est animis suis spiritibus non carni.
Nō enim replentur verborum sono aures, spiri-
tualalem hunc docendi modū, quo filius dei nondum
homo factus usus est ante sui incarnationem. Diuus
Petrus consert cum vocali ministerio, quo implētur
aures, & per exteriores sensus ad animum intromitti
sur arcanorum Dei notitia, & efficitur fides.

Cum Diuus Petrus dicit filium Dei suo spiritu

N*on* i*n* ab*ii*ss*e*

D. Joannes Aepinus

abisse & prædicasse spiritibus qui erant in carcere, impossibile est eum posse intelligi de animabus que in coelis erant, quod haec incredulæ non erant, nec porro concione opus haberent, nec de ipsis spiritibus qui apud inferos fuisse seruntur, quod ad hos prædicationis ministerium non pertineat, nec his profutura sit vita prædicatio, sed intelligendus est Petrus de ecclesiastico prædicationis ministerio, ut sit sensus, filium dei prædicasse incredulis hominibus qui in mundo habebant in Sathanæ captiuitatem, & erant in carcere tenebrarum, ignorantia, incredulitas, impietatis, peccatorum ac calamitatum. De hoc carcere concionatur Elias capite quadragesimo secundo, inquiens. Dedi te in fædus populi, in lucem gentium, ut aperias oculos carorum & educeres de carcere vincatum, de domo carceris sedentes in tenebris.

Huic interpretationi etiam suffragantur veteres interpres. Hunc carcerem scriptura alias varijs appellacionibus describere solet, quemadmodum anima crebernime synechdochicos pro toto hominie ponitur in scripturis, ita spiritus vocabulum Diuus Petrus pro toto homine usurpat, qui carne & spiritu constat, vocans spiritus incredulos, homines impios ac incredulos. Maluit autem spiritus vocabulo, quam carnis utri, quod fides & incredulitas in anima ac spiritu hominis sint, non in carne, & propter analogie sibi etiam fortassis proptervenustum hoc hominoteleton pneumatikai pneuma si, quod & latius sermo recipit, spiritu vivificatus prædicauit spiritibus spiritu.

Simili synechdochica loquendi formula Psalmus spiritum vocat quicquid vivit & spirat, inquiens, omnis

omnis spiritus laudat dominum, ubi spiritus vocabulo praeципue comprehenditur totum humanum genus, quod caro & spiritus est. Hæc interpretatio simplex est & caret omni Sophistica, consentitq; scriptura & analogia fidei, ideo tutius recipitur præsca opinione scholasticorum de ista prædicatione quæ putatur a Christo esse habita apud inferos.

Qui putant Christi animam apud inferos prædictasse incredulis spiritibus seu animabus corpore soluit, solent suæ opinioni fidem facere his verbis. i. Petri. iiiij. In hoc mortuis quoq; prædicatum est euangelium, ut iudicentur quidem secundum homines carne, viuant autem secundum Deum spiritu, per mortuos intelligunt synecdochice animas mortuorum hominum, per homines carne, homines circuferentes mentale corpus & viuentes animali hac vita, alij ut vitent absurditates quas parit opinio de prædicatione Christi in inferno habita apud mortuos, arbitrantur per mortuos significari, impios in peccatis suis mortuos, iuxta illud Christi. Sinite mortuos sepe lire mortuos suos, & Ioannis quinto, mortui audienciam vocem filij Dei, & qui audierint viuent, ut sit sensus Petri, Euangeliū impijs prædicari, non solū ut fide salutem & æternam vitam consequantur, sed etiam ut innouentur, ne potro iuxta carnem, sed spiritu secundum deum viuant, hoc est, ut Petrus paulo ante dixit, ne concupiscentijs hominum sed voluntatem Dei, quod superest in carne viuamus. In quam sententiam Apostolus ij. Corinthiscorum. v. ait, pro omnibus mortuus est Christus, ut & qui viuunt, non iam sibi viuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est ac resurrexit,

Hæc

D. Ioannes Nepomus

Hac sententia quidem plana, perspicua & scriptum
et ubique consentanea est, sed cum hic iudicij Dei men-
tio fiat, proprius, diligenter & rectius D. Petri verba
videtur expendere, qui censem cum loqui, neque de
hominibus impijs, neque de animabus corpore separa-
tis, sed de hominibus mortuis seu vita defunctis.

Quod Petrus hic de fine ultimi iudicij conciona-
tur, in quo iuxta euangelium vel absoluuntur, vel da-
mantur, tum viui tum mortui, & comminatur iudi-
cium Dei epicureis calumniatoribus, dicens. Christum
esse iudicarum viuos & mortuos, neminem posse
effugere iustum ipsius iudicium, illud apprehensu-
rum esse omnes, tum viuos tum mortuos, hoc est, il-
los, qui diem suum obierint ante iudicium, quos mor-
tuos appellat, & viuos hoc est, illos, qui in gente ex-
tremo iudicio adhuc vivent, quos vocat homines car-
ne, hoc est, qui adhuc carnem gestant, & veri natura-
les ac mortales homines sunt, quos apostolus i. Co-
rinthiorum .xv. ait in puncto temporis & in mo-
mento oculi transmutandos esse, ut cum resuscitatis ex
morte simul Christo obuiam rapiantur in aera, &
semper cum ipso sint. In ultimo iudicio viui & mor-
tui in die domini vel absoluuntur vel condemna-
bantur, cogentur, etiam mortui illam ipsam iudi-
cij sententiam subire, quae pronunciabitur contra vi-
uos, seu ut Petrus inquit, mortui iudicabuntur secum
cum homines carne. Nemo Dei iudicio subtrahe-
tur vel ipsa morte, qua alias cunctibus malis in hoc sa-
culo subducimur, sed iudicabuntur eadem iudicio &
viui & mortui, pradicabiturque eis idem Euangelium,
ut secundum Deum spiritu vivant, hoc est, ut ab im-
pietate ad pietatem abducantur, & spiritu Deo ser-
viant.

De Purgatorio.

Fo. 35.

uiant, non carní, mundo ac Sarthanæ, et ut ex eadē doctrina indicentur quotquot vixerūt in toto mundo a mundi initio. Hæc de explicatione horū duorum locorum obiter addere volui, quod hi multis valde obscuri visi sint, se in his torserint, & perperam intellecti ad multos errores pluribus ansam præbuerint.

Addam adhuc unum locum ex priore epistola ad Corinth. quo nostri antagonistæ purgatoriū signum stabilitate conantur. i. Corinthiorum. iij. Vniuersus cuiuscum opus quale sit, ignis pobrabit, si cuius opus manserit, quod superstruxit, mercedem accipiet, si cuius opus fuit exustum, damnum patietur, ipse vero saluus fieri, sed tanquam per ignem. Pontificij somniant ignem hoc loco purgatoriū flamas significare, singulareq; his peccatorum sordes ac maculas abstergi, & hoc igne lustratos, demum puros ingredi in celum, quod apostolus dicat igne opus cuiusque probari, & homines saluos fieri, tanquam per ignem. Valde autem delirante purgatoriū propugnatores appetere conuincit Paulinæ orationis cōtextus. A pestilens namq; de bonorum operum discrimine, qualitate & mercede disputat non de purgatione peccatorū ut indicet quæ bona opera Deo iudice præmia sine consecutra.

Cum ignis vocabulum in scripturis frequenter metaphorice usurpetur pro Dei iudicio, conscientiarum ac spiritus examine, afflictionibus, tētationibus, Ignis quid sit, & multis alijs experimentis, quibus Deus nos exerceat gñificat, probat & explorat, tanquam aurum & argenti igne. Necesse est, ut aduersarij e circumstantijs Paulini textus probent, ignem hoc loco aliud significare non posse, quam flamas purgatrices apud inferos. At

O

hoc

D. Ioannes Aepinus

hōc nunquam probare poterunt, quod totā canonica scriptura sigmētum de purgatorio dānat, & sui ipsius mole huius argumēti cōfirmatio ruat. Hoc enim certissimum est, ignis vocabulo id denotari nō posse quod nūquam est, nec vñquam fuit, purgatoriū ignis aec est nec fuit, ideo ignis apud Paulum quidvis p̄tius significabit quam purgatorium.

Ignem Diuo Paulo nihil minus significare, quam factas purgatoriū flamas, ipsa Paulina verba aperi-
tissime indicant, eaq; non magis ad purgatoriū ignē quam ad oceanum accommodare posse, hinc mani-
festum est.

Primo, vnicuiusq; opus, hoc est, omnium homi-
num opera probantur eo igne, cuius mentionem fa-
cit A postolus, purgatorio igne non probantur om-
nium hominum opera, nam plurimi sancti ipsis ad-
uersarij testibus ingrediuntur coelum, purgatorio
igne nunquam attracti. In confessio itaq; est, hunc lo-
cum Pauli de purgatorio igne intelligi non posse.

Etiam ipsis purgatoriū assertores affirmant San-
ctis A postolis, Prophetis, Patribus, Martyribus, &c.
tmo & ipsis sacrificiis & monachis multa merita su-
peresse, quæ redundant in cætera ecclesiæ membra,
& vnde paulatim ecclesiæ coaceruetur ingens &
inexhaustus thesaurus, quo e purgatorio igne isti li-
berētur, qui destitutisunt amicorum suffragijs & sa-
tisfactionibus, quo sigmento aperie farentur omnes
homines non probari igne purgatorio, & ob id inui-
ti hic cogūtur permettere, ignem hoc loco apud Pau-
lum de purgatoria flamma nequaquam intelligi
posse.

Secundo, A postolus loquitur de operibus quæ su-
perstruun-

persistuntur super fundamentum ipsum Christum, II
si peccata non superstruuntur super Christum, ergo
de peccatis apostolus non loquitur sed de operibus,
quæcedentium opinione bona estimantur. Ipsius
aduersarij etiā docent, peccata abstergi igne purgato
rio, non bona opera. Certum ergo est, Paulum non
loqui de purgatorio igne, quo debent peccata exur
ti, non bona opera Christo superstructa.

Tertio, peccata ac vitia non possunt auro, argen
to & præciosis lapidibus comparari, quæ Apostolus
ait igne examinari, manifestum ergo est, apostolum
non loqui de peccatis igne purgatorio exurendis ac
purgandis, sed de operibus humano iudicio bonis.

Quarto, Apostolus dicit opera igne probari, non
purgari, ergo non loquitur de purgatorio igne, quo
opera nec probantur nec examinantur, sed peccata
purgari finguntur.

Quinto, Pontificij docent in purgatorio igne om
nia peccata exuri & abstergi. Apostolus loquitur de
operibus, quorum quædam exuruntur, quædam nu
quam exuruntur, sed tantum examinata approban
tur Deo. Manifestum ergo est, Apostolum neq; de
peccatis neq; de purgatorio igne loqui.

Scopus Paulinæ orationis etiam ostendit, Aposto
lum loqui de operibus nostro iudicio bonis, quorū
quædam in examine spiritus, conscientiarum certa
minibus & Dei iudicio subsistunt, quædam corruūt,
& pereunt, ut quæ non Deo iudice, sed nostra opini
one censebantur bona, qualia sunt, omnia bona ope
ra quæ ab animo insincero proficiuntur ex hu
mana traditione bona intentione, sed absq; certa &
inconclusa fide.

D. Ioannes Aepinus

Hunc locum exposui Psalmo decimo nono, ubi de essentialibus & accidentalibus partim honorum operum differuimus. Ideo hic nolo cum longiore explicatione prosequi, satis est hic ostendisse Pauli locum de purgatorio perperam intelligi.

Recitauit illa scriptura testimonia, quibus figura de purgatorio praecipue propugnatur, & quae praeterea aliquid momenti videntur habere in hac contiouerbia, quae prater scriptura testimonia hic adducta, alias adduci solent omittit, quod ea a quoque facillime dilui possint, & quod ineptissime hue detorqueantur. Proinde cum scriptura purgatoriis figuramentum manifeste damnet, & aduersarij nullum testimoniū e scriptura proferre possint, quo illud approbetur, nec ullus apex sit in scriptura sacra de purgatorio, apertum est illud ad quæstū & falsam satisfactionem statuendam impie & vafre esse confictum.

Nunc excutiendus est secundus locus confirmationis de reuelationibus & animarū spiritis, quibus aduersarij putant nugas de purgatorio etiam cœlitus sibue ac spēris. Deo volente ac tubente stabiliti ac propugnari.

Calumniose nobis hic impingitur nos abiiciendo doctrinam de purgatorio, peccatoribus sibi conscientijs de sua indignitate ac imbecillitate omnem liberacionis ac salutis auferre spem, & eos adigere ad desperationem, quasi scilicet magna consolatio ac spes sit peccatoribus, quod eis in purgatorio post mortem ardendum sit. Nos e canonica scriptura simpliciter docemus, peccatores, incredulos, praefractos & impenitentes damnari, poenitentibus vero peccatoribus propter Christum in hac vita, peccati noxam & poenam remitti, ergo melius & rectius consolamus pauidos

panidos peccatores, quam purgatoriū architecti & animalium carnifices, qui perterrefactis peccatoribus ex hac vita migraturis minātur purgatoriū flamas. Magis enim consolatoriū est, peccatores in christum credentes hic absolui, quā post mortē eos teneri & merita poena ad destinatum tempus in igne cruciari apud inferos. Nec aliter nobis docendum est, quā scriptura affirmat, quae docet in Christum credentes non iudicari, sed absolui & saluos reddi, incredulos iudicari ac condemnari, has regia via incedimus, & diuinæ voluntatis decretum ex verbo Dei, absq; acceptione personarū omnibus patefacimus. Adversarij itaq; nos hic immitteros suis calumnijs obtundunt, & saevitiae ac diris impiorum hominum obijciunt.

Non immis inficias varijs spectris ac præstigijs sub specie mortuorū hominū varijs imposturas in ecclesia inuestas & stabilitas esse. Palam enim est Gregorium & alios plerosq; scriptores de mortuorum apparitionibus multa in literas retulisse, quibus libenter concedimus ista sic esse facta ut describuntur, nolumus historiæ suam abrogare fidem. Nec ignoramus etiam diabolum miris ac innumerabilibus præstigijs deo permittente, mundū decipere posse. Non controvèrtitur vera ne vel falsa sint, quæ de spectris narrantur, sed controversiarū status in his quæstionibus consistit, an Deus vel diabolus spectris doceat ecclesias, an apparitiones mortuorum veræ vel fictæ sint, an animæ corporibus solutæ apparere possint viuis, vel an potius diabolus mentita specie mortuorum se exhibeat, an tanquam vera, certa ac indubitate fide amplecti debeant, quæ eiusmodi spectris docentur.

Nisi pontificij probauerint mortuorum appariti-

O sij on es

D. Ioannes Acipiter

ones veras esse, Deum nos his docere spectris tuto credi, animas posse induere quaslibet species, & his apparere viuis. In spongiam ineundem omnes istas probationes, quae a spectris sumuntur. Hac cum pontificij indubitatis scripturæ argumentis probare non possint, & nos certis rationibus & argumentis adducti statuere cogamur spectra illa, quibus purgatorii hactenus defensum est, ludos esse diaboli ad introducendos falsos errores factos. Res ipsa nos monet, ne credamus ecclesiā diuinitus admoneri ac doceri mortuorum hominum spectris. Fides nostra, qua coram Deo subsistimus, nimirum certo & indubitate Dei verbo, non dubijs reuelationum somnijs, ideo temere absq; sacrae scripturæ testimonio assentiendum non est ullis reuelationibus & spectris.

*In Ecclesia
libri sunt in
dicta.*

Durus Ioannes docens non omni spiritui esse creditum, sed spiritus esse probandos, an ex Deo sint. I. Joannis. iiiij. subter, ne temere cui libet doctrinæ assentiamur, sed ut omnem doctrinam prius diligenter exutiamus & examinemus an ex Deo sit, quam ipsam suscipiamus & amplectamur, illâc tantum acceptemus quæ Dei est. Durus Ioannes non tantum committit nobis iudicium de ea doctrina, quam vivi homines vel a Deo vel a diabolo extrusæ adferunt sed etiam de illa, quam spiritus vel boni vel mali parafaciunt absq; vicaria opera hominum, nam loquuntur de omni doctrina, quocunq; modo & ratione ea doceatur & reueletur. Spiritus vocabulo potius quam hominis ut voluit, ne quam doctrinam pateremur ecclesiæ obtutu vlo praetextu spiritualis alicuius reuelationis.

Duplex est spiritus, quo mortales docentur & arcana rati-

De Purgatorio.

Fo. 33.

In ratione ignota parensunt. Alter dei, alter Sathanas est, quae spiritus Dei patefacit vera sunt, quae spiritus Sathanas revelat falsa sunt, si a spiritu Dei sunt, quae de purgatorio, spectris & revelationibus in ecclesia docta sunt, non est dubium ea esse verissima, si vero aliumde allata sunt quam ex Deo, necesse est diaboli mendacia, nugas & imposturas esse. Nihil enim verum iudicari debet in ecclesia, nisi constet id a spiritu veritatis prodijse ac emanasse.

Divus Ioannes mandans ne omni spiritui credamus, eaq; tantum amplectamur quorum author est spiritus Dei, diserte iubet, ut tantum admittamus doctrinam consonantem prophetice & apostolicæ doctrinæ, cuius scimus Dei spiritum magistratum & authorem esse.

In hoc aperte deprehenditur Sathanas deceptio, quod pontificij hactenus vetuerint disputare de purgatorio, voluerint omnes absq; præiudicio assentiri purgatorijs somnijs, & opposuerint se Diuo Ioanni præcipienti, ut priusquam credamus spiritus probe mus an ex Deo sint.

Lucem cum pontificij hic fugiant & iudicia in ecclesia prohibeant, manifeste ostendunt, se sibi erroris consciens, pessima conscientia defendere purgatorijs figmentum.

Ad conseruandam puritatem doctrinæ, necesse est, ut in ecclesia libera sint iudicia, & retineatur ea libertas, de iudicandis doctrinis, quæ semper in Ecclesia fuit, & quam Prophetæ, Christus & Apostoli Ecclesiæ commendarunt. Nos hac libertate freti, non leuisbus de causis damnum somnium de purgatorio. Et ne quis putet nos

tene-

D. Ioannes Acipiter

temeritate & insolentia aliqua dissentire a maioribus qui humani quiddam passi, spectris ac reuelationibus fidem habuerunt, addemus argumenta & rationes, quae apud nos mortuorum spectris & reuelationibus fidem abrogant, nec a cordatis viris nobis virtus verti poterit, quod quasi incogitantia, superstitione & graui veterno obruti, nolimis nos, ceu brutum lozis, opinionibus dici, nec spectris & eorum reuelationibus fidem habere, quod iudicia in ecclesia de doctrina mandata sint, & spiritus sanctus iubeat, ut scrutemur scripturas, ut spiritus probemus, an sint ex Deo, ut ex probatis, quod bonum est teneamus ut oues Christi vocem eius audiant, non alienum, sed declinemus omnem fallam doctrinam, qua a Deo & ipsius veritate abducimur.

Hæ vero sunt præcipuae rationes quæ nos mouet, ne mortuorum spectris & reuelationibus credamus. Prima, absq; scripturæ indicio incertum est, an Ecclesiastice spectra, vel bonis vel malis spiritibus tribuenda sint. controversialie Ideo sine scripturæ testimonio suspectum est, quicquid iudicandæ quid per spiritus spectris ac apparitionibus docetur sint ex eis. Ut miracula absq; Canonica scripturæ suffragationis scripturæ nihil confirmant ecclesiar, quod scriptura testetur antichristum, pseude apostolos & prophetas mirabilculis fidem facere suis erroribus & deceptionibus. Deuterono. xiiij. Mathe. xxiiij. Marci. xij. Luc. xvij. Thess. ij. Ita etiam spectra absq; scripturæ testimoniis, nihil aut probat aut conuellunt in ecclesia, quod dubia, suspecta ac incerta sunt, nec quisquam his absq; verbo dei testimoniis certa fiducia nisi possit, qua ergo facilitate & audacia mortuorum spectris aliquid in ecclesia statuitur, eadē euā & resuscitatur & deficitur. Dubij

Dubij authoris est, quod spectris exhibetur ac doceatur, an id a bonis vel a malis spiritibus sit, ratio iudicare nequit. Ideo his nihil certi statui potest in ecclesia, improbe ea a pontificijs cogitur, ut illa credat tanquam fidei articulos, quae spiritus docentur, & conscientiae hic grauite r vulnernantur a pontificijs impostoribus, quod Dei mandatum sit, ut ecclesia ex fide doceat, & faciat omnia, nec circumferatur quouis doctrinae vento.

Secunda, diabolus ab initio in veritate non stetit, II.
quicquid loquitur & agit, mendacium est, cum optima agit & loquitur, homicidia struit & mendacia finit, ut animas illaqueat & perdat.

Nemini itaq; dubium esse debet, quin exitiales imposturae sint, quae Sathanæ angelis confingunt, pater faciunt ac spargunt, vel spectris vel ullis alijs modis, & cum manifestum sit per Sathanæ angelos suggesta & reuelata esse, quae de purgatorio igne pontificij docuerunt, in confessio est, illam doctrinam ex meritis mendacijs conflaram & compactam esse, diabolus enim pater mendacijs de vera religione & iustificatione non potest alia quam mendacia loqui, quod struat nobis exitium.

Quod si aduersarij contendunt, somnia de purgatorio non a diabolo, sed a bonis spiritibus reuelata & docta esse, necesse est, ut id probent ex canonica sacra scriptura, cuius veritas nobis certitus varijs signis ac miraculis confirmata ac obsignata est, & absq; cuius testimonio nobis non est tutum vel tantillum suscipere ac credere in causa religionis. Non est satis angelis dei adscribere dogmata, sed oportet, ut probent firmis argumentis, angelos Dei eorum suisse au-

Diabolus est
author doctrinæ
ne de purga-
torio.

D. Ioannes Aepinus

chones, quod Sathanas se transfigurare in angelum lucis, & ecclesiae optima specie imponere possit, secundæ Corinthiorum undecimo. Verum cum canonica scriptura, sicut supra est ostensum, doctrinâ de mortuorum satisfactione, suffragijs viuorum pro mortuis & purgatorio manifeste damnet, & aduersarij ne unum quidem apicem ex sancta canonica scriptura proferre possint, quo probent sua de purgatorio somnia, manifestum est aduersariorum doctrinâ de purgatorio, nec ab angelis Dei, nec ab ullis p̄ij spiritibus esse allatam, omnesque pias mentes ab ea merito abhorrente. Etiam si fingeretur, ab angelis dei patefactam esse doctrinam de purgatorio, id quod tamen factum non est, tamē cum ea euangelio Christi aduersetur, & cum sacra scriptura pugnet, pro execrabilis mendacio habenda esset, quod apostolus anathema esse iubeat omnem doctrinam, cum euangelio Christi & apostolica doctrina pugnantem, etiam si ea per angelos reueletur & annuncietur. Ad Galatas primo. Proinde angeli coelitus a Deo nisi aliud docere non possunt, quam quod Deus per prophetas & apostolos docuit, non enim Deus cum seipso dissentit & pugnat. Doctrina de purgatorio non modo diversa est a prophetarum Christi & apostolorum doctrina, sed etiam ex diametro pugnat cum prophe tica & apostolica doctrina, ob id celestibus & bonis spiritibus adscribi nequit, sed necesse est, ut inferis & malis spiritibus attribuatur.

III Tertia, Deus per mortuos nihil reuelat, nihil do despemor cet, damnatq; omnes necromanticas artes, quæ de tuis uiueri mortuorum spectris docentur, Sathanas sunt phantomi docet, casuata, impostura ac prestigia, non reuelationes diuinatus

vinclis allatae. Deo enim nullo modo id ascribi potest, quod mortuorum spectra docent, quod mortuos consulere & sciscitari prohibeat, & damnet omne genus diuinationum, velitz se solum in consilium adhiberi in iis quae fidei sunt. Deus mortuos sciscitati numerat inter gentium abominationes, atque eos propter hanc sui nominis sacrilegam prophanationem deleras & extirpas esse. Deut. xviiij. Quomodo ergo ad has per suos angelos occasionem daret?

Apud Deum cum execrabile sit a mortuis aliquid querere, & serio vetet id fieri, puniarque hanc inobedientiam exitio, impossibile est, id ipsius voluntate posse comprobari, quod tam horribiliter punitur. Diuinæ vltiones aperte testantur spestra & responsiones mortuorum esse diaboli deceptions & præstigias, quibus insidias struat animarum saluti, introducat & stabilitat latifera mendacia, nulla enim Delus vultio vastat mundum propter ea, quæ a Deo oriuntur & ipsi probantur ac placent.

Christus in Evangelio parabola de Epulone & Abraham disertis verbis astuit, Deum viuos non instruere velle per mortuos, sed mā dare ut quorunque viuunt, Mosen & prophetas audiant, & e canonica scripturae monumentis discāt, quid nos credere, agere & fugere oporteat. Lucas decimo sexto.

Dominus illos in scriptura sevère obiurgat, qui a mortuis consilia querunt, iubetq; ut ad suam legē & testimoniu confugiant, & iride requirant quæ scire refert, non ergo dubium est diabolos esse, qui homines docent fictis mortuoru apparitionibus, eacy non ex Deo esse, sed ab spississimo diabolo erat esse, quæ de purgatorio, mortuoru spectris docta & adserita sunt.

D. Ioannes Aepinus

Non est necesse hic argute excutere, an mortuorum
spiritus apparere & assumpta visibili specie viuis se
manifestare & exhibere possint, quod illa quæstio
non admodum huc pertineat, nec etiam officia hæc
ignorare nobis sat is est, quod certe sciamus, deū per
mortuos nunquam docere suam ecclesiam, neq; un-
quam docuisse, sed diabolum perstringere oculos &
mentes mortuorum apparitionibus. Deus ab initio
semper angelis, nunquam mortuorum spiritibus v-
sus est in executione sacerdotum officiorum. Quoties
enim mortalibus aliquid aperire voluit, hoc aut vari-
cinijs per viuothomines, aut per ipsos angelos ex-
posuit, atq; inde non est obscurum, deum omnino
nolle ut mortuorum spiritus assumptioni corporibus
appareant & quenquam doceant. Angelis sunt mini-
strarij dei spiritus, his vtitur ad eiusmodi officia
Hebreorum primo. Deus pias animas suscipit in be-
atorum coetus, & donat eis promissam quietem &
vult eas in ea detineri usq; ad resurrectionem mor-
tuorum, non extrudi ad nouas aliquas
annunciationes.

De Samuele exuscitato.

Fo. 48

DE SAMUEL EX-

uscitato.

Ic opponitur historia de Samuele a Phitonice muliere suscitato, qui Saulis suā mortem, suā stirpis delationem & populi stragem prædixit, primo Regum viceclimo octauio. Ex qua historia elici posse viderur, quod mortui vere appareant, & deus per mortuos suam voluntatem patefaciat viuis, cum historia testetur, Samuelē ipsum a diuinatrice suscitatum esse, excitatum & e terra ascendentem se Samuelis corporis habitu & vestitu exhibuisse, nec aliter, quā ipsius personam locutum esse, futura in Dei manu adhuc posita, prædixisse. Historia etiam excitatum Samuelem vocat, et vaticinum de nece Saulis mortuo Samueli adscribit, & Ecclesiast. quadragesimo sexto vaticiniū hoc dicitur fuisse Samuelis, ait enim Samuelē dormiuisse, non fecisse regi finem vitae suae exaltauisse vocem suam e terra & vaticinatum esse, delendam esse impietatem gentium. Ad hæc breuiter respondeo.

Etsi Iesus Syrach et historiæ circumstantiæ affirmare videntur ipsum Samuelem apparuisse, tamen aliis considerantes & proprius inspicientes, non possumus non statuere diaboli spectrum fuisse non ipsum Samuelem, quod apparuit. Quamvis verus error sit, quod animæ mortuorum appareant viuis, tamen veteres non fuerunt ausi adserere in hoc loco Samuelis animam apparuisse, nec aliquid certi in hac re astruere. Alij dicunt malum spiritum in specie Samuelis se exhibuisse, alijs diaboli fuisse prestigium,

P. 48
alijs

D. Ioannes Aepinus

aliij Deo permittente Samuelis animam apparuisse.

Ad hanc sententiam tum magis inclinantur vel diabolum ipsum vel diaboli præstigium visum esse, non Samuelem, & hoc iudicium verius & certius esse multis argumentis & rationibus probari potest.

Primo, Deus nec vult mortuos consulit, nec per I. eos vult doceri viuos, ut dictum est, ergo Dei dispensatione anima Samuelis non apparuit.

Secundo, animas incantaticum carminibus esse. II lo deduci, & in sepulta corpora reuocari posse, aut mendacium est, aut beatæ animæ ne ipso corlo quidem tutæ erunt a magicis artibus. Sed beatæ animæ in suis sedibus a Sathanæ & omnibus incantationibus cum tutissimæ sint, nec possint cogi ullis incantationum carminibus, certissimum est ipsum Samuelem, quem historia testatur pythonicæ mulieris arte suscitatum & reductum, non fuisse ipsum Samuelem, sed diaboli præstigium.

Tertio, aut anima Samuelis ad cadaverosum corpus e sinu Abrahæ reuocata fuit, aut ipsius exanime corpus levatum & vaticinarum est, aut diabolus illud assumpsit, & induit, aut diaboli phantasma fuisse ista Samuelis ostensio, aut anima Samuelis una cum corpore sepulta, & in corpore mortuo dormiente excitata est. At cum beatæ animæ e suis sedibus reuocari non possint incantationibus, nec exanime corpus possit loqui, nec animæ in corpore mortuo sepeliantur, certissimum est diabolum fuisse, non ipsum Samuelem qui e terra ascendit, & Sauli vaticinus est.

IV. Quarto, quod si spiritus aliquis corpus Sa-

muelis

De Samuele exsiccato.

Fo. 42

enucleis induit' er, & hoc ipso apparuit' et, certum es-
set malum esse spiritum, quod boni spiritus magicis
artibus non obediant, nec contra Dei praeceptum in
mortuorum specie doceant.

Quinto, cum certum sit, plus minus biennio
Samuelem ante id corpus, quo Phitonissa consule-
batur mortuum fuisse, & corpus eius, si non omni-
tudo computruerit, ita tamen deformatum, destructum
morte fuisse, ut diabolus illud nec arripere, nec in
ipso magnifica illa specie apparere potuerit, qua-
sictus iste Samuel se exhibuit, ideo in confessio est,
phantasma diaboli fuisse, non Samuelem.

Cum diuinatrix ait se videre Deos e terra ascen-
dere, affirmat illustri & magnifica specie apparere
quod videtur, Deorum speciem refere non potuit
cadaverosum corpus Samuelis. Res ipsa ergo lo-
quitur Samuelem non fuisse, qui exhibuit se incanta-
trici, sed diabolum, qui etiam in Angelum lucis se
transformare potest.

Sexto, Angeli piros in Domino iuxta Dei or-
dinationem dormientes usque ad resurrectionem
non suscitant, & diabolus in eos nihil habet iuris &
impetri, nec potest eos suscitare. Ergo Samuel pisi-
simus vir a diuinatrice, nec suscitatus est, nec e terra
ascendit, nec Sauli locutus est. Sed diabolus inani spe-
ctro delusus, tum impium regem, tum peruersam
feminam.

Septimo, Samuel mortuus suum pallium cōsue-
gumq; habens non secum abstulit in sepulchrum nec VII
eo amicicbarur mortuus. Ideo non est dubium dia-
bolii phantasma fuisse, quod apparuit in Samuelis
pallie, non ipsum Samuelem,

Octauo.

D. Ioannes Nepomuc.

VIII. Octante, Deus antea semper designatus fuit impius & abiepto Sauli se consilienti responsa dare, vel per viuentes sacerdotes ac prophetas, vel per somnia tantum abest, ut per Prophetam a morte suscitatum, vel per suum angelum e cœlis missum responsa de dent impi regi, a quo se prorsus auerterat & quē infurore suo omnino abiecerat.

Nono, Saul contra apestum Dei præceptum. Leo
IX virici, xx. Deutero. xvij Phitoniam consuluit, deusq; factum Saulis non potuit nō odisse & execrari. Ideo certissimum est, cum nec angelum nec Samuelem ad hoc scelus stabilendum testem adhibuisse, sed iusto iudicio Sathanica illusione puniisse Saulis deploratam impietatem, & diabolo permisisse, ut hæ deceptione magis fascinaret Saulis mentem, atq; sic deū ultum esse ipsius peruersam impietatem.

Nec hoc vltionis genus nouum est, Deus enim solet hoc modo punire impios & eos magis excusare, inducere, in reprobam mentem tradere, immittere efficaces imposturas & spiritu mendaci imponere eis. Facta resuscitatio Samuelis procul dubio diuinæ vltionis & ita exemplum fuit. Ob id non potest vñ ligatione accommodari ad illas revelationes, quibus ecclesia Dei diuinitus doceri solet, sed pro diaboli libidinio habenda erit. Recitatæ rationes ex ipsa sacra scriptura sumptæ sunt, & fidel analogia consentiunt, ideo urgent omnes pias mentes statuere certio, non Samuelem, sed diabolum diuinatrici & Sauli in specie Samuelis apparuisse & locutum fuisse.

Quod vero liber Samuelis dicit mulierem phitoniam Samuelem vidisse senem amictum pallio cum indigne tulisse, quod e sua quiete suscitatus sit, cum

eum locutum & vaticinatum fuisse Sauli regi, id non probat verum Samuelem se e terra proripiisse & vaticinatum esse, quod diabolo mendaciorum patri non sit difficile eius personam sumere ac formam induere, quiduis fingere, simulare ac mentiri & de futuris rebus iam antea prophetia patefactis vaticinari & quidem de illis, de quibus certa præludia & minime dubij euentus indicia fere in foribus cernebantur. Diabolus non ignorauit, certissima esse quæ per Samuelem dei prophetam Sauli prædicta erant, faciliter potuit conjecturam facere ex multis dictis, factis & circumstantijs præsentis istius belli, quid Sauli in eo prælio euenturum esset, & maxime cum ipsum in sua manu haberet, ad suum arbitrium impelle posset, & obijcere præsentis prælii periculo. Præterea cum Deus suorum angelorum ministerio externo multa disponat & efficiat, quæ dæmones perci pere possunt priusquam fiant. Diabolus non tantum ex prophetia Samuelis, sed etiam ex alijs indicijs præscire potuit exitium Sauli in eo prælio paratum, quæ mādata sunt literis de oraculis delphicis, pythicis, sybillinis, Herculis, Apollinis, clarj & plarisq; alijs, qui bus & ceteris verutas nihil putant esse certius, & qui bus sapientiæ prædicti sunt futuron euentus, testantur aperte, dæmones aliquando posse futura prædicere, & manifeste declarare omnia vaticinia non esse diuinat veritatis oracula, sed multa esse dæmonum prædictiones.

Cum diabolus alias saepe vaticinatus sit, & euentus futuron prædixerit, non est mirum cum sub mentita Samuelis specie prædicere posuisse Saulis necem. Nec potest ex hac prædictione probari veni

Q.

Samue.

D. Ioannes Aepinus

Samuelem Sauli & diuinatrici locutum esse , quod
daemones fictitio corpore apparere & vaticinari pos-
sunt . Hæc sunt responsa ad historiam de Samuelis su-
scitatione .

Ad testimonium Iesu Syrach respondeo , eius libri
authoritatem non esse tantam , ut conuellerat rationes
supra recitatas & oppositas illorum opinioni , qui ar-
bitrantur , non speculum Samuelis , sed ipsum Samue-
lem visum ac locutum fuisse . Quāvis ecclesia pro-
pter multas pias doctrinas librum Iesu Syrach legat ,
tamen ipso Hieronymo etiā teste , non tribuit ei au-
thoritatem confirmandi ecclesiastica dogmata , nec
producit eum ad dijudicationes ecclesiasticarum cō-
trouersiarum , & ob id in hac disputabili materia nī
hil potest stabiliti authoritate Iesu Syrach . Sed ne
videāmur elevatione authoritatis huius libri potius
effugium querere , quam respondere ad obiectum
testimonium Syrachi , affirmamus ipsius testimoniu-
m nostræ doctrinar ac sententiar de Samuelis suscitatio-
ne nihil aduersari , Syrach enim historiā recitat , quod
factum est narrat , nec proponit certam doctrinam ,
nec edisserit in hoc loco , an vera vel mentita fuerit Sa-
muelis apparitio , texit tantum catalogum præclaro-
rum virorum , qui ab initio de ecclesia bene meriti
sunt , duodecim enumerat eorum pia merita & fortia
facta , & id quidem simplicissime ex ipso historiæ
contextu , non facit iudicium de illis materijs , quæ in
historia commemorantur , de Samuelis apparitione
nihil excutit , nihil affirmat , sed ex primo libro Samu-
elis historiam ipsius tantum breuissime decerpit , &
ut posteros ad imitationem auctoritatis virtutis inuitet ac
prouocet , laudes ipsius ex ipsa historia contrahit , cō-
mendatq

De Samuele exuscitato.

Fo. 14.

mendacij ipsum ab insigni prophetiae dono , a legis scientia , sacerdotij inculpata administratione , docendi assiduitate , pretium efficacia , verae pietatis & dicitur cultus studio , vita innocentia , pietate & fide erga patriam , Israhelitici regni auspicio , politicæ gubernationis constantia & integritate , bellis strenue & fortiter pro sua religione & populo gestis , dicitur hanc laudem ipsi fuisse perpetuam , & iam mortuo & sepulto etiam superstitem mansisse , non medo apud vere pios , sed etiam apud impium Saulem , qui eius responsum multorum etiam oraculis prætulit . Hic venis & simplex est Iesu Syrachi sensus , caretque omni sophistica . Quid de Samuelis suscitatæ apparitione sentiendum esset non excusavit , sed Samuelis virtutes ad imitationem tantum proposuit & recensuit . Mala fide ergo nobis opponitur Iesu Syrachi authoritas .

Diabolus astutissimus impostor & ad omnes occasiones decipiendi intentus , Samuelis specie potius quam cuiusquam alterius voluit mentes hominum perstringere , & Saulem iam in ingressu mortis & inferni consistentem ad desperationem adigere , quod Samuelis authoritas , sanctitas & fides illo tempore maior haberetur , quam vlorum aliorum hominum quos illa ætas viderat . Breuiter , nihil dubitandum est meras nugas & imposturas esse , quæ de apparitionibus mortuorum pontificij hactenus fabulati sunt , quod haec fabulae absque scripturæ autoritate doceantur , quod doctrina , qua patefacta esse dicitur , per mortuorum spūs impia sit , & aperte pugnet cū nostra fide , quod nōdū a quoquā probatū sit , mortuorum spūs vel sua corpora resumere vel alia assumere posse & his

Q. ij appar

D. Ioannes Aepinus

apparere viuis', quod deus nos per mortuos docet
noluit, & gentes perdididerit, quae a mortuis veritatem
sunt sciscitaræ. Nec sunt hic audiendi, qui fidem face-
re studēt hisnugis, prodigijs, miraculis ac signis, quae
sæpenumero addita esse dicuntur mortuorum reue-
lationibus. Nam hæc absq; sacrae scripturæ testimoni-
o nihil probant. Si certæ essent eiusmodi probati-
ones, proculdubio verus Dei cultus fuisset gentium
idolatria, quæ falsis oraculis, prodigijs, miraculis ac
signis introducta, stabilita, conservata ac defensa est
multis saeculis.

Vt pertinaces purgatorij propugnatores astruant
Samuelis spiritum vere apparuisse, & mortuorū spiri-
tus apparere viuentibus & eos docere, detorquent
huc visionem Helia & Mosis, Matthæi decimo septi-
mo, ad hunc modum rationantes. Moses mortuus
& sepultus vna cum Helia, Petro, Iacobo & Iohanne
in monte conspectus & cum Christo nec dum mor-
tuo nec glorificato colloqui visus est. Moses autem
diu mortuus ante Christū, qui primogenitus ex mor-
tuis est, ante Christum resurgentem non potuit re-
surgere. Ergo Moses spiritu non corpore visus &
collocutus est Christo. At cum spiritus Mosis disci-
pulis visus & Christo locutus sit, manifestum est, spi-
ritus mortuorū viuis apparere & loqui. Respondeo.

Helian & Mosen peculiari dei consilio & dispē-
satione, Christo & discipulis ostensos esse, non ut ali-
quid noui reuelarent, sed vt cum Christo de suo ex-
cessu colloqueretur, hoc est morte & resurrectione &
de definito dei consilio in prophetis reuelato, de mor-
te, redemptione & resurrectione Christi, idque ideo,
vt Christus confirmaretur contra futuræ mortis ter-

Tores

tores, & cum nihil a que hominem animet & consoletur aduersus mortem atque noticia de animarum immortalitate & immortalis vitae gloria. Dominus in Heliā qui viuus igneo curtu auctus fuit, & in Mose olim mortuo & sepulcro voluit specimen exhibere de immortalitate & beatitudine animarum, & piorum glorificatione post hanc vitam.

Hac speciali & incomprehensibili futurae glorificationis & immortalitatis visione ac imagine semipropter summe necessarias causas exhibita, non possunt approbari creberimata mentitur iste apparitions mortuorum, quibus in ecclesia falsa doctrina stabilita & Christi iusticia obruta est, ut non est consenteandum, viuos posse transformari futurae maiestatis gloria, quod Christus viuus transformatus sit, ita non consequitur, mortuum spiritus viventibus apparere, quod spiritus Mosi semel apparierat, si tamen solus spiritus fuit, & non potius Moses ipse glorificatus ut Helias erat.

Visio haec nihil aliud probat, quam animarum immortalitatem ac beatitudinem & glorificationem ac immortalitatem mortalis & corruptibilis carnis vel resuscitatae vel immutatae, eaq[ue] ostensa est, ut Christus verus homo absq[ue] peccato nostro imbecillitati obnoxius, cum suis discipulis animaretur aduersus mortis & inferni paiores ac trepidationes, non ut mortuorum spectris habetur fides, nec ut spiritas putarentur apparere & docere viuos.

Christostomus acerrime contendens, mortuorum animas nec oberrare in terris, nec inducere villa corpora, nec deum per mortuorum animas docere viates, abrogat mortuorum spectris omnem fidem, di-

D. Joannes Aepinus

et dæmones mortuorum specie & voce imponere hominibus, affirmat animas corpus egressas statim abduci, pias in celum, impias in infernum, dñmatus opinionem de mortuorū apparitionibus, præcipue tribus de causis. Prima, quod scriptura omnia fides mysteria clarissime doceat, nec ecclesia opus habeat mortuorum revelationibus. Secunda, quod scripturæ authóritas & fides imminutatur & labefactetur istis apparitionibus, cum saepe contraria scriptura denuncient. Tertia, quod ista revelationum occasione iuxta Dei verbum diabolus possit opportune quaslibet latiferas opiniones & imposturas ecclesiæ obtrudere, & eius doctrinam dubiam & incertam reddere.

Hæc &c placetq; aliae supra recitatæ grauissimæ causæ debent nos monere, ne credamus Deum mortuorum spiritus ad nos remittere & ne assentiamur isti doctrinæ, quæ per mortuorū spiritus dicitur paterfacta. De his vide Chrisostomum super Matth. homines vicesimana, & cōciones ipsius de Lazaro & diuite. Et si opinioni de mortuorum apparitionibus magni autores astipulari videntur, tamen cū scriptura canonica eis fidē abroget, eas satanæ asscribat, & ex eis orare sint innumeræ falsæ & impiaæ doctrinæ ex diametro cū fidei iustitia pugnantes, ecclesia iure respuit, tanquam deliria absq; scripturæ sacrae autoritate cōficta. Nac est graue placulum auctorū opinionibus a scriptura alienus dissentire, cum ipsi melius passim in suis monumentis testetur, se nolle suis scriptis plus fidei haberi, quam sacra scriptura sibi facit, & Hiero. ipse dicat cap. xxxij. super Matth. eadē facilitate contēni qua probatur quod de scripturis non habet autoritatem.

Hæc de secundo loco papisticarū cōfirmationum dicta

dicta sunt, superest ut de tertio & ultimo loco dicitur, nē pe de veteris & catholicæ ecclesiæ cōsensu, ad Doctrinam quē pontificij ceu ad sacram anchorā confugiunt, de pēgatorio statuti probatione duorum priori locorum, videlicet non probati scripturaræ testimonijs & mortuorū apparitionibus, catholicæ eccl̄ sed hic tantum præsidij reperiunt, quantum in duo- cl̄sia consen bus illis superioribus locis inuenierunt. Ut pontificij, quæstuosum nugamentū de purgatorio retineant & propugnēt, nō verentur impudēti audacia pro sui et roris defensione allegare veteris ecclesiæ doctrinā & ritus, argumētates, veteres ecclesiasticos scriptores docere quod sit purgatoriū, & eā doctrinā habere apostolicæ & canonicæ ecclesiæ consensum, ut quæ ab ipsis nostræ fidei crepundijs hucusq; orauerit, & sacrificia obrulerit pro mortuis quibus ritibus confessa & testificata est, & purgatorium & pro mortuis satisfactio[n]es esse.

Ad has aduersariorum nugationes ordine respondebo, & ostendam vanos istos disputantes meritis nugis niti, doctrināq; de purgatorio nunquam habuisse catholicæ & apostolicæ ecclesiæ consensum nec priscos ecclesiasticos scriptores indubitanter asseruisse doctrinam de purgatorio, sed eam tanquam dubiam opinionem tradidisse quæ magis vulgi iudicio recepta & usurpara, quam sanctis scripturis & ecclesiæ consensu asserta & comprobata sit, er hoc ex his subiectis argumentis & rationibus patebit.

Primo, veteres ecclesiasticos scriptores affirmare duo tantū esse loca, quibus animæ corporis egressa exceptiatur, supra ostensum est. Docētenim pias animas in coelum deferi & beatitudine frui, impias damnari, & in infernum detinendi. Censillimum ergo est opinio-

D. Joannes Acipiter

opinionem de purgatorio apud veteres ecclesiasticos scriptores aut dubiam aut plane nullam fidem reperisse, quia cum mortuorum animas duobus locis tantum excipi docent, tertium certe excludunt.

Augustinus libro quinto *Hypognosticon contra Pelagianos* ait. Fidem catholicæ ecclesiae autoritate scripturæ fulcitam hanc esse, quod duo tantum sunt loca, quibus animæ solitæ corporibus recipiuntur, alterum regnum cœlorum, quo piis excipiuntur, alterum gehennam, ad quam impi condemnati aeterno supplicia sustinent. Tertium inquit locum penitus ignoramus, imo nec esse in scripturis sanctis invenimus, addit etiam iustos in regno patris cum Christo esse, iniquos in igne aeterno parato diabolo & angelis eius. Ita & in sermone decimo octauo de verbis apostoli dicit. Duæ quidē habitationes sunt, una in igne aeterno, altera in regno aeterno. Ex his & alijs supra citatis testimonij palam est, pontificios purgatorijs delirijs falso prætexere testimonia veterum scriptorum, & veteris ecclesiae consensum.

Secundo, Veteres scriptores docent mortuos nec mereri nec demereri, nullum post mortem poenitentiat esse locum, neç eam porro prodesse mortuis, sed vnu in quem & iuxta id, quod in hac vita egit, præmia ferre. Negant etiam mortuorum peccata deleriposse satisfactionibus. Apertus ergo errore est veteres scriptores vel purgatorias mortuorum satisfactiones vel viuorum pro mortuis propiciatoria ac placatoria sacrificia certo iudicio scripturæ sacrae approbasse.

Cum veteres satisfactiones & propiciations pro mortuis esse negant, necesse est, ut & purgatorium abnegent, quibus singunt vel mortuorum poenis vel

vel posthumis satisfactionibus poenas purgatorii,
vel mitigari vel extingui. At obiectetur, eos alicubi
scripsisse diversa & docuisse, quod sit purgatorium,
nec nos inficias sumus, scimus ista scribi, sed inde aliud
non consequitur quam eos dubios fuissent. Et in hoc do-
ctrinæ genere pugnantibus doctrinis sibi met ipsius
fidem abrogasse, nosque a suis scriptis remittere ad ca-
nonicam scripturam, qua certa & ab omni dubitati-
one alienissima sibi pulchre consentit, & de his mate-
riis certum & indubitatum iudicium fert.

Veteres scriptores hic poscunt benignas inter-
pretationes. Si qui se uere ac rigide eorum testimonia
vulgare constituerint, facient eos non solum cum se-
ipisis, sed etiam cum canonica scriptura pugnantes.
Id si effecerint, iam labefactata est eorum authoritas
& abrogata est eis omnis fides. Nihil enim is assert
ac probat, qui contrarias ac pugnantes sententias
profert in eadē materia, altera namq; alterā iugular.

Nemo negare potest veteres scriptores ecclesiastici
eos hanc sententiam e scriptura protulisse, mortuos
secundum id iudicari & gloria affici, quod viui ope-
rati sunt in hoc saeculo. Augustinus ad Macedonium
epistola quinquagesima quarta ait, post hanc vitam
quisq; id habebit, quod in hac sibi met conquiserit.
Idem serm. sexagesimo septimo de tempore. In hoc
saeculo penitentiam facientibus Dei misericordia
subuenit, in futuro autem penitentiā non proficere
sed rationem operum nostrorum reddi. Huc facit e-
tiam, quod in Psalmo tricesimo secundo dicit. Mis-
ericordia tempus modo est, iudicij tempus post erit.
Ambrosius de bono mortis capite secundo inquit.
Qui hic non acceperit remissionem peccatorum,

R. illuc

D. Joannes Sepnius

Alio non erit. Hieronymus ex ecclesiaste Salomonis capite nonnō elicit hunc sensum. Donec homines vivunt, eos post se fieri iustos, post mortem vero nullam boni operis dari occasionem. Et Theophilactus in vicesimum quintum caput Marthai ait, post vitam illam nō est tempus penitendi & optandi. His asta pulatur Chrysostomus in secunda concione de Lazarō, inquiens. Donec hic fuerimus, spes habemus praeclaras, simul ac vero discernerimus illuc, non est postea in nobis situm poenitere, neq; commissa diluere. Et homelia quarta in caput decimum tertiū ad Hebreos eadem affirmit, sic loquens, qui in presenti vita non abluerit peccata, postea aliquam consolacionem non est inuenturus. Et Ciprianus in sermone de immortalitate inquit. Qualem te inuenit deus cū vocat, talem pariter & iudicat. Ad refrigerium iusti vocantur, ad supplicium rapiuntur iniusti, datur velocius tutela fidentibus, perfidis pena.

His & alijs antea recitatis sententijs antiqui scriptores diserte damnant papisticam doctrinā de purgatorij satisfactionibus, & aperte arguunt mendacij pontificios, qui obgannisit veterum scriptorum iudicijs & sententijs comprobari figmenta de purgatorio. Ceterum hanc & similia testimonia eludi solent hoc effugio, vnumquemq; ea ferre, quae suo corpore ante mortem egit, sive bona sive mala, sic intelligendum esse. Vnumquemq; bona sua vita seu virtutibus & bonis actionibus quas facit dum vivit impetrare, tū futurae vitae premia, cum ut particeps fiat illorum bonorum operum, quae mortuis a viuentibus impēduntur, sed apo. ij. Co. v. de iusto dei iudicio loquitur quo quisq; ab illis quae ipse met in vita egit, iudicabitur.

Non
idli

Non differit de participatione alieni meriti post mortem, nec anthitesis verborum recte considerata in veterum dictis admittit fucosam istam interpretationem, seu falsificationem scripturae, germana sententia tum scripturae, tum patrum illo responso corrumpitur, rimulacrum tantum queritur, qua cum nihil ad rem dici possit, evadatur. Respondit quidem ad hunc modum Augustinus Dulcito quastione secunda, sed respositionem non sumpsit ex scriptura, sed mutuavit a ritu sacrificiorum & orationum pro mortuis male intellecto, e quo etiam nata est falsa opinio de purgatorio, nec potest scripturis defendi Augustini responsio, quam istius ariatis vulgata persuasio ei extorsit, non suppeditatque scriptura veritas. Similiter effugio eliduntur etiam scriptura & veterum testimonia de duobus locis, quibus animæ corporibus solutæ excipiuntur, dicunt namque ea intelligenda esse de illo tempore, quod extremum iudicium sequetur nempe de aeterna damnatione & gloriose aeterna vita, non de illo temporis intervallo, quod usque ad resurrectionem mortuorum intercedet, & a conditis saeculis usque ad eius consummationem durabit. Sed hanc cauillationem diserte diluere sacrae scripturae veritatem, ex supra dictis clarum est, nam scriptura & veteres de tempore mortem statim subsequente loquuntur.

Tertio, licet error de purgatorio ventus sit, & perfecta animarum spectra vulgo persuasus & temporis progressu receptus, magnis viris imposuerit, tamen ex antiquorum monumetis manifeste apparet doctilli mos & in scriptura exercitatis mos viros depurgatorio semper subdubitate, & eid id in diuersos sensus torsisse illa scriptura testimonia quibus purgatorii

R. ij vulgo

D. Ioannes Aepinus

Vulgo est defensum. Nam quæ hic de purgatorio ille aliter interpretatur, nec solum enarratione illorum testimoniorum inter se dissentunt, sed sacerdotibus etiam a se ipsis dissident & in eiusdem loci interpretatione diuersas expositiones adferunt.

Hoc Apost. i. Corinth. ij. Cuiuscunq[ue] opus quale sit ignis probabit, cuius opus afferit detrimentum patietur, ipse autem saluus erit, sed tanquam per ignem. Augustinus in Enchiridio capite sexagesimo septimo, psalm. vicesimo nono, in libro de fide & operationibus capite decimo quinto, de igne temptationum & afflictionum interpretatur, alibi in libro vicesimo primo de civitate Dei capite vicesimo sexto ad purgatorium derorquet, estq[ue] sui dissimillimus in huius loci explicatione. Sic etiam in explicatione aliorum testimoniorum scriptura, quæ ad purgatoriū defensionem detorqueri solent, alijs ab alijs & a se ipsis variant. Nihil certi itaq[ue] ex scriptoribus ecclesiasticis de purgatorio statui potest, nec etiam vñquam evincetur ex eorum scriptis, doctrinā de purgatorio nisi consensu catholicæ & apostolicæ ecclesiae, qui positus est in consensione ecclesiae totius, non quorundam interpretum opinionibus. Catholica fides quæ opponitur mortis & inferorum terroribus, non potest nisi dubijs opinionibus & flexibilibus scripturæ enarrationibus, oportet ut apertis & certis scripturæ testimonijs sustineatur, quibus assentiatur omnium fidelium eccl[esi]as. Augustinum de purgatorio dubitanter docuit, nec doctrinam de purgatorio catholicam repudiasse, satis prodit libro vicesimo primo de civitate Dei, capite vicesimo sexto, sic dicens. An post istius corporis mortem donec ad illum veniat, qui post resur

surrectionem corporum damnationis & remunerationis ultimus dies, spiritus defunctorum cremantē ignem transitoriae tribulationis inueniant, nōr. redat
guo, quia forsitan verum est, hanc ille, at quod catholice fidei est, & de quo scriptura pronunciat, id non
potest non verissimum & certissimum esse, de eo di-
ci non potest, forsitan verum est, sed dici debet, cer-
tissime verum est. Nec sic vñquam de catholicæ fidei
articulis ullus fidelis homo locutus est, vt Augustinus
de purgatorio loquitur. Cū Augustinus forsitan
vera esse putet, quæ de purgatorio vulgo persuasa
erant, aperte fatetur se de purgatoria opinione nihil
certi in animo suo statuisse, nequicquam ergo Au-
gustini & aliorum scriptorum autoritate purgatoriū
propugnatur, de quo ne minimus quidē apex ex-
tat in canonica scriptura, tum veteris tum noui testa-
menti.

Quarto, quæ in ecclesia sepe controvēsa & cre-
bris contentionibus agitata & manifestis scripturis
aliquoties confutata sunt, illis prætendi nequit catho-
licæ ecclesiæ consensus.

Tora Graeca ecclesia purgatorium negavit, falsum
ergo est doctrinam de purgatorio catholicæ ecclesiæ
consensu comprobatam fuisse. Romani pontifices
purgatoria figura magis stabiliuerunt vi ac metu
quam scripturis. Imperator Græcus Paleologus &
primores quidā Graecæ ecclesiæ spe auxiliij a nostris
consequendi, tandem circa annum Domini millesi-
mū quadringentesimū tricesimū nonū sub Basiliēsi
confilio in factiosa Florentina Synodo, Pontifici Eu-
genio primum concesserunt esse purgatorium, Ro-
manumq; pontificem esse caput omnium ecclesiastū,

R. ij & constan-

D. Joannes Aepinus

& Constantinopolitanum patriarcham inferiorem
esse Romano pontifice, verum Ephesino episcopo
& multis alijs p[ri]js & doctis ecclesiarum gubernato-
ribus in Graecia valde displicuit h[oc]c assentatio, & im-
probabant insidiosam istam conciliationem, puta-
tumq[ue] est propter hanc impij & noxiū dogmatis cō-
probationem, Paleologum Constantinopolitanum
imperatorem occisum & Constantinopolim impe-
ratoriam sedem miserrime vastatam, eversam & ex-
cisam esse. Nec etiā fuit leue delictum propter auxi-
lia consentire in aperte impias & ecclesiæ nocentis-
simas p[re]tificis nugas. Hoc exemplo admoneamus,
ne propter temporalia commoda consentiamus in
impias doctrinas, & faciamus fucosas conciliaciones,
quas Deus tant[um] horribiliter vltus est Constantinopo-
litano excidio.

De purgatorio nihil habet canonica scriptura, idēo
consensu catholicæ ecclesiæ id falso defenditur, ca-
tholica ecclesia namq[ue] aliam doctrinam tradere non
potest, quam a Christo, apostolis & prophetis acce-
pit, & qua in fidei vnitate coalunt. Doctrinā de pur-
gatorio nec a christo, nec ab apostolis accepit, ergo e-
ius cōsensus prætēdi nō potest purgatorijs figmētis.

Quinto, Nec est catholicæ ecclesiæ consensus in
in interpretatione ecclesiasticonū scriptorum, nec hoc
ipso constitutus catholicus consensus, quod plures
in interpretatione consentiant. Nō enim situs est con-
sensus ecclesiæ in consensione humanæ opinioris ac
interpretationis, sed in canonica scripturæ suffragati-
one, quia ecclesia ab ipsis primordijs rerum erecta
gubernata, confirmata, consuetuta & in fidei vnitatē
redacta est. Humanæ opiniones, nec infirmant ne-
culi,

De Samuele exuscitato.

Fo. 50

fulcium catholicæ & apostolicæ ecclesiæ consensum,
etiam si a toto mundo damnaretur quod canonica scriptura docet, tamen eiusmodi damnatio pro consensu catholicæ ecclesiæ haberi non posset, quod ecclesia pro verbo Dei iudicet, non contra verbum Dei. Satanæ synagoga non credentium cœtus est, qui veritatis scriptura repugnat.

Eodem iure pro purgatorio catholicæ ecclesiæ consensum papistæ nobis opponunt, quo pharisei corrupta sua iudicia & totius mundi opinionem Christo opposuerint, si id verum esset, quod maior hominum pars affirmareret, ne quidem Christi euangelio & apostolorū doctrinae fauisset ecclesiæ catholicæ consensus, totus enim orbis ei rebellabat, nec ordinariæ ecclesiasticæ potestatis consensiones ac approbationes pro catholicæ ecclesiæ consensu habendas sunt, quia illa ipsa etiam sæpen numero fœdissime lapsa & hallucinata est, nec raro se opposuit apertæ veritati. Etsi Iohanni baptistaræ, Christo, apostolis & alijs christi discipulis, pontifices, pharisei, scribaræ, & seniores populi, totaq; ordinaria potestas, restitit eorum doctrinam dñauit, tamen ea propterea non est damnata consensu sanctæ ecclesiæ catholicæ.

Manifestum ergo est, consensum catholicæ ecclesiæ non esse situm in ordinariæ potestatis astipulazione & comprobatione, sed in Dei verbo cœlitus perfacto, & per prophetas & apostolos docto & in litteras relato. Quam diu ordinaria potestas & fidelium cœtus sequitur scripturæ veritatem, habet ecclesiæ Dei consensum, ab hoc cum discedit, eius consensum amittit qui non primum sub ordinariæ potestatis institutione nec sub Romanorum pontificū deominatione

D. Joannes Sepinus

dominatione ortus est, sed inde usq; ab initio mundi
fuit, incepit enim cum prima verbi dei patefactio-
ne ipsius Adae temporibus, & hic consensus veram
ecclesiam a falsa, & patrum a Cainica ab initio se-
cruit.

Breuiiter, fidei Christianar analogia est certissimus
index consensus ecclesiarum Dei. Quae doctrinæ ab hac
discrepant, non nituntur ecclesiarum catholicarum conser-
vare, sed sunt aut Satanae ludibria, aut humanæ rationis
inuenta. Figmētum de purgatorio a fidei analogia ali-
enissimum est, ideo ei prætexti nequit catholicarum ec-
clesiarum consensus. Pontificij consensum catholicarum ec-
clesiarum possum esse putant in longis consuetudini-
bus, præcis ritibus, opinionibus vulgo receptis ac ro-
mana sede diu defensis, sed hic turpiter decipiuntur.
Catholicarum ecclesiarum consensus in his consistere non
potest, quod sapientiæ numero complectantur ac tegant
errores, quos nunquam recipit sancta catholica ec-
clesia.

Ecclesiarum iudicium & consensus semper nititur
Christi, prophetarum & apostolorum doctrina. The-
ophilactus ad Romanos capite ultimo ait, illos scan-
dala, heresies & dissensiones induere, qui aliquid præ-
ter apostolicam doctrinam adferunt, quibus verbis
non obscure indicat, ecclesiarum consensum situm esse in
apostolica doctrina, non in humanis iudicijs. In præ-
sente illa animorum, studiorumq; varietate, qua in
mundo est et semper fuit, necesse est, ut solum filii
Dei loquentem audiamus, iuxta patris mandatum
& sequamur canonicae scripturaræ testimonium, quæ
ipse suo spiritu patefecit & confirmavit. Impossi-
ble est hominum opinionibus, iudicijs & sententijs
retineri

retineri posse concordiam & consensionem in catholicâ ecclesia Christi per totam orbem dispersâ. Oportet ut Christus ecclesiæ suæ caput solus in ea sonet cū suis prophetis & apostolis, alias omnia erūt plena dissensionum, opinionum ac factionum, quod tot sint hominum sententiae quot capita. Quoties de consensu ecclesiæ disputatur, necesse est, ut ad fontes ecclesiasticæ doctrinæ, hoc est, ad canonicam scripturam recurramus, seu ut iuxta consilium Cypriani ad Pompeianum contra Stephani epistolam reuertamur ad originem Dominicam, euangelicam & apostolicam traditionē, ut inde surgat actus nostri ratio, vnde & ordo & origo surrexit'. 'Quod si vero obscuri loci incidenter, in quibus varianti interpretates, hos docet Augustinus apertioribus scripturæ locis esse explicados in libro de doctrina Christiana, libro tertio capite secundo & vicesimo octauo, de quo interpretandi genere fuisus dictum est in assertionibus nostris dominicalium euangeliorum in Dominica quinta post pascha.

Augustinus ad Cresconium libro secundo capite tricesimo primo dicit. Canonem ecclesiasticum constitutum esse, & prophetica & apostolica scripta esse relata in eum, vt secundum hæc de omni doctrina tum fidelium tum infidelium iudiceretur, & cum ei opponeretur Cypriani autoritas, in eodem libro capite tricesimo secundo dixit, se epistolas Cypriani non habere ut canonicas, sed eas ex canonice considerare & in epistola centesima vndecima ad Fortunatianum de videndo Deo moneret, ne quatuorlibet etiam laudatorum & catholicorum hominum disputationes veluti canonicas scripturas habeamus, sed ut eorum

D. Ioannes Nepomus

scripta non consentientia veritati canonicae scripturae
respuamus & impugnemus.

Augustinus acerrimi iudicij vir vidit humanis doctrinis & opinionibus in ecclesia non posse conservari doctrinæ puritatem & in docendo concordiam, ideo ubiq; magno studio regat soli canonicae scripturæ credendum esse, & hac ipsa tantum quaslibet controversias iudicandas, dirimendas & pacem constituantam & alendam esse in ecclesia, de quo videatur.

Augustinus in epist: xix. ad Hieronymum. xlviij. ad Vincentium, in prologo lib. iii. de Trinitate, Psal. Ixvij. de baptismo contra Donatistas libro secundo, capite secundo.

Augustinus ad Vincentium Victorem fatetur in suis libris multa esse, quæ iure reprehendantur, cupit ut sua iudicio legantur, vultq; ut de omnium hominum scriptis ac doctrinis libera hominum sint iudicia in ecclesia, eaque e canonica scriptura sumantur, quæ norma, regula ac statuta, ut Hieronymus ait, est quæ ecclesiæ omnia appenduntur. Huc facit etiam, quod Hieronymus ad Galatas quinto dicit. Nulli si ne Dei verbo credendum esse.

Ab ipsis ecclesiæ Dei exordio oës controversiae semper examinatae & iudicatae sunt ex sola canonica scriptura, & quæ ex hac conclusa, definita ac constituta pro consensu catholicæ ecclesiæ habita sunt, non illa quæ absq; Dei verbo in ecclesiam irrepererunt, & hominum opinione recepta ac prauo usu confirmata sunt. Consensum ecclesiæ pedere a canonica scriptura, omniaq; hominum iudicia ad hanc solam ceu ad suam normam ab initio ecclesiæ exacta fuisse, aper-

te

te testantur Moyses, prophetar, Iesus Christus & ipsius apostoli, nā sibi fidem factum nō allegant quorum libet maiorum suorum iudicia, ac doctrinas sed illorum tantū, quibus cum locutus est Dominus. Moses patres citat, prophetæ patres & Mosen, Christus patres, Mosen & prophetas, Apostoli Christum, prophetas, Mosen & patres, quo diserte declaratur ecclesiæ consensum tantum positum esse in ihs quæ canonica scriptura docetur, hoc est, in ihs quæ a sanctis patribus, Mose, prophetis, Christo & apostolis docta sunt, quos Dominus ipse cœlitus erudit ac docuit, nec est hic aliqua Iudaica tabula admitterenda, quæ informet ecclesiam de quibusdam arcanis & absconditis Dei misterijs, reuelatis Moysi & prophetis, sed non scriptis, quam sanguinarius papatus nunc veritatem non scriptam appellat, vt hoc prætextu nobis quaslibet imposturas & errores obirudat.

Toto coelo & terra errat impia & sanguinaria tridentina synodus, quæ vt hoc tempore defendat pontificias imposturas & tyrannidem, fingit ecclesiam Christi non solum canonica scriptura nisi, sed etiam verbo non scripto, hoc est, humanis opinionibus & doctrinis vulgo receptis, nec pudet eam has præponere scripto Dei verbo, seu canonicae scripturæ.

Hoc signum ait enim excogitat sacrilega synodus, vt quicquid suis opinionibus & cupiditatibus repugnat, hac ratione defendat, etiam si id contra apertum Dei verbum sit, nec etiam veretur hoc delictum defendere effusione innocentis atque innocens sanguinis, venenis, incendijs, ciuilibus & intestinis bellis, nullisq; nō scelerosis, nefarijs ac funeris

S ij artibus

D. Ioannes Aepinus

artibus ac technis, qua impudentia palam declarat se coniuratum esse satellitum Romani Antichristi, qui his rationibus & modis nidum suum in ecclesia exticium haec tenus defendit.

Vtq; impia hæc synodus fucum faciat imperitis & mundo imponat, impudenter mentitur se nisi cō sensu catholicæ & apostolicæ ecclesiæ, qua cum ipsi minus conuenit, quam luci cum tenebris & Christo cum Belial.

In ecclesia semper scripturæ testimonij comprobata & refutata esse omnia, restantur prima synodus nec plus fidei vñquam habitum esse synodis, quam sibi canonica scriptura fecerunt, ex veterum scriptis planissimum est, quantum olim fidei habitum & auctoritatis delatum sit doctoribus in ecclesia absque sacrae scripturæ testimonio pugnantibus de dubijs materijs hæc verba Origenis satis indicant, qui homilia prima super Hieremiam, sic inquit. Necesse nobis est scripturas sanctas in testimonium vocare, sensus quippe nostri & enarrationes sine his restibus non habent fidem. Et Cirillus ad reginas de recta fide, ait. Necessarium nobis est diuinas sequi literas, & in nullo ab earum præscripto discedere. Huic sententiæ subscribit etiam Tertullianus in libro de proscriptione hereticorum. Quantum fidei sit deferdum hominum orthodoxorum scriptis absq; canonicae scripturæ testimonio. Augustinus in libro de octo quæstionibus Dulcitijs quæstione tertia pronunciat, dices se scribere ut erudiatur, ita tamen ut suis scriptis nulla constituantur canonica auctoritas.

Breuius, ex veterum monumentis manifestum est, nihil ratum, firmum accertum vñquam fuisse

In ecclesia, nisi id confirmatum fuerit canonica scriptura, idq; tantum catholicæ & apostolicæ ecclesiæ consensu niti, quod canonica scriptura ab omni errore alienissima comprobatur, nec etiam potest ecclesiæ catholicæ cōsensus ijs prætexi, quæ longa consuetudine inoleuerunt, nec ea quæ habet applausum maioris partis hominū, quod maior pars hominum saepe meliorem falsis suffragationibus vineat, & quod consuetudinibus omnibus præjudicet sacrae scripturæ veritas, qua tantum docenda ac regenda est catholica ecclesia Christi iuxta illud, Oies meæ vocē meam audiunt, &c. et quod sæpenumero perniciosissimi errores consuetudinibus subsint. Nemo ex authentis ecclesiasticis scriptoribus vñquam iudicauit ullam consuetudinem anterendam esse veritati canonicae scripturæ, nec putauerunt a consuetudine sumendum esse iudicium de consensu catholicæ ecclesiæ, sed ex ipsa scriptura canonica, cui cedere debent quilibet ritus, consuetudines ac mores. At cum in canonica scriptura nec testimonia nec exempla sint, quibus affirmari possit doctrina de purgatorio, imo cū ipsa scriptura in totum damnet figmentum purgatorium, in confessio ne est, illud catholicæ ecclesiæ consensu defendi non posse, idq; tantum propugnari vulgariter erronea opinione, quæ nihil minus est quam catholicæ ecclesiæ consensus, & quæ cum scriptura sacra ex centro pugnat.

Postremo, Pontificij priscis ritibus sacrificandi & orandi pro mortuis conantur fidem facere figurato de purgatorio & euincere id catholicæ ecclesiæ consensu comprobari, sed hic bis peccant.

Primo, Stulte somniant ab ijs canonicae scripturæ d iij testi-

*De oratione
sacrificio
pro mortuis.*

D. Joannes Nepomus

testimonio, ritibus hominum opinione introductis
constitui catholicæ ecclesiæ consensum & probari
dubias hominum opiniones.

Secundo, Falsum finem assingunt prisorum sa-
crificijs & orationibus pro mortuis, falsoq; imaginâ-
tes veteres sacrificasse & orasse pro mortuis, vt ani-
mae corpus egressæ satisfactionibus ac precibus vi-
uorum liberarentur ex purgatorijs peccatis, & residua
peccata defunctorum expiarentur, sed hanc imagi-
nationem vanam esse liquido apparet ex monumen-
tis vetustissimorum scriptorum, quibus horum ritu-
um initia & occasiones propius notæ fuerunt, & qui
longe alias rationes recitant de institutione sacrifici-
orium & precum pro mortuis, quam purgatorijs de-
fensores afferunt, qui magis proprijs conjecturis &
dialogismis nituntur, quam antiquorum authorita-
te & testimonio, docent namq; antiquissimi sacrifici-
a & preces pro mortuis non fuisse placatorias pro-
piciatorias ac satisfactorias oblationes, vt nunc papî
stæ docent, nec id etiâ pie docere potuerunt, quod
haec doctrina impiissima sit, totum Christum obru-
at & eius euangelium sepeliat. Sacrificia & preces pro
mortuis oblatas a veteribus non fuisse propiciatoria
ac satisfactoria sacrificia, sed dilectionis significatio-
nes & pia nota erga mortuos, quibus commendatae
sunt misericordia Dei, item fuisse gratiarum actio-
nes, publica honorificationis testimonia ac memora-
cula illorum, qui pie ac fortiter in Christo obdormi-
erant, & has ceremonias institutas esse, vt pñ publice
excitarentur ad imitationem pietatis antecessorum
suorum ad ingenuam fidei confessionem & ad cor-
roborandam fidem de animarum immortalitate,

attema

*Finis precum
& sacrificio-
rum pro mor-
tuis.*

2
2. **Interrena reconciliatione per Christum semel facta, beatitudinis apud Deum finitione, resurrectione mortuorum & futura glorificatione ex veteris scriptis notius est, quam ut negari possit.**

Sacrificiorum & precum ceremonias pro mortuis praecipue olim institutas fuisse, ut fidelium animis ceu publicis cohortationibus exercitarentur & corroborarentur aduersus horribiles persecutions & immania tormenta quibus Christiani passim ab initio ecclesiae a Iudeis & gentibus crudelissime trucida batur. Clarissime liquet ex veteris monumentis apud quos haec fuerunt salutaria, fidei & pietatis exercitia quae postea mitescentibus & paulatim cessantibus sanctorum persecutionibus ac martyris ex ignorantia consilij maiorum ad falsam satisfactionem detorta sunt, falsoque opinatum est, veteres instituisse sacrificia & orationes pro mortuis, ut viuorum sacrificia & orationibus mortuorum animae Deo reconciliaretur, eorum peccata diluerentur & expiarentur apud Deum. Hic error obscurata euangelij doctrina de gratitudo iustificatione & redemptione quae est in Iesu Christo, paulatim longius est vagatus & altius radices egit. Quauis obscurata puritate euangelicae doctrinæ per aliquot sæcula doctum sit viuorum precibus ac sacrificijs pro mortuis satisfieri, tamen prioris ecclesiae alia iudicia fuisse planum faciemus ex scriptoribus primæ ecclesie, quæ proximiuss accessit ad apostolorum tempora.

Vetus ecclesia ab initio canonicam scripturam secuta semper docuit Iesu Christi mortem unicam esse sacrificium, quo prototius mundi peccatis satisfactum sic & eucharistiam a Domino in ecclesia institutam

veri,

D. Joannes Cepinus

veri, vnici & æterni sacrificij Christi esse commemo-
rationem, representationem, recordationem, memo-
riam, exemplar, celebrationem & publicam gra-
tiarum actionem pro redemptione nobis Iesu Chri-
sti morte impensa. Primitua ecclesia nunquam fuit
in ea sententia, quod prater Christi mortem ullum
aliud sit sacrificium propiciatorum ac satisfactoriū
pro viuis ac mortuis. Hæc si vera sunt, ut certe sunt,
in confessio est veteribus calumnias strui hoc com-
mento, quod pro mortuis sacrificauerint, ut peccati
noxa ac poena defuncti satisfactione soluerentur.

Manifestum etiam mendacium est papistica fig-
menta de satisfactorio missæ, sacrificio pro mortuis
nisi primituæ ecclesiæ anthonitate & catholicae ec-
clesiæ consensu. Hæc ne de nostro dicere videamur,
adjevantur quedam illustriora veterum testimonia
de hac cōtrouersia, quæ nostris dictis fidem faciunt.

Cypria .li.iij.epi .iij.air. Iesus Christus & dominus
deus noster ipse est summus sacerdos Dei patris & sa-
crificium Deo patri ipse primus obtulit, & hoc fieri
in sui commemorationem præcepit. Item passionis
eius mentionem in omnibus sacrificijs facimus, pas-
sio enim Domini est sacrificium quod offerimus, ni-
hil aliud quam quod ille fecit, facere debemus, scri-
ptura enim dicit, quotiescumq; ederitis panem istum
& calicem istum bibetis, mortem Domini annum
ciabitis, quoadusq; veniat. Quotiescumq; ergo calt-
cem in commemorationem Domini & passionis
eius offerimus, id quod constat Dominum fecisse, fa-
ciamus, et Cyprianus eucharistam verum & plenū
sacrificium in hac epistola vocat quod sit noui testa-
menti vnicum sacrificium substitutum in locum le-
uiti

uiticorum sacrificiorum, nullumq; aliud a Domino
in sua ecclesia requiri prater eucharistiam Domini-
ca cœnæ. Disertis autem verbis affirmat, eucharisti-
am tantum esse commemoratiuum sacrificium, non
placatorium nec satisfactorium, quo vel pro viuis &
mortuis satisfiat.

Epiphanius libro primo thomo tertio contra Ma-
tionistas Cypriano consentit, dicens. Dominus Christi
sui aduentu omnē sacrificiorum usum sustulisse,
& immo sacrificio omnia compleuisse ac perfecisse
quod est sacrificium & victima Christi quæ adum-
brata fuit sacrificijs legis, & ad cuius sacrificij recor-
dationem ac memoriam sub novo testamento insi-
tuta est eucharistia.

Huc etiam facit, quod Augusti, de ciuitate Dei lib. vii.
cap. xx. ait Dominus prius oblationes & sacrificia
nolle, sed ut pro omnibus sacrificijs & oblationibus
veteris testamenti corpus eius offeratur & participan-
tibus ministretur, hoc est, ut celebretur in ecclesia do-
minica cœna, & dispensesetur ipsius corpus & sanguis.

Augusti, in lib. lxxx. trium questionum cap. lxi.
ait. Dominus noster Iesus Christus est sacerdos noster
in æternum secundum ordinem Melchisedech, qui
seipsum obtulit holocaustum pro peccatis nostris, &
eius sacrificij similitudinem celebrandam in suæ pas-
sionis memoriam commendauit. Augustinus dicens
ecclesiae commendatam esse sacrificij similitudinem
non sentit Christum qui potro mori nequit, ite-
rum mactandum & sacrificandum esse, sed per eucha-
ristiam ab ipso institutam, conservandam esse memo-
riam sacrificij in cruce semel oblati, sicut patet ex ip-
sius testimonio paulo ante citato.

D. Ioannes Aepinus

Ve veteris testamenti sacrificia exemplaria & vmbrae erant futuri sacrificij Christi , ita eucharistia est exemplar, quo de sacrificio Christi semel facta admonemur, & quo eius memoria in catholica ecclesia custoditur. Augustinus lib. iiiij. de trinitate cap. xiij. de Christo locutus , sic inquit . Morte sua quippe immo verissimo sacrificio pro nobis oblato, quicquid culparum erat, unde nos principatus & potestates ad lucenda supplicia iure detinebant, purgavit, abolevit, extinxit & sua resurrectione in nouam vitam nos praedestinatos vocavit, vocatos iustificavit, iustificatos glorificavit.

Augustinus hic aperte verbis morti Iesu Christi adscribit, quod pontificij tribuit hominum meritis & missarum suarum sacrificijs, impie ad mentitam satisfactionem pro peccatis dererquentes eucharistiae sacram, quod a Domino institutum est ad suae liberationis, satisfactionis & meriti commemorationem, non ad satisfaciendum pro peccatis ullius hominis vel vivi vel mortui.

Ambrosius ait. In Christo semel oblatæ est hostia ad salutem potens, quid ergo nos ? non per singulos dies offerimus, & si quotidie offeramus, ad recordationem eius mortis sit, una est hostia non multæ &c.

Ambrosius in eodem loco eucharistiam ita sacrificium & hostiam dici affirmat , ut dies in quo resurrectio Domini in memoriam revocatur, appellatur resurrection, hoc est, eucharistia seu Deminica coena, ecclesiæ commendari recordatione beneficij per mortem Christi parti & conseruari memoriam mortis Christi, qua est æternum, viuum, verum & unicum nostræ reconciliationis & satisfactionis sacrificium

&

& hostia.

Chrisostomus super nonum caput ad Hebreos homelia. xvij. Per singulos dies offerimus quidem, sed ad recordationem facientes mortis eius, & una est haec hostia, non multar. Quia vna est & non multat. Quia semel oblata est illa, oblata est in sancto sanctorum, hoc autem sacrificium est exemplar illius, id ipsum semper offerimus, in quem autem finem sacrificium cenae Dominicæ oblatum ac celebratum sit. Chrisostomus paulo post addit, inquiens. Hoc autem quod nos facimus in commemoratione quidem sic eius, quod factum est, hoc enim, inquit, facite in mei commemorationem, non est aliud sacrificium, sicut non est alias pontifex, sed id ipsum semper facimus, magis autem recordationem sacrificij operamur.

Hæc veterum scriptorum testimonia apertissime indicant priscam ecclesiam nulla sacrificia immolasse, ut aut pro viuis aut mortuis satisficeret Deo, nec etiam eucharistiā pro satisfactorio sacrificio habuisse. Ostendit etiam diserte pontificos sanctis suis satisfactorijs missis, mendaciter prætexere consensum veteris orthodoxæ & catholice ecclesie, nam cum in genere neget illa esse sacrificia præter mortē Christi, quibus expientur peccata, perspicue arguit eos erroris & mendacijs, qui docent primam ecclesiam pro mortuis sacrificasse, ut sacrificiorum merito & satisfactione defunctorum animæ e purgatorio liberarentur & iustificarentur apud Deum.

Profecto summa & execrabilissima est eorum hominum impietas, qui quaestus gratia docent eucharistiā, quam pontificij missam vocant, quæ sub papatu vel uno etiam prandiolo, vel tribus obulis

D. Ioannes Aepimus

est empta, satisfactorium esse sacrificium quo satisfi-
at iustitiae Dei pro viuis & mortuis, & impuri alicu-
ius sacrificuli missam æquiperant morti Iesu Christi
filii Dri, cum tamen ipse Lombardus lib. iiiij dist. xij
dicat. In sacramento recordationem fieri illius, quod
factum est semel. Quid obsecro papistici isti vêtre s-
pro vilissima stipe viuis & mortuis salutem venden-
tes hic sancto Petro sunt responsuri, qui ait, nos non
auro, argento, ullisq; corruptibilibus rebus redem-
ptos esse, sed precioso sanguine Iesu Christi agni im-
maculati & incôtaminati, cuius redemptionis miste-
rium in eucharistia peragitur.

Qui non omnino sunt extrema impietate & cæci-
tate oppressi, vident doctrina de missarum satisfactio-
nijs sacrificijs nihil in Christum esse contumeliosus.
nullaq; salutis beneficia per Christum parta magis
posse obtui, quā hac ipsa sacrificia & blasphemia do-
ctrina de satisfactorijs missis vel priuatim vel publicis

Vt aduersarij propugnant suum errorem de satis-
factorijs missæ sacrificijs, contendunt sacrificio & ob-
latione non significari donum aut beneficium a deo
acceptum, sed munus quod Deo offertur, veteresq;
his vocibus in propria significatione usos eucharistiæ
nominalles sacrificium, vt ostenderet eucharistie
sacrum esse propiciatorium ac satisfactorium sacri-
ficium, quo Deus cum viuis in terris, tum mortuis
in purgatorio reconcilietur, peccata diluantur & ho-
mines iustificantur, sed aduersarios veteribus irroga-
re iniuriam & falsam interpretationem affingere his
duobus certissimis argumentis evincitur.

Primo, in eucharistia Deo nihil offertur, sed tantū
celebratur Christi mors, exhibetur redemptiois be-
nefi-

De oratione & sacrificio pro mortuis.

Fo. 57.

meum, & distribuitur corpus & sanguis Domini nostri Iesu Christi ad commemorationem mortis ipsius, ergo eucharistia non potest esse satisfactorium sacrificium quo Deo aliquid præstatut, nec a veteribus pro satisfactorio sacrificio est habita, sed pro eu-

charistico, ut paulo ante est ostensum.

Secundo, ex veterum monumentis manifestissime patet primam ecclesiam catachristicos latissime velut ^{Quid ueret} esse vocabulis sacrificio, oblatione, immolatione & sacrificium verbis sacrificare, offerre, immolare & similibus vobis ^{appellarunt.} cibus, easq; accommodasse ad eiusmodi cultus deo operae, quæ nihil minus esse possunt, quam satisfactio-

nes pro peccatis.

Augusti scribit li. x. de ciui. dei cap. vi. Omne bonum opus Deo beneplacitum, quod propter ipsum sit & ad Deum refertur, sacrificium dici. Sic definit etiam sacrificium Iesus Syrach cap. xxxiiij. Sacrificium, inquit, salutare est attendere Dei mandatis & discedere ab omni iniuritate, & Psal. iiiij. Sacrificium iustitiae vocatur obedientia erga Deum & iustitiae studium in omnibus actionibus. A postolus ad Philip. ii. Fidei Christi qua omnia Deo deferimus hostiam & sacrificium fidei appellat, & ad Rom. xij. Carnis mortificationem secundum totum addicere & dedere Deo, & ex ipsius mandati præscripto vivere, hostiam sanctam & Deo acceptam nominat. Simili sermonis formula celebratio ac laus diuini nominis in scripturis sacrificium laudis dici solet. His metaphoris hacq; carachter si vocum quæ a sacrificijs & cultibus veteris testamē tisumpta est, veteres ita sunt delectati, ut hostiae & sacrificij appellatione quilibet ecclesiasticos ritus & qualibet bona opera vocarint, nunquam autem ei se

T. iij venit

D. Joannes Aepimus

venit in mentem vel eucharistiam vel alia bona opere
ra ob id hostias & sacrificia dici debere, quod his pec-
cata diluantur, & sint satisfactiones quibus vel viuis
vel mortui apud Deum iustificantur ac redimantur.

Veteres absq; vlla satisfactionis opinione voces of-
ferendi, sacrificandi ac immolandi accommodasse
Quid uteri ad quaslibet bonas actiones & ad omnes ecclesiasti-
cos ritus, palam faciemus ex priscorum monumētis,
ficere, offerre ut videamus quam subdoli & vani argumentatores
sint papistæ, & quod ubiq; in assertiōnē suis idoloma-
tijs destituantur probationib⁹.

Origenes libro. iiij. in epist. ad Roma . capite . iiiij.
Sanguinem circumcisio[n]is offerti dixit, pro circun-
cidi . Tertullianus aduersus Martionem libro . iiiij.
Gratiarum actionem, oblationem vocat, & ad Scapu-
lam pro Cæsare interpellare Deum, nominat sacrifici-
care pro Imperatore, sic inquiens . Sacrificamus pro
salute Imperatoris, sed Deo nostro & ipsius, sed quo
modo: ut præcepit Deus, pura prece oramus pro sa-
lute Imperatoris, ab eo eam postulantes, qui praesta-
te potest.

Cyprianus libro secundo epistola tertia . Sacrifici-
um passionis Domini offerre dixit pro recolere &
mentionem facere passionis Christi in ipsa Domini
coena . Epiphanius lib. iij. thomo. iij. Hæresi . xcviij.
dixit. Euangeliū sacrificare per orbem pro praedi-
care euangeliū in toto terrarum orbe, sic loquens:
Apostoli sacrificantes per terram euangeliū una
cum Paulo & Barnaba, & in eodem loco sacrificare
posuit pro administrare sacra in Christianorum cœtu
& Cyprianus alias offerre calicē, alias offerre panē
pro ipsa eucharistia sua actione ponit, ut lib. iij. epist. iij.
sermo

De oratione & sacrificio pro mortuis.

Fo. 52.

Sermonе quinto de lapsis, &c in plurimis alijs locis.

Omnes veteres sacrificare & offerre usurpati sum
pliciter pro facere sacram Dominicae euentus, ut indicat Cyprianus lib. iiiij. epist. xiiij. reprehendens fideles quod communiment cum lapsis & offerant & eu
charistiam tradant, quibus verbis ostendit tria hanc si-
mul esse acta in emni eucharistia, presbyteros fecisse
sacrum eucharistiae, quod offerre appellat, & distri-
buuisse corpus & sanguinem Christi, ceteros Christia-
nos ea sumplisse, vnum enim aliquem ex omnibus
vel episcopum, vel aliquem ex presbyteris in coetus
sacrificasse & obtulisse, ceteros oēs episcopos & pres-
byteros una cū diaconis & reliqua turba ab illo sum-
plisse sacramentū, videtur est in canonibus, quos apo-
stolicas vocant canone nono & in xiiij. canone Ni-
ceni concilij. Item in constitutione. xix. concilij Lao-
dicenij.

Ex his locis etiam apparet evidenter vnum
eucharistiae sacram & quidem ab uno tantum in die
factum fuisse, & eā aetate prorsus ignorante sacr. legi
commentum de pluribus istis priuatis missis.

Augustinus ad Ianuarium epist. cxxvij. de presco
more offerendi seu eucharistiam celebrandi, scribens
ait. Alibi nullum die intermissum esse, quin sit ob-
latum & Dominico corpore & sanguine communi-
catum, alibi tantum sabbato & dominico, alibi tantum
dominico die, & in hac vnicuique ecclesia suam libet
atem remansisse, vnde etiam liquet ea aetate non esse
factas satisfactoriis priuatas missas, sed eucharistiae
sacrum tantum esse peractum propter communica-
tionem. In eadem epistola Augustinus eucharistiam,
oblationem & eam celebrare, et serre dixit.

Hanc

D. Joannes Aepinus

Hanc loquendi catachresin omnibus veteribus
visitatissimam fuisse, eosq; ea usurpare pro tota acti-
one sacri eucharistias, ex veterum scriptis ubiq; mani-
festissimum est. Fide hallucinantur Pontificij con-
tendentes veteres eucharistiam ob id vocasse hostiam,
victimam, immolationem & sacrificium & sacrum
eucharistias facere, offerre, sacrificare & immolare,
quod eucharistia, quam missam vocant, sacrificium
sit, quo pro peccatis satisfit & viui & mortui iustifi-
cetur, pro quibus id applicatur. Recitata nāq; veteris
testimonia apertissime ostendunt eucharistiā preces,
arum actiones & alios Dei cultus a veteribus dictos
esse hostias & sacrificia & in ihs esse, eaq; operari, vo-
casse offere, ut testarentur his gratum cultum exhi-
beri Deo. Sumptus autem hic mos loquendi a sacri-
ficijs, quod haec a conditis saeculis semper princi-
pem lecum obtinuerunt inter omnes dei cultus.

Olim in ecclesia temporibus martyrum in eucha-
ristica oblatione hæc fere simul acta sunt. Sacra habi-
ta est concio, dominica coena iuxta Domini manda-
tum peracta est ad ipsius commemorationem, cor-
pus & sanguis Domini clero & reliquæ fidelium turbæ
distributa sunt, publicæ preces faciat sunt, & munera
sunt collata ad conseruationem ecclesiastici ministe-
rij & ad necessitatem indigentium Christianorum,
hæcq; omnia sigillatim & coniunctim synechdochis
eos vocata sunt sacrificia & oblationes. Eucharistia
per se sacrificium appellata est, quod veri sacrificij in
cruce oblati commemoratio est, & quod in ea verum
corpus & veris sanguis Christi dispensatur, qui es-
sens plane idem est cum illo, quod traditum est &
qui fusus est in cruce. Hunc Cyprianus libro septi-
mo

De oratione & sacrificio pro mortuis. Fo. 59.

tertio ad Quirinum cap. xciij. Corpus Domini vocat sacrificium ex carne. Et Augustinus in oratione pro matre sua de pane & vino eucharistiae loquens, ait, in ea dispensari victimam sanctam qua deletum est chirographum, quod erat contrarium nobis, qua triumphatus est hostis computans delicta nostra, & cœat. Huc etiam facit quod Ambrosius & Chrysostomus dicit unam esse hostiam, quia offertur non multas, quod essentia non sine una sit.

Veteres panem & vinum cœnæ Dominicæ ob id præcipue sacrificium, hostiam, oblationem & victimam vocarunt, quod crediderint & docuerint verū Christi corpus & verum ipsius sanguinem in eucharistias pane & vino distribui, & ut Augustinus ait ad Januarium epist. cxvij. in os manducantium intrare & ore excipi.

Veteres eucharistiam propter corporis & sanguinis Christi præsentiam primo vocauerunt sacrificium, deinde propter oblationes & munera quæ in ipsa eucharistia deo consecrabatur & conferebantur ad sacra ministeria, & ad necessitatem credentium. A collatione munerum in sacro cœtu facta eucharistiam dicatum esse sacrificium, hostiam & oblationem, ex veterum scriptis clarissime intelligitur.

Irenæus de eucharistico sacrificio loquens lib. iiiij. cap. xxxiiij. aduersus Harrélin Valentini de munere oblatione in eucharistia facta sic loquitur. Oportet nos Deo oblatione facere, & in omnibus gratias inueniri fabricari Deo in conscientia pura, fide sine hypocriti, in spe firma, in dilectione tenaci, primicias eorum quæ sunt creaturarum offerentes, & hanc oblatione ecclesia sola puram offeret fabricari

D. Ioannes Nepomus
tōrī, offerens ei cum gratiarum actione ex creatura
eius.

Iraeneus in eodem lib. cap. xxxij. duplicitis sacrificijs
mentionem facit. Eucharistiam appellat noui testa-
menti nouam oblationem, quam ecclesia ab aposto-
lis accipiens in uniuerso mundo offerit Deo, ut nomē
eius glorificetur in gentibus. Beneficentia: munera
in sacro eucharistias cōetu collata oblationem crea-
turæ vocat.

His autem clericos nutritos esse Christianis ut
sacerdotes & leuitæ apud Iudeos decimis & sacrifi-
cijs Cyprianus affirmit libro primo episto. ix. sic in
quiens. Nunc ratio & forma in clero tenetur, ut qui
in ecclesia Domini ad ordinationem clericalem pro-
mouentur, nullo modo ab ordinatione diuina auo-
centur, ne molestijs & negotijs sæcularibus alligētur
sed in honore Sportulantium fratrum; tanquam deci-
mas ex fructibus accipientes, ab altari & sacrificijs
non recedant, & die ac nocte cœlestibus & spirituali-
bus seruant.

Cyprianus Sportulantes fratres appellat Chr. stia-
nos, clerospotulam dantes, hoc est, vel cibum vel æs
conferentes ad quotidianū vsum clericorum. Hæ
piorum hominum sportulae a veteribus oblationes
vocatae sunt, & ab hac consuetudine largiendi spot-
ulas in eucharistia orti sunt canones de offertorijs
de quorum numero hic unus est de consecratione, di-
stinctione quinta, capite. Omnis Christianus procu-
ret ad missarum solemnia aliquid Deo offere, & re-
ducere in memoriam, quod Deus per Mosen dixit,
non apparebis in conspectu meo vacuus. Chri-
stianorum sportulae postea dari coepit sunt in eucha-
ristia

ristia, in qua aut mortuorum celebratur memoria, aut publicae preces fiebant pro viuis. Hinc et corporis eucharistia cum suis oblationibus dici sacrificium pro mortuis & viuis, qualis vero mos iste sacrificandi & offerendi pro mortuis fuerit, aperte intelligi datur ex Origene libro. iiij. in Iob, vbi ait, memorias sanctorum facimus, & parentum nostrorum vel amicorum in fide morientium devote memoriam agimus tam illorum refrigerio gaudentes quam etiam nobis pia consummationem postulantes. Sic itaque cum diem natiuitatis celebramus, quia in perpetuo vivent qui moriuntur, celebramus nimirum religiosos non sacerdotibus conuocantes, fideles una cum clero inuitantes, ad hanc egenos & pauperes, pupillos & viduas saturantes, ut fiat festivitas nostra in memoria requies defunctis animabus, quarum memoriam celebramus.

Hac munera in anniversarijs memorij expensa annas oblationes dictas, & ea conferte, offerre fuisse veteribus, Tertullianus testatur in libro de exhortatione castitatis, de ijs loquens, qui memoriam agebat mortuas uxoris. Et iam repeate apud Deum, inquit, pro cuius spiritu postules, pro qua oblationes annas reddas, stabis ergo ante Deum, cum tot uxoriis quot illa oratione commemoras, & offeres pro duas & commemorabis illas duas.

Tertullianus infectus ac deceptus Montani dogmate, ut Christianis castitatem commendaret propter eius temporis persecutions & impedimenta multa, quae matrimonium comitantur monogamia excludit & ita quidem ut secundas nuptias damnare viens sit.

D. Ioannes Nepomus

Ipsius obiurgatio & insultatio, et si theologo indigna sit, tamen aperte indicat morem offerendi ac sacrificandi sua aetate, et sportulas ac dona in sacro eucharistia collata oblationes & sacrificia dicta fuisse, eaque a p̄is oblata, non ut pro mortuis satisficeret, nec ut viuorum oblationibus mortuorum peccata expiarentur, ipsorumq; anima e purgatorio liberarentur, sed ut retineretur memoria eorum, qui pie in fide erant defuncti, et ut sacerorum ministri ac indigentes fratres iuarentur & alerentur Christianorum beneficentia. Ex prisco illo memoriarum titu orta esse videntur papistica illa anniversaria, parentalia ac iusta ad quae celebranda nunc in papatu omnes absq; discrimine etiam indigenissimi adiunguntur, atq; ut inde eo maior & vberior questus sit, & parentantes & iusta procurantes eo promptius ac cumulatius aras oblationibus onerent, affingunt pontificij his satisficeri pro mortuis, & animas illorum qui in peccato e viuis decedunt, purgatoria flamma liberari, hacteq; sacrilega impostura eo processit, ut Romanus Antichristus innumerabilem turbam indoctissimorum sacrificalorum iu summo ocio lautissime aluerit in toto Christiano orbe, ut hoc sacrilegium dogma de satisfactione pro mortuis & turpissimus hic quantum qui anniversariorum abusu impudentissime corradetur, e medio tolleretur. Anniversaria memoria, quae in immensum creuerunt in ecclesijs nostris nunc omittuntur, non quod nouitatis studiosi priscos ritus ferre nequeamus, sed ut falsa doctrina & fiducia humanæ iusticie, scedeq; papisticorum mudinatio aboleretur. Si iuxta primam institutionem anniverstariae memoriae peragerentur ad ecclesiarum adificationem, & ad

De oratione & sacrificio pro mortuis.

Fo. 51

Et ad iuuandos & alendos indigentes, non excludemus eas, & in his si leuita essent errata, publicæ trans quilitatis causa ea dissimularemus, sed quia doctrina de anniversarijs imp̄iissima est, & nundinatio quæ in eis ipsis exercetur, plusquam sacrilega est, ideo nec dissimulari nec tolerari potest. Munera piorum ad eu charistia & pauperum usum in templis collata, saeficia & oblationes vocatas esse, perspicue patet ex Cypriano, qui in sermone de eleemosyna tenacitatem quarundam matronarum reprehendens, ait. Locuples & diues dominicum celebrare te credis, qui carbonam omnino non respicis, quæ in dominicum sine sacrificio venis, quæ partem de sacrificio quod pauper obtulit summis.

Cyprianus sacrificium vocat ipsius eucharistias panem & vinum & munera, quæ conuenientes ad eucharistiam secum adferebant. Iraneus in loco supra citato de sacrificijs scribens, huc etiam alludit, cū Christianos admonet, ut ad eucharistiam conuenientes grati ac fructuosi sint, quibus verbis diserte ostendit donarijs ad dominica comportatis, Deo gratias actas & auxilium laetum esse pauperibus. Huc respi ciunt etiam quædam canones & aliquot preces, quas collectas vocant, in quibus oratur, ut Deus grata & accepta habeat dona, munera & oblationes famulorum & familiarum suatum, hoc est, omnium illorum qui in Christiano coetu aliquid ad usum cœnæ dominiacæ & pauperum sustentationem conferunt.

Ex hisce allegatis veterum testimonijs recte expensis, intellectis & excussis manifestissimum est, veteres verbis offerre, sacrificare, immolare & vocare bulis sacrificio, hostia, immolatione, oblatione &c.

D. Joannes Acipiter

nunquam voluisse instituere aliquam satisfactionem
pro peccatis vel viutorum vel mortuorum, sed eos
catachisticos hisce vocibus esse viros, ut supra di-
ctum est.

Pontificij ut quæstusum commentis de purgato-
rio, satisfactione & missarum suarum cauponatione
defendant & retineant, præcipue urgent veteres scri-
ptum reliquisse, pro mortuis & viuis oblatum ac sa-
crificatum esse, idq; pro ipsis fieri dici non potuisse,
nisi satisfactum esset pro ipsis peccatis, sed papi-
sta hic se valde ridiculos præbent, non solum theolo-
gis, sed grammaticis etiam, qui sciunt præpositionem
pro simili multis fines & causas exprimere, non al-
ium unum tantum finem, nempe reconciliationem,
ut id pro aliquo fieri tantum dicatur, quod ad alium
redemptionem ac reconciliationem sit, & sacrificare
pro aliquo aliud nihil esse, quam sacrificio Deo pro
ipso satisfacere, & Deum ei oblatione placare.

Argumentatio constat mutila & insufficienti par-
titione significationis voculae pro, ideo eius sequela
nulla est. Veteribus nunquam in mentem venit, quod
pontificij ex hac formula loquendi illo tempore usi-
tatissima, eluere & statuere conatur, sed ut intelliga-
tur quid veteribus offere, sacrificare, oblationes, ho-
ustum & sacrificia pro viuis & mortuis fuerint, certeque
sciamus nihil minus veteres sensisse, quā quod pa-
pistæ opinantur, addemus quadam testimonia ex
veteri monumentis, e quibus cognoscatur vius illo-
rum sacrificiorum, qui pro mortuis & viuis oblata
esse dicuntur. Primo autem dicetur de oblatione
pro mortuis.

Duplex consideratio mortuorum facta est in pri-
ma

De oratione & sacrificio pro mortuis.

Fo. 53

ma ecclesia, ideo etiam duplex sacrificiorum ratio habita est pro mortuis. Celebriora erant sacrificia apostolorum, martyrum & illorum, qui suæ fidei praecincta testimonia & exempla reliquerant ecclesias, quam illorum qui in fide Christi absq; martyrij & confessioonis insigni aliquo testimonio mortui erant, ideo alii quid discriminis fuit in illorum sacrificijs, pro virisq; quidem est sacrificatum, sed solenniore ceremonia pro illis quam pro his, ut satisficeret pro ipsorum peccatis non est sacrificatum, sed ut conseruaretur ipsum memoria, ipsorum exemplo ecclesiae commendaretur similis pieratis imitatio, ecclesia certior redderetur de animarum immortalitate & beatitudine, viræ fruitione, quæ statim post mortem continget in fide merientibus. Huius rei luculenta sunt apud veteres testimonia, quorum hic quedam subiectam.

Cyprianus lib. iij. epist. vi. de fidelis confessoribus sine martyrio mortuis ad presbyteros & diaconos suæ ecclesiarum sic scribit. Dies eorum quibus excedunt annatae, ut commemorationes eorum inter memorias martyrum celebrare possimus. Et paulo post. Quanquam Tertullus fidelissimus frater significet nulli dies, quibus in carcere beati fratres nostri ad immortalitatem gloriose mortis exitu transeunt se celebrantur, hic a nobis oblationes & sacrificia ob commemorationes eorum, quæ cito vobiscum Dominò prosperante celebrabimus.

Cyprianus his verbis diserte ostendit sacrificia & oblationes martyrum quotannis eo die, quo pro Christi fide expirarunt factas, non fuisse hostias, quibus pro peccatis ipsorum sacrificaretur & Deus eis placaretur, sed

D. Ioannes Aepimus

sed fuisse gratiarum actiones & publicæ laudis ac honorificationis testimonia. Munera autem Deo cū gratiarum aſtione oblata, quod ecclesiam suam oraret tam præclaris pietatis & constantie exemplis, nō sunt collata, ut eisent satisfactiones pro peccatis, sed gratitudinis significaciones, quibus conſentarentur ecclesiastica ministeria & iuuarentur indigentes, ut antea dictum est.

Facit mentionem eiusdem ritus agendi martyrum commemorationes ac memorias lib. iiiij. epist. v. de martyribus e Celerini familia martyrij gloria coro- natis, loquens. Sacrificia, inquit, pro eis semper ut membris, offerimus, quoties martyrum passiones & dies anniversaria commemoratione celebramus. Paulo ante autem in eadem epistola causam addidit quare martyrum memoriae & sacrificia instituta sunt inquiens. Nec fas fuerat nec decebat sine honore ecclasiastico esse, quem sic dominus honorauit coelestis gloriae dignitate.

Ex his Cypriani verbis manifestissime liquet, sa- crificia olim facta pro mortuis nihil aliud fuisse, quam ceremoniam aliquam publicæ honorificationis & commemorationis mortuorum, in qua ad eucharistiā in die martyrij historia passionis eorum recitata est in Christianorum cœtu, ut horum exemplis pri- ari parentur ad confessionem fidei & confirmaren- tur aduersis imminentes persecutiones.

Pro eis sacrificia esse oblata, significari in ipso die martyrij ad ipsorum commemorationē, gloriam ac lau- dem concionem esse habitam, in qua eucharistia ad- ministrata, oblationes faciat & ad ecclesias & paupe- rum necessitatem collatae sunt.

Mos

Mos quidem fuit prisca ecclesia, ut sacrificia pro eis fieri dicerentur, in quorum memorij ea fiebant, sed pro eis, veteribus non significat ad expiationem peccatorum eorum, sed ad laudem ac celebrationem martyrij ipsorum, pro enim applicationis vim habet non satisfactionis. Sicq; haec verba veterum, pro eis, olim intellecta fuisse, Augustinus testatur lib. xxij. de ciuitate Dei cap. x. de martyrum sacrificijs & memorijs, sic dicens. Nos martyribus nostris non templa sicut Dijs, sed memorias sicut hominibus mortuis, quorum apud Deum viuit spiritus, fabricamus, nec ibi erigimus altaria in quibus sacrificemus martyribus, sed vni Deo & martyrum & nostro. Sacrificium immolamus, ad quod sacrificium sicut homines Dei qui mundum in eius confessione vicerunt, suo loco & ordine nominantur, non tamen a sacerdote qui sacrificat inuocantur, Deo quippe non ipsis sacrificari, quamvis in memoria sacrificet eorum.

Augustinus eucharistiam sacrificium & eius actiōnem sacrificare vocat, & pro martyribus sacrificare. interpretatur eorum nomina recitare ad eucharistiam & in memoriam ipsorum sacrificare, hoc est, dum sacramentum administratur ipsorum mentionem fieri, ut cōscrueatur memoria eorum.

Principio, memoriae tantum actae sunt martyrum, ut ad stabiliendam fidem exempla pietatis in ecclesia extarent, quibus alij ad imitationem excitarentur, postea hisce ritibus superstitione gentilium paulatim obrutis qui suis Dijs, hoc est, hominibus inter Deos relatis templa ergebant. Tempore Constantini magni coepit est primū apostolis & martyribus tempa extitui, & templa quæ anteā dominica appellabantur,

D. Ioannes Cyprianus

āp̄stolis & martyribus consecrati cōperint, qui cul-
tus cum latrā cultus esset, a multis etiam olim est re-
prehensus, & cum Augustinus eum videret sic ino-
leuiſe, ut absq; magnis mortibus aboleri non posset,
excusauit eum magis quā defendit, ostendens in quē
finem olim sanctis temp̄la erecta & sacrificia oblata
sunt, ob id nimis, ut custodiretur eorū in memoria.

Etsi martyrum templap̄ propagata religione initio
ibī cōstructa sunt, vbi passi erant, & forte ab illo mat-
tyre nomen accepere, cuius memoria ibi agebatur, ta-
men eorum temp̄la semper vocata sunt Domini a,
habitaq; sunt pro Dei templis non hominum, ut ex
Cypriano lib. iij. epist. i. apparet, vbi sic scribit. Obe-
tum carcerem, qui homines Dei mittit ad cœlū. Ote-
nebras lucidiores sole ipso, & luce hac mundi clario-
res, vbi modo constituta sunt Dei temp̄la, & sanctifi-
cata diuinis confessionibus mēbra vestra, id est, vbi
propter fidei confessionem mactari estis.

Ex his Cypriani & Augustini test. monijs clare di-
noscitur pro mortuis sacerdotiis olim nihil aliud fuī-
se quam in administratione eucharist. a piorum mē-
ticinem factam & de supplicio & fide ipsorum histo-
riam recitatam esse, ut sic annua commemoratione
eorum memoria conseruaretur & pia ipsorum exē-
pla ad imitationem ecclesiat proponerentur & com-
mendarentur, & hoc ipsum etiam cernere est in Cy-
priano epistola. ix. lib. xci. vbi communis sepulture
& lugubrium ac funebrum sacrificiorum modus
describitur his verbis. Episcopi antecessores nostri
religiose considerantes & salubriter prouidentes cen-
suerunt, ne quis frater excedens, ad tutelam vel cu-
ram clericum nominaret, ac si quis hoc fecisset non
offerret.

offenseretur pro eo, nec sacrificium pro eius dormitione celebraretur, neque ad altare mererentur nomina in sacerdotum prece, qui ab altare sacerdotes & ministros suos levitas auocare volunt, & ideo Victor cum contra formam nuper in concilio a sacerdotibus datam Geminium Faustinum presbyterum ausus sit actorem constituere, non est, quo pro dormitione eius apud nos fiat oblatio aut deprecatio aliqua nomine eius in ecclesia frequentetur, ut sacerdotum decreta religiose & necessarie factum a nobis servetur.

Non est putandum veterem ecclesiam tam fuisse ineptam & inhumanam, ut inferis plane deuouerit, omnemque spem praeciderit ihs, qui in humanas constitutiones deliquerint, & aeternae damnationi eos adiudicauerit, qui presbyteros constituerint tutores. Certum ergo est veteres eos non damnasse, sed tantum eis de negasse solennes ecclesiasticas ceremonias honoris & celebrationis causa institutas, ut huius disciplinarum rigore defenderentur episcoporum decreta ad conservationem ecclesiasticorum ministeriorum necessaria.

Prima, ecclesia ne per somnium quidem cogitauit hisce ceremonijs & oblationibus satisfaciendum esse pro peccatis mortuorum, eosque e purgatorio his liberari debere. Pontificios contendentes praepositionem pro, apud veteres vim satisfactionis habere, & sacrificijs pro mortuis factis spiritus mortuorum peccati & penae nexus solutos esse, si uole afferi, ex predictis notum est.

Cyprianus hic de funebri ceremonia lequens in ea tria peracta esse ostendit eucharistiam esse

Xij admini-

D. Ioannes Aepinus

administratam, donaria esse oblata, & recitatum esse nomen mortui ad altare, & eius spiritum commendatum esse diuinæ misericordia. Nihil hic astutum est ut Deo satisficeret pro mortuo, cuius funus efferebatur, & memoria agebatur, illas ceremonias tantum ad laudem, gloriam, celebritatem mortuorum, institutas & oblationes in eorum memorijs exhibitas, in commune ærarium depositas fuisse, ut his sacra ministeria conseruarentur, & indigentes Christiani alerentur, ex multis synodorum decretis clare apparet. Hucque facit, quod in quarta constitutione Vallensis concilij scribitur.

Qui oblationes retinent & ecclesijs tradere demontantur, vt infideles ab ecclesia abjiciendi sunt, quia pauperes alimonia consolatu & necessaria sustentatione fraudantur. Tales enim quasi egentium necatores sunt, amico suum rapere furtum est, ecclesiae sacrilegium.

Ex hac constitutione manifestum est oblationes pro mortuis oblatas esse ad conseruanda ecclesiastica ministeria, & ad alendos pauperes, non ut satisficeret pro peccatis vel viuorum vel mortuorum.

Cum constet veterem ecclesiam pro martyribus orasse & sacrificasse, quos credidit morientes statim e morte in vitam iussisse, & in cœtum beatorum assumptos esse, nec habuisse opus ullis satisfactionibus ad delenda sua peccata, certissimum est sacrificia & oblationes olim pro mortuis oblatas, non reputatas fuisse propiciatorias ac satisfactorias hostias, sed publica testimonia & soleennes ceremonias, quibus mortuorum memoria conseruara est, & pietatis exempla ostensa & commendata sunt viuentibus.

Epi-

De oratione & sacrificio pro mortuis.

Fo. 93

Epiphanius Aerium damnantem martyrum memorias, tanquam inutiles & superuacaneas reprehēdens, libro tertio thomo primo hæresi. lxxv. ait, in eucharistia publice memorias mortuorum actas esse eorumq; nomina fuisse prolata, ut in viuis aletetur & confirmaretur hæc fides, quod vita defuncti non euanscerent & interirent, sed post mortem etiā superstites manerent & viuerent apud Dominum.

Epiphanius in eo loco perspicue docet memorias martyrum cum suis sacrificijs & oblationibus non esse celebratas, ut ipsis pro mortuis satisficeret, sed ut fides & spes de animatum immortalitate & aeterna vita in ecclesia fueretur, stabilitur & confirmaretur contra varia offendicula fidei. Sed quid expedit hūc locum de sacrificijs & oblationibus pro mortuis prolixius tractare, cum manifestissimum sit ex enumeratis testimonijs eucharistiam semper propter viuos instructā & administratam fuisse in mortuorum memorijs, eamq; pro mortuis nunquam aliter, quam ad eorum recordationem & memoriam esse factam, & oblationes ibi factas esse, non ut pro mortuorum peccatis satisficeret Deo, sed ut eorum memorie aliqua celebritate agerentur, & elemosinae ad pauperum & ecclesiæ necessitatē colligerentur, qui mos eo tempore necessarius fuit, quod ecclesia nullas proprias possessiones teneret, quibus clerus & pauperes aletentur.

Hæc de sacrificijs pro mortuis, reliquum est, ut de sacrificijs & oblationibus dicatur, quæ veteres sciabant factas esse pro viuis, & ut excusatitur an veteres unquam putauerint his oblationibus expiari & diui viuentium peccata.

Xij

Pro

D. Joannes Cypinus

Pro viuis sacrificare & offere apud veteres nihil a-
liud fuisse, quam pro eis apparare eucharistias dispe-
sationem, pro eis in ista encharistia publice & nomi-
natum orare, gratias agere, eorumq; pietatem Christi
anæ concioni commendare, clarum est ex subiectis
testimonijs.

Cyprianus lib. iiiij. epist. xv, illos pastores ecclesia-
rum redarguens, qui lapsos contra ordinem & mores
in ecclesia obseruatum ad coenæ dominicae commu-
nicationem admittebant, & pro eis eucharistiam insi-
tuebant & apparabant, sic scribit. Illi contra euange-
lij legem, vestram quoq; honorificā petitionē, ante
actū pœnitentij, ante exomologis in grauissimi & ex-
tremi delicti factam, ante manum ab episcopo & cle-
ro impositā in pœnitentiā, offerte pro illis, & eucha-
ristiam dare. i. sanctū Domini corpus prophanare au-
deant, cū scriptum sit. Qui ederit panē, & biberit ca-
licē Domini indigne, reus erit, &c. Et lapsis quidē po-
test in hoc venia cōcedi. Quis nō mortuus vivificari
properet? quis non ad salutē suā venire festinet? sed
præpositorum est, præceptum tenere & vel prope-
rantes vel ignorantes instruere, ne qui ouium pasto-
res esse debeat, lanij fiant. Idē in eodē lib. capi. xvi.
Audio quosdam tamen de presbyteris nec euangeli
memores, nec quid ad nos martyres scripsierunt cogi-
tantes, nec cū episcopo honorem sacerdotij sui & cathe-
dræ seruātes, iā cū lapsis cōmunicare coepisse, offerte
pro illis & eucharistiā dare, cum oporteat ad hanc per
ordinem venire, nam cum in minoribus delictis qua-
tion in Deum cōmitruntur, pœnitentia agatur iusto
tempore, exomologesis fiat inspecta vita eius, qui
agit pœnitentiam, nec ad communicationem venire
quis

quit possit, nisi prius illi ab episcopo & clero manus
fuerit imposita, & cetera.

Hæc testimonia aperte docent prouidentibus of-
ferre veteribus in prima ecclesia nihil aliud fuisse,
quam pro eis apparere eucharistiam, eamq; eis dare
& ad eucharistiam pro ipsis preces facere. Item mis-
sam, quam vocant, semper fuisse publica, & in ea
semper distributum fuisse corpus & sanguinem Christi,
iusq; actione nunquam pro satisfactorio sacrificio esse
habitare, priuatenq; missæ fictum sacrificium tandem
apostolica doctrinæ luce obscurata & eius sinceritas
ac puritate corrupta excogitatum & in lectum esse.

Veteres missam semper pro eucharistico sacri-
ficio habuerunt, & quia in illa non modo corpus &
sanguis Christi dispensatus, sed nominarim preces
factæ & gratiae actæ sunt pro illo, cuius causa ipsa eu-
charistia peragebatur, ipsius sacrificium, seu pro ipso
fieri dictum est, ut liquet ex his verbis Cypriani libro
tertio epistola decima quarta. Nondum restituta ec-
clesia ipsius pace ad communicationem admittuntur
& efferryt nomen eorum & nondum penitentia fa-
cta, nondum exomologesi finita, nondū manus eis
ab episcopo aut clero imposita, eucharistia illudatur.

Nomina sacrificari & offerri prescis non fuisse ali nomina uia-
ud, quam in Christianorum coetu nominari eos, quo num & aucto-
rum pietas publice ad imitationem depredicabatur, tuorum iacti
pro quibus apud Deum aut interpellabatur aut gra-
tiae agebantur, manifeste patet eis his verbis Cypria-
ni lib. iii. epistola. i. Hic quoq; in sacrificijs atque in
orationibus nostris non cessantes, Deo patri & Christi
filio eius gratias agere ac orare pantere ac petere,
ut qui perfectus est atque perficiens custodiat, atque
perficiat

D. Joannes Nepomus

perficiat in nobis confessionis nostræ glorioſam con-
tronam, qui ad hoc vos fortalſe revocauit, ne gloria
fuiffet occulta. Si foris eſſent confessionis vestræ con-
ſummata martyria. Nam vicitia, quæ fraternali
præbet exemplum virtutis & fidei, præsentibus fra-
tribus debet immolari.

In hanc eandem ſententiam Tertullianus ad Scapu-
lam pro Caſare in Christianorum eccltu orare, vo-
cauit pro Caſare ſacrificare. His teſtimonijs clarum
factum eſt oblationes & ſacrificia in memorijs mor-
tuorum facta, non fuiffe ſatisfactoria pro peccatis,
ſed tantum finiſſe celebres ritus, quibus gratiæ age-
rentur Deo, & honestarentur martyrum memoria,
quas Eusebius in ecclesiastica historia lib. iiiij. cap. xv
ſcribit institutas eſſe, ut ſequentium animi ad praecel-
lorum viam exemplis inſignibus luſciantur. A-
pertum etiam eſt ex hiſ ipſis teſtimonijs pontificios
veteribus loquentibus de ſacrificio pro viuis & mor-
tuis falſo affingere, quod euchariftiam administratā
in mortuorū memorijs habuerint pro ſacrificio pla-
catorio ſeu ſatisfactorio tum viuorum tum mortuo-
rum, hocq; commentum priſcam eccleſiam plane ig-
norasse. Aduersarij priſcum morem ac ritum orandi
pro mortuis etiam contra nos proferunt, & hunc ob-
ſtinate vrgent ad defendendum ſuum errorem de
purgatorio, & cum beati non habcant opus viuenti-
um precibus, nec damnatis haec proſiunt, nec veriſimi-
le ſit catholicam eccleſiam ab apostolis fundaram &
recte doctam ſic deliraffe potuisse, ut publice aliquid
inſtituerit & egerit, cuius omnino vel nullus eſſet
vlus, vel quod proſlus erroneous ac vanum eſſet, ſta-
tuunt neciſſe eſſe aliqui ut mortui ſint, qui nec om-
nino

nino beati nec prorsus damnati sed in eo sint statu, in quo spes reliqua sit venia, sineq; in eiusmodi officina, hoc est, in purgatorio, in quo peccata mediū huius generis hominū expientur ac diluantur, sed quia haec ratiocinatio profecta est ab imaginaria & falsa seu potius a non causa, ideo falsa est eius deductio, nam præter hūc finem plures alij fines esse possunt precum pro mortuis.

Prima ecclesia non fecit preces pro mortuis, ut pro defunctis satisficeret, nec ut eis a Domino post mortem impetraretur remissio peccatorum, sed ut precibus ecclesiae indicaretur homines non extingui morte, animas superstites manere corpore collapso & corpora piorum sub spe futurae resurrectionis & æternæ ac beatæ vitæ in sinu terræ conquiescere, & ut admonerentur homines de sua infirmitate, indig-nitate & Dei clementia, qua nos in christo seruat & & in suam societatem admittit, & hinc est, quod in usitatis lectionibus & canticis funebris admissen-tur tam multa de fragilitate & miseria humanae vitæ de resurrectione, æterna vita & id genus alijs futurae vitæ elogij.

Preces pro mortuis veteribus fuerunt pars con-fessionis & doctrinæ de mortuis, quibus ecclesia publice consolata est lugentes & se afflictantes proptersuorum obitum, & ostendit mortem prijs potius experendam quam fugiendam ac dolendam esse, prijsq; votis ceu postremo dilectionis officio Deo commendauit defunctos & gratias egit, quod eos in vera pietate eripuit ex praesentis vita viciosa lue, perculis & calamitatibus, transstulitq; eos in beatum suum regnum. Qui preces pro mortuis olim in alium fi-

D. Ioannes Sepinus

nem quam hunc esse institutas docent, impingunt
veteribus notam aperte impietatis, nam impia & er-
ronea est haec opinio hominum viventium vel preci-
bus vel meritis dilui ac tolli mortuorum peccata, ho-
minesq; post obitum aliorum precibus & oblationi-
bus Deo reconciliari, id enim ut supra probatum est,
vnusquisq; post obitum tantum obtinebit, quod in
haec vita propria pietate assecutus secum hinc ad alte-
ram vitam deportauit, alienis precibus, virtutibus ac
meritis nulli mortui sunt apud Deum iustiores. Hie
tonymo etiam teste, cuius testimonium. xij. quaest.
cap. ij. citantur his verbis. Cum ante tribunal Christi
venemus, nec Iob nec Daniel nec Noe rogare po-
terit pro quoquam, sed vnumquemq; portare onus
suum.

Hieronymus dicens vnumquemq; suum onus
pertare, & ab ihs vnumquemq; iudicatum iri, quae ipse
in vita egit, diserte astriuit, nullis viuorum neq; meri-
tis neq; precibus mortuorum peccata expiari ac diluti
posse post obitum.

His astipulatur etiam Chrysostomus sic inquiens.
Nec putemus nobis cum illuc venemus misericor-
diam esse tribuendam, qui non agimus ut veniam
mereamur accipere, et si Abraham pro nobis roger,
et si Noe, et si Iob, et si Daniel. Dum igitur tempus est
in manibus plurimam nobis fiduciam præparemus.
Augustinus li. i. de visitatione infirmorum ad nepo-
tem suum grauiter ægrotantem, & tam iam Deo spi-
ritum suum redditurum, in oratione illa quā ægrotō
præscripsit, ut se hac Deo commendarer, perspicue
docet morientes tantum debere fiduciam collocare
in promissam Dei misericordiam non in sua merita

nec

De oratione & sacrificio pro mortuis.

Fa. 6.

nec insecuras viuentium preces ac oblationes mortuorum deum seculo animo sic debere affari.

Deus meus, Deus meus, misericordia mea, refugium meum, te desidero, ad te confugio, ad te venire festinno, ne despicias me, sub tremendo discrimine posito adesto mihi propicius in his magnis meis necessitatibus, non possum me redimere meis operationibus, sed tu redime me & misericere mei, diffido de meis meritis, sed confido in miserationibus tuis, & plus confido de tuis cōmiserationibus, quam diffidam de malis actibus meis, tu es spes mea, deus meus, tibi soli peccavi mea culpa, qui fui tibi charus ad redimendum, nō sum vilis ad perdendū. Et nunc ad te venio qui nulli dees, cupio dissipolui & esse tecum, in manus tuas commendo spiritum meum domine, respice in me Deus veritatis, & praesta mihi Deus meus, ut in pace dormiam & requiescam, qui in trinitate perfecta viuis & regnas Deus, per omnia saecula saeculorum. Amen.

Augustinus hac oratione docens morientes sub tremendo discrimine positos, in quo aut assignantur aeterna vita aut adiudicantur semperitem morti, non posse proprijs iusticijs redimi ac subsistere, sed tantum Dei commiseratione, aperte innuit ex aliorum precibus ac oblationibus mortuis nullam spē salutis ostendi posse. Nam cum pri qui fide Christiani muniti securi ad dominum migrant, propria iusticia subsistere, redimi ac servari nequeant, haudquaquam peccatores alienis suffragijs precibus ac oblationibus subsistente redimentur ac salvi fiunt. Nullos vel suis vel alienis iusticijs & virtutibus servari posse Augusti. alibi in tractatu de Epicureis & Stoicis affirmat, dicens.

Y ii

Cod.

D. Ioannes Aepinus

Constitutis ante oculos nostros his tribus, Epicureo Stoico & Christiano, interrogemus singulos. Dic Epicuree quae res beatum faciat? Respondet, voluptas corporis. Dic Stoice, virtus animi. Dic Christiane, donum Dei. Donum autem hoc aliud nihil est, quam propiciatio credentibus in Iesu Christo promissa & oblata, quae hic in terris in hac vita tantum apprehenditur, & sub qua solum modo locus misericordiae est, teste Augustino sic loquente libro. iiiij. de symbolo ad catechumenos cap. viij. Hic dum tempus est, quicquid potest anima agat pro se, ubi locus est misericordiae, nam ibi quid pro se agat non habebit, quia iusticiae solius locus erit, hic agat anima poenitentiam, ut ille possit mutare sententiam.

Hac anthitesi hic & ibi Augustinus manifestissime affirmat, post obitum defunctis nullam spem veniae consequenda superesse. Huic sententiæ etiam astipulatur Psalmus. xlviij. ubi sic inquit. Si credimus futurum iudicium fratres, bene vivamus, tempus misericordiae nunc est, tempus iudicij tunc erit, poenitebit & tunc, sed frustra poenitebit, modo poeniteat, cum fructus est poenitendi, modo exhibetur ad radices arboris cophinus steroris. i. cordis luctus & lachrymarum, ne veniat ventus & eradicet, cum enim eradicauerit, iam ignis expectatur.

Nullam spem promerendi Deum & accipiendi veniam post hanc vitam superesse Augustinus elegantissima similitudine arboris ostendit, quæ donec stercoretur & immota stat infixis terra radicibus, tantum fert fructus, eradicata cum porro nullos fructus producere potest, tantum reseruatur igni. Ita homines in hac vita tantum possunt bene agere, poenitentia-

De oratione & sacrificio pro mortuis.

Fo. 19:

tia fructus ferre, & veniam peccatorum consequi, mortee & viuis excisi tantum expectant diuini iudicij sententiā, ut eradicata arbor ignē ac conflagrationē.

Hac doctrina cum certa, vera & ab omni sophisti ca aliena sit, absq; contumelia veterum doceri nequit, eos pro mortuis orationes habuisse, vt defunctos suos precibus Deo reconciliarent & a peccatis libera- rent. Quod si oblationibus & precibus viuentium mortuorum peccata tollerentur, haud quaquam pa triarchæ, Moises, propheta, Christus & apostoli omi sissent orationem pro mortuis, quibus dubio procul maximæ cur & fuit hominum omnium salus. Hi cū non legantur preces habuisse & sacrificasse pro mor tuis, aperium est eos nnnquam fuisse in ea heresi, mortuos redimi posse viuentium precibus & oblati onibus.

Vt autem statuamus hoc commentum erroneum esse & alium olim fuisse finem precum pro mortuis quam pontificij singunr, recitabo quædam testimoniā, ex quib; aperte colligi potest veteres nō crasse pro mortuis, vt eis precibus suis purgatorio exēptis remissionē peccatorū prometerentur, sed in illum finem orauisse pro mortuis, quem paulo ante ostēdi.

Ambrosius in libro de excessu fratrib; ait. Tibi vīc omnipotens deus innoxiam commendo animam, tibi hostiam meam offero, cape propicius ac serenus fraternal munus sacrificium sacerdotis. Ambrosius disertis verbis in hoc libro indicat funebres oratio-nes & hostias nō esse immolatas, vt his illorum mor tuorum peccata expiatentur, in quorum commemo rationem siebant, sed fuisse pietatis & amoris testi monia erga mortuos & ceremonias, quibus Deo

Y iij com-

D. Ioannes Nepinus

commendatus est spiritus mortui hominis. Ambrosius certo statuebat fratrem beatum & aeternæ vitæ consortē esse factum, tamen pro ipso orabar, & immolabat hostiam secundum ecclesiæ ritum, non ut illum e purgatorio liberaret, quem iam in coelum receptum esse et edebat, sed ut eius animam pio voto una cum tota ecclesia commendaret Deo, quam commendationem vetus ecclesia Deo gratam esse credebat, quod esset testimonio de gratuita Dei misericordia, qua publice in Christianorum cœtu contabantur, salutem hominis gratuitum munus esse bonitatis Dei, eosq; solos esse beatos & saluos, quos ipse ex hac vita erexit ad se susciperet, & beatorum cœtui cooptaret. Fuit equidem Hieronymi, Ambrosij & Augustini temporibus primæ ecclesiæ decor valde obscuratus, & multa prauis opinionibus erant obruta, ideo de prioris ecclesiæ ritibus nihil integrè & exactè explicarunt, sed absque ullo præiudicio & disceptatione hascrunt in præsentibus suis ecclesiæ ritibus, nec hic anxie disputatione de ecclesiæ ritibus, quod minus erroris tum haberent, nec vlla disputatione agitaretur de illis. Vtunque autem hic sunt breues & obscuri, tamen de ritibus ecclesiæ loquentes, ostendunt multatum in alium finem celebrata fusile, quam sub papismo factum est his temporebus. Veteres oblationes & preces pro mortuis unquam habuisse pro satisfactionibus propiciatorijs, ex conscriptis satis liquet.

Ambrosius his etiam astipulatur in funebri oratione de obitu Valentiniani iunioris de precibus & oblationibus pro mortuis, ubi sic loquitur. Nec nos qui dem dubitemus de meritis Valentini, sed iam credamus

Damnam vel testimonijs angelorum , quod detersa la-
be peccati ablutus ascendit, quem sua fides & petitio
consecravit, credamus, quia ascendit a deserto, hoc est
ex hoc arido & inculto loco ad illas florentes delecta-
tiones, ubi cum fratre coniunctus, æternæ vitæ frui-
tur voluptate , beati ambo, si quid meæ orationes va-
lebunt, nulla dies vos silentio prateribit, nulla inho-
noratos vos mea transibit oratio, nulla nox non dona-
tos aliqua mearum precum contextione transcurter,
Omnibus vos oblationibus frequentabo. Quid pro-
hibebit innoxios nominare ? quis verabit commenda-
tionis prosecutionem complecti? Ambrosius affir-
mat Valentinianum detersa peccati labo & fide sua
locum purificatum & ablutum in coelum ascendisse
& una cum Gratiano frui æternæ vitæ voluptate, v-
trosq; esse beatos. Nihil ergo minus sensit Ambrosi-
us, quam Valentiniani mortui noxam apud Deum di-
luendam fuisse orationibus & oblationibus, cur et
go pro Valentiniano & Gratiano orauit, Se sacrifici-
cium obtulit. Ait se id fecisse , vt retineretur eorum
memoria, commendarentur Deo, & in sacro eucha-
ristia & precibus nominati honorarentur, non ut iā
beatitudine æterna donatos viuentiūn precibus no-
xa liberarentur. At obieciet aliquis , quid opus fuit
animas beatorum & æternæ salutis compotes Deo
commendare, frustra actum agere & quasi in dubiū
vocare salutem eorum, qnos constat in vera fide Christi
sti obdormiisse. Ad defensionē prisci humus nitus o-
randi pro mortuis respōderi solet. Quia de regno
christi vaticinij propheticis prædicta & ecclesia pro-
missa sunt, certissima sunt, nec est dubium, quin enen-
tus respōsus sit vaticinj & promissis sine hominī
preci-

D. Joannes Aepinus

precibus & votis, tamen omnes p̄ij Christo precati sunt fœlicem & prosperum successum, & ecclesiæ se dulo ea precibus efflagitat, quæ sibi promissa & ob signata esse nouit, quod eiusmodi preces & vota in re certa sint sinceri desiderij & amoris testimonia & propensa voluntatis significaciones. Ut illa, inquit, vota in re minime dubia pia & iusta iudicantur, ita etiam hæc vota quibus Dei misericordia & vita æterna in fide mortuis optatur & oratur pia & Deo accepta reputanda esse. Nec iure reprehendi possunt illi qui suis mortuis æternam requiem & salutem optat atq; precantur, modo id absq; superstitione & incredulitate fiat.

Etsi a puritate doctrinæ apostolicæ ritus orandi pro mortuis non parum ab ludere videntur, tamen propter causas supra recitatas & tranquillitatem in ecclesia potuissent tolerari, si ea commode interpre tari potuissent. Nūc vero cum illis afficta sit persuasio de satisfactione, qua euangelium christi obruitur, animarum salus impeditur, & eucharistia domini prophanatur, porro tolerari nec potest nec debet ecclesia Christi.

Ambrosius in oratione de obitu Theodosij orat, ut Deus Theodosio requiem donet, sanctis suis præparatam & anima conuertatur eo vnde descendit, cum tamen in eadem funebri oratione declamat Theodosium manere in lumine sanctorum cœtibus gloriari, requiem animæ sua possidere, regnare, & in regno domini nostri Iesu Christi considerare tem plum eius. His verbis sane Ambrosius perspicue in dicat preces pro mortuis non esse factas, ut Deus de functis his placaretur, noxa eorum dilueretur e pur gatorio

De oratione & sacrificio pro mortuis.

Fo. 75

gatorio liberarentur, & in coelum introducerentur, sed ut Deo commendarentur, & prius ac officiis amici affectus declararentur erga ipsos, quæ declaratio humanitatis est significatio non satisfactio.

Multis isti videntur obbrutuisse; qui suorum morte nihil afficiuntur, nec prijs votis suis immortalem vitam & æternam beatitudinem ac felicitatem preceantur, cum in bona spe sint, eos pie in fide Christi mortuos, ex eorum numero esse, qui consones sunt redemptionis & salutis per Christum parvae. Stoica illa apatheia profecto commendari non potest in Christianis hominibus, quod videatur mortuorum parentium cognatorum & amicorum memoriam protinus & mentibus suorum deleuisse, hancque ipsam magis esse indicium inhumanitatis, incogitantis ac stupriditatis, quam pietatis. Cur orationes & oblationes pro mortuis factæ sint, Ambrosius ad Faustinum lib. ii. epist. viij. etiam satis perspicue declarat, sic comolans eum supra morte germanarum suarum sororis.

Hac, inquir, ad tempus quidem excepta nobis, meliorem illuc vitam exigat, itaq; non tam deplorandam, quam prosequendam orationibus reor, nec mortificandam, sed magis oblationibus animam eius domino Deo commendandam arbitror. Ambrosius affirmat priam illam sc̄minam ex hac via creptam meliorem vitam agere in coelestibus, nec illi opus esse satisfactorijs oblationibus & sacrificijs, quibus ex purgatorio extrahatur, sed eam orationibus & sacrificijs tantum vere charitatis officio prosequendam, & precibus & oblationibus commendandam esse Deo, apud quem etiam tum viuebat.

Ambrosius hic indicat preces & oblationes, con-

Z iunctio

1067
D. Ioannes Aepimus

unctiones coniunctas fuisse in funebris cæremonijs, easq; fuisse publicas non priuatas, earumq; fuisse eundem finem, ipsisq; pro mortuis non fuisse satisfactum, sed deo tantum esse commendatas animas mortuorum. Cum vero ex testimonij supra citatis de oblationibus & sacrificijs pro mortuis manifestis simile pareat, ea non fuisse satisfactoria ac propiciatoria, in confesso etiam est, orationibus pro mortuis a veteribus nec satisfactum fuisse pro defunctis, nec eorum culpam his dilutam & abstersam esse, quod scire eundem habeant finem.

Augustin. in lib. ix. confessionum cap. xiiij. & xliij mentionem faciens de sepultura matris suæ & precibus ac sacrificijs in eius funere oblatis, perspicue affirmat precibus ac oblationibus in funere aut memoria defunctorum oblatis, mortuos Deo tantum commendatos fuisse tanquam peccatores alias aeterna vita indignos, sacrificiaq; facta esse pro mortuis, ut & oblatione & oratione Deo commendarentur mortui eorumq; memoria celebraretur & conseruaretur, nec oblationes ac preces factas esse pro mortuis, ut propiciations & satisfactiones essent, quibus animæ purgatorio eruerentur. Augustinus his verbis perspicue innuit. Ecce corpus matris elatum est, imus & redimus sine lachrimis, nam neq; in eis precibus, quas ibi fudimus, cum pro ea offerretur sacrificium precij nostri eam iuxta sepulchrum posito cadaucre priusquam deponeretur, sicut illic fieri solet, nec in eis precibus ego fleui, sed tota die grauiter in occulito modestus eram.

Augustinus describens morem Christianæ & honestæ sepulturæ, qui ad ostia Tiberina, vbi mater Au-

gustini

gustini in Africam regressura obiit, obseruatus, si firmat in sepulturis piorum eucharistiam, quam sacrificium precij nostri vocat administratam, & preces factas esse, innuit etiam alibi aliter curarum esse funus nec in omnibus ecclesijs fuisse ritum eundem ac modum sepulturæ ac funebris pompa. Idem capite de cimo tertio ait.

Nunc pro peccatis matris meæ deprecor te Domine, exaudi me per medicinam vulnerum nostrorum, quæ pependit in ligno, & sedens ad dexteram tuam te interpellat pro nobis, dimitte illi debita sua dimitte Domine dimitte obsecro, ne intres cum ea in iudicium, superexaltet misericordia iudicium, & credo iam feceris, quod te rogo, sed voluntaria mea approba Domine, illa imminentे die resolutionis suæ non cogitauit suum corpus sumptuose contegit, aut condiri aromatibus, aut monumentum electum cupiuit, aut curavit sepulchrum patrum, non ista matr. davit nobis, sed tantummodo memoriam fui ad altare tuum fieri desiderauit, cui nullius dicti prætermissionis seruerat, vnde sciret dispensari victimam sanctam, qua deletum est Chirographum, quod erat contrarium nobis, qua triumphatus est hostis computans delicta nostra & querens quid obiecias, & nihil inueniens in illo in quo vincimus.

Augustinus hoc loco docet nos Christi morte solare redimi, & Sarthanae iure & impetu eripi, & peccata tolli, hancque solam esse redemptoris nostra premium. Facetur etiam se credere matrem suam priusquam oraret id iā fuisse consecutam quod orauit, & catque suas preces benevolat voluntatis desideria, ait etiam preces factas pro mortuis fuisse memo-

D. Ioannes Sepinus

rias, in quibus mentio facta sit mortuorum iuxta eum
charistiam, in qua non est oblatra satisfactoria hostia
pro mortuis, sed corpus & sanguis Chr. sti dispensa-
tus est communicantibus, hoc est, sancta illa victima
qua ad exhaustienda mundi peccata semel oblata est
in cruce. Hoc testimonio Augustini apertissime co-
futatur illorum error, qui contendunt antiquos eucha-
ristiam administrasse, oblationes & preces pro mor-
tuis fecisse, ut pro eorum peccatis satisficeret, ipsique
culpa liberarentur & purgatorio etiperentur.

Ceterum cum proferamus hoc Augustini testimo-
nium ad confutandum pontificium figmentum de
purgatorio & satisfactorijs ac propiciatorijs oblatio-
nibus & precibus.

A duuersarij procul dubio rursus nobis opponent
alii Augustini testimonia, quibus contrarium adserit
& docet viuentium sacrificijs eleemosinis & orati-
onibus purgari peccata mortuorum. Ne vero nos
quid callide regere & dissimulanter praterire videa-
mus, quod nostra doctrinæ aduersatur, obiter illa te-
stimonia Augustini addentur, quæ obici possunt, &
ad ea respondebimus.

Augustinus ad Dulcitium quæst. ij. ait. Tempus
autem quod inter hominis mortem & ultimam resur-
rectionem positum est animas abditis receptaculis
continet, sicut unaquæque digna est, vel requie vel æ-
gium, pro eo quod sicut est in carne dum viueret.
Neque negandum est defunctorum animas pietate su-
orum viuentium relevari, cum pro illis sacrificium
mediatoris offertur, vel eleemosinæ in ecclesia fiunt,
sed eis haec prosunt qui cum viuerent, ut haec sibi po-
stea possent prodere metuerunt, est enim quidam
viuendi

viuendi modus, nec tam bonus, ut ista non requirat post mortem, nec tam malus, ut eis non profun: ista post mortem, est vero talis in bono, ut hæc nō requiri-
gar, est & rursum talis in malo, ut nec his valeat, cum
hæc vita transierit adiutari. Cur ergo sacrificia siue
altaris siue quarundam eleemosinarum pro baptisa-
tis defunctis omnibus offeruntur, pro valde bonis
gratiarum actiones sunt, pro non valde malis propi-
cationes sunt, pro valde malis etiam si nulla sunt ad
iumenta mortuorum, qualescumq; viuorum consola-
tiones sunt. Quibus autem profun: aut ad hoc pro-
funt ut sit plena remissio, aut certe ut tolerabilius fiat
ipsa damnatio. Hæc eadem opinio repetita est in li-
bro de cura gerenda pro mortuis. Idem lib. xxi. de ci-
uitate Dei cap. xxiiij. ait. Nam pro defunctis quibus
dā, vel ut dicitur, pro mortuis, vel ecclesiæ, vel quo-
rundam piorum exaudiri orationem eis licet, qui in
Christo renari non adeo ita male vixerunt in corpo-
re, ut tali misericordia habeantur indigni, nec iudicem-
sic bene ut inueniantur tali misericordia non egere.
Tales etiam constat ante iudicij diem per poenitē-
porales, quas eorum spiritus patiuntur receptis cor-
poribus aeterni ignis supplicijs non tradendos. Et
paulo post. Ipsiis quippe ecclesiæ vel quorundam
piorum exauditur oratio, sed pro his q:iorum in chri-
sto regeneratorum, nec usque adeo in corpore vita
male gesta est, ut tali misericordia iudicentur digni
non esse, nec usque adeo bene ut talem misericordia
reperiantur non necessariam habere.

Idem in sermone de verbis apostoli. Nolumus
autem vos ignorare fratres de dormientibus, inquit.
Proinde pompa funeris, agmina exequiarum, sum-
mae.

D. Ioannes Aepinus

ptuosa diligentia sepultura, monumentorum opulēta constructio, viuorum sunt qualiacunq; solatia, non adiutoria mortuorum. Orationibus vero & sanctæ ecclesiæ & sacrificio salutari & eleemosinis, quæ pro eorum spiritib; userogātur, non est dubitandum mortui os adiuuari, vt cum eis misericordius agatur a domino, quam eorum peccata meruerunt. Hoc enim a patribus traditiū vniuersa seruat ecclesia, vt pro eis qui in corporis & sanguinis communione defuncti sunt cum ad ipsum sacrificium suo loco commemorātur, oretur, ac pro illis quoq; id offerri commemoretur. Cum vero eorū commendādorum causa, opera misericordiæ celebrantur, quis eis dubitet suffragari, pro quibus orationes Deo non inaniter elegantur, non omnino ambigendum est ista prodesse defunctis, sed talibus qui ita vixerunt ante mortem, vt possint hæc eis utilia esse post mortem, nam qui sine fide quæ per charitatem operatur, eiusq; sacramentis de corporibus exierunt, frustra illis a suis eiusmodi pietatis impenduntur officia, cuius dum hic essent pignore caruerunt, vel non suscipientes, vel in vacuum suscipientes Dei gratiam, & sibi non misericordiam thesaurisantes, sed iram. Non ergo mortuis noua merita comparantur, cum pro eis aliquid boni operantur sui, sed eorum præcedentibus consequētia ista redduntur, non enim actum est, nisi cum hic viuere destitissent, & ideo istam finiens quisque vitam, nisi quod meruerit in ipsa, non poterit habere in ipsa & cetera, impleant hæc homines erga suos officia postremi muneris, & sui humani lenimenta doloris, hoc est, moderate lugeant suos mortuos, sepeliant honeste, construant eis sepulchra, verum illa quæ iuvante spiratur

spiritus defunctorum, oblationes, et orationes, multo pro eis observantius, abundantius impendans, qui suos carne non spiritu mortuos non solum carnaliter, sed spiritualiter etiam amant..

Aduersarij testimonium Augustini pertinaciter urgentes ad stabiliendum suum somnum de purgatorio & mortuarijs suis propiciacionibus Augustinum quidem citant, sed longa alia conscientia quam ipse scripsit.

Augustinus communis illorum temporum errore circumuentus absq; malicia, superstitione & mala conscientia, imprudenter certe haec docuit, non suspicatis tantos subesse errores. Nostrj aduersarij autem de purgatorijs ac satisfactorijs deceptionibus nunc plus similes admoniti, & proprio conscientiae iudicio saepe obiurgati impiam peruersitate ac peruvicacia, errores cognitos quæstus causa propugnant. Longe alter autem iudicandum est de Augustini candore & pietate, quam de aduersariorum impietate & peruersitate.

Nos Augustino eruditionem, pietatem, fidem & integritatem in exponendis scripturis tribuimus, scimusq; sanctum vitum de ecclesia optime esse meritum, conscientia reprehendente nihil retulisse in literas nec docuisse. Ipse nobis satis est excusatus, tempus tantum accusamus, quod sapienter magnos errores suo quodam faro tegit & oculit. Fatemur Augusti. hic aliquid humani esse passum, & eum istius temporis opinionem vulgo receptam secutum esse non canonicanam scripturam, & eiusmodi lapsus deus sapere permittit, ut humanæ imbecillitatis & ignorantiarum nota extaret, quibus ecclesia admoneatur.

D. Joannes Acquinas

neatur, nec arroganter de se sentiat, nec plus quis oportet sapiat, nec nitatur humani ingenij viribus, sed dicat se cum timore Domini continere intra limites canonicae scripturæ, quæ veræ & solidæ diuinæ veritatis fons & magistra est.

Nobis diligenter omnia conferentibus ac considerantibus in Augustini scriptis, res ipsa loquitur eum præcipue tribus de causis comprehendasse opinionem de purgatorio, propiciatorijs oblationibus & preciōbus pro mortuis.

Primo, quod istud sacramentum quadam scripturaræ testimonia eo deterserat, & ecclesiæ obtusicerat illudicationis commentum de discrimine hominum, quos aut valde bonos, aut non valde malos aut pessimos esse dixit, sed quam inconcinnæ ad stabiliendum ille lud dogma scripturaræ testimonia deterrâ sunt, & quæ fruole in iustificationis materia triplex ille hominū ordo constituantur, supra satis est explanarū, vbi ostendimus scripturas illas ad purgatorium somnium nihil pertinere, quæ ad id a purgatorijs propugnatoribus deterrâ sunt, nec propter humanas iusticias & merita homines apud deum iustos reputari. Augustinus opinione vulgo recepta quasi sopore ac stupore oppressus in ea conquieuit, nec eam excusavit, quod ista materiæ tum exagitatae non sint.

Secundo, quod putauerit priscam ecclesiam, oblationes & crationes pro mortuis instituisse, ut defuncti his iuarentur & peccatis purgarentur, quam opinionem proculdubio ab alijs suorum atque doctoribus haulit, sed hac cogitatione ei & multis alijs impositum fuisse, satis aperie liquet ex illis veterum testimonijis qui eum præcesserunt atque & quæ paulo ante reci-

De oratione & sacrificio pro mortuis.

Fo. 77

cautus de fine , causa & viu sacrificiorum & preci

pro mortuis.

Tertio, nimium tribuisse falsis mortuorum spectris, quibus Sathanas praecepit inuenxit & stabiluit errores de purgatorio & mentitis satisfactionibus pro mortuis, Cum certum sit Augustinum in hac materia nixum esse scripturis perperam adductis mortuorum spectris & imaginatione falsa & confusa de inaequalitate iusticie hominum, eiusq; doctrinam in hoc argumento pugnare cum ipsa veritate canonicae scripturar& fidei nostrae analogia bona pace etiam ipsius Augustini eam reiçimus, ut qui suis scriptis solummodo tantum fidei habeni cupit, quantum eis facit scripturar& canonicae autoritas, & qui se errare potuisse agnoscit, & cupit sua scripta iudicio legi & canonicae scripturar& postponi non anteponi, de quo videat Augustinum ad Vincentium. In epistola contra Hieronymum. In epistola ad Fortunatum. In libro de unico baptismo, & in libro de vera religione Christiana. Ad hanc Augustinus nobis testatus, reliquit se numquam aliquid certi definiuisse de purgatorio, imo confessus est de purgatorio in scripturis nihil inueniri, vt ex supra dictis patet, si ramen aduersarij calumniose veritatem obruere vellet praetextu authoritatis vel Augustini vel aliquotum ecclesiasticorum scriptorum, quibus in dogmatibus ecclesiasticis plusfidei habendum non est, quam sibi canonicae scripturis faciunt, necesse est, vt aduersarij nobis canonicae scriptura id probent, quod vel in Augustino vel alijs scriptoribus in dubium vocatur & a canonicae scriptura dissentire videtur. Quaz enim in ecclesiasticis scriptoribus orthodoxa & catholica ha-

Aa,

bri

D. Ioannes Nepomus

beri debent, oportet ut approbentur sacrae scripturae testimonij, ut autem proprius consideremus opinionem ab Augustino recitatam, corrahamus eam in breves propositiones, quas si aduersarij canonica scriputra nobis probauerint, fatebimur eos causa esse superiores, suffragabimurque eorum sententiaz, quia non studio episcopias contendimus, sed id tantum agimus, ut eruiatur & asseratur Dei veritas, qua tutam & salutem conscientia niti & subsistere quicamus in die domini nostri Iesu Christi, quem patefaciet, virtus nostrum fide rectiore & meliore conscientia hic pugnauerint. Haec sunt autem propositiones comprehensae in Augustino.

- I Sub nostro testamento prater celum & infernum alia esse receptacula, quibus animae corpus egressae excipientur.
- II Animas non valde malas corpus egressas tempestibus poenis affici, & his ipsis purgari.
- III Orationes & orationes pro mortuis non valde malis esse propiciations.
- IV Homines in hac vita mereri bonis suis actionibus, ut ecclesiae & suorum viuentium amicorum bona opera sibi post mortem prossint, vel ad mitigandas poenas, vel ad detergenda peccata.
- V Dissimilem esse modum iustificationis, bonos proprijs, mediocriter bones, partim suis pecnis purgatorij, partim alienis meritis coram Deo iustificari.
- VI Fide Christi in hac vita ab omnibus non apprehendi plenam remissionem peccatorum, sed eam mediocriter bonis post mortem contingere per viuentium merita.
- VII Dei misericordiam qua condonantur peccata mortuis

tuis pendete ab hominū viuentium meritis, nullosq;
esse, qui his non indigeant ad suauificationem.

Ipsam damnationem mitigari viuentium precibus
sacrificijs & eleemosiniis.

VIII

His propositionibus e canonica scriptura assentis
& probatis nō grauatim assentiemur Augusti. & isti
opinioni, quae de purgatorio, sacrificijs & oblationi-
bus pro mortuis recitata est, sed cum ea e scripturis
probari non possit, merito eam rehincimus, si alia testi-
monia Augustini ante adducta, cum hac postremo
recitata opinione collata fuerint, illa certe hanc erro-
ris arguent.

Quae de operum meritis in ista opinione adpersa
sunt, ipse met Augustinus passim diluit, docens om-
nia salutis beneficia a Deo gratis donari, & quae meri-
tis impetrantur, nec ex gratia esse nec gratis donari,
ad si verum est, ut certe est, necessario sequitur homi-
nes nec suis nec alienis iusticijs apud Deum iustos cē-
seri, & quantum a fidei analogia & ab apostolica &
prophetica veritate hanc opinio absit, homines vel in
vita vel post mortem humatis iusticijs & bonis ope-
ribus iustificari & peccatis purgari, sanis copiose ex-
plicatur est antea, & alias fusissime in cōmentatio meo
in Psalmum. xix. vbi de fidei iustificatione & meritis
differimus.

Si de veteris ecclesiæ ritu cui papistis tamū esset cō-
tentio, nec dānaretur euangelij Christi doctrina, faci-
le ijs permitteremus, quae absq; salutis iactu meroletari
possent, sed quæ hic cōtrouertuntur ad doctrinā per-
tinent, christi euangeliū obruit, salutis scopū transpo-
nūt, animabus exitū adferūt, ideo dissimulari nō de-
benit. Hoc tēpore namq; opinio de purgatorio & sa-

D. Ioannes Aepimus

infactionibus pro mortuis, plurimisq; alijs coniunctis imposturis ad Christi iniuriam non aliter defenditur, quam si esset fidei articulus in canonica scriptura comprehensus.

Aduersarij ut numero pugnant non veritate, nobis etiam opponunt Epiphanius authoritatem in lib. iij. thomo. i. hæresi. lxxv. vbi sic inquit. Prosum autem preces pro ipsis vita defunctis, etiam si totam culpam non abscindant. Ex his verbis inferunt aduersarij Epiphanius sensisse, viuentium precibus partem culpar post mortem abscindi & abstergi, sed quid Epiphanius hic senserit non satis liquet ex eius scripto, magis tamen nostra sententia fauere videtur quam ad persicorum, quia id tantum contendit contra Aerius. preces pro mortuis in ecclesia aliquid utilitatis habeg, non esse omnino inanesc inutiles, non agitat hanc questionem, an pars culpæ vel tota culpa in mortuis diluatur viuorum orationibus, sed eas pro vita defunctis prodesse, etiam si totam culpam vel potius etiam nullam culpam abscindant apud Deum, sicq; intelligendum esse Epiphanius, collatio antithesis & collatio causarum ostendit. Nam Aerius contendit orationes pro mortuis, omnino vanas, inanes & inutiles esse, quod precibus viuentium noxa mortuorum tolli non possit. Epiphanius contra assertit aliquas esse rationes ac causas ecclesiæ utiles, propter quas pro mortuis utiliter oratur, etiam si eiusmodi orationes mortuorum culpam coram Deo non abscindat.

Epiphanius non affirmat orationes pro mortuis ad abstergendam noxam esse utiles, sed ad id expedit, ut in ecclesia viuentibus spes ostendatur salutis defuis mortuis & significetur omnes homines opus habe

habere remissione peccatorum, omnes Dei misericordia, nullos suis iusticijs seruari, solum Iesum Christum sua natura sanctum & innocentem esse, atque eis id pro peccatoribus mortuis fieri preces, nec id solum, sed etiam pro iustis & sanctis paenibus, patriarchis, prophetis, evangelistis, martyribus, confessoribus, episcopis, anachoretis, ut ex his precibus ecclesia intelligat omnibus etiam sanctissimis necessariam esse gratuitam remissionem peccatorum, & in toto mundo plane nullos esse qui ullis humanis iusticijs, vel proprijs vel alienis apud Deum iustificari possint &c.

Cum Epiphanius dicit orationes non pro peccatoribus tantum, sed pro iustis & sanctis esse factas, aperte innuit veteres non orauisse pro mortuis ad abstergendam eorum noxam, alias enim pro iustis culpa iam liberatis haudquam orassent.

Nostris antagonistar contendentem partem culpas mortuorum per orationes & alia ecclesiar officia abscondi, etiam contra propriam doctrinam sui papatus pugnant. Nam scholastici doctores, qui principue columnae sunt papatus, docent in hac vita culpam tantum dilui, post mortem solummodo penas peccati vel tolli vel mitigari precibus, sacrificijs & elemosinijs, &c. Item orationes pro mortuis plane inutiles & vanas reddunt, disceduntque in Aeternis sententiis quia si precibus mortueri raturum aliqua pars noxae praeconditetur, certum est has ad consequendam salutem aeternam nihil proficere, nihil enim proficere ad salutem, nisi totam culpat abscondant, quibus tantum pars culpa remittitur, illis nullaspes est salutis, nec ea ad salutem hominis conducunt, quae tantum aliquam partem noxat non totam noxam tollunt, do-

D. Ioannes Aepinus

nec aliquid culpar & reatus peccati manet, ipsa etiam
mors qua^e peccati stipendium est reseruatur, nullus
simul iustus & iniustus, mundus & immundus, san-
ctus & prophanus, pius & impius, fidelis & infidelis
coram Deo, ingredietur Dei aeternum & coeleste re-
gnum, perfecta peccatorum remissio mortientibus
necessaria est ad salutem.

Quid Epiphanius tribuerit precibus pro mortuis
ipse met perispicuis verbis in citato loco exprimit,
ex toto ipso verborum contextu iudicium faciendum
est de eius doctrina, nō ex minata & obscura aliqua
orationis clausula caluniose excerpta, vnde nihil certi
statu^s colligi potest. Hanc ad Epiph. sint responsa.

Ceterum cum nihil sit in veteribus scriptoribus
quo suffragante sacra autentica scriptura labefactari
possint, qua^e hactenus diximus, nec in ipsis repertiu-
tur, quo indubitanter confirmetur doctrina de purga-
torio, nec ceteri errores isti dogmati coniuncti, par-
cemos & tēpore & lectoribus, faciemusq^{ue} hic huius
disputationis finē, si aduersarij aliquid praeve detonū
contra illos qua^e docuimus opposuerint, nullo nego-
tio cōfutari poterit ex hisqua^e hactenus recitauimus
ea enim et rotat turba quasi eruta, potiora, præcipua &
inter alia plus roboris ac firmitatis habere visa sunt.

Hic per gloriam nominis Dei Iesu Christi euangelii
& ecclie iæ salitem o^{rum} pietatis studiosos moneo, vt
qua^e hactenus de purgatorio & coniunctis erroribus
docta sunt, tanquam nocentissimum & Sathanæ viru^s
vitent & fugiant, quod id quidem tale sit, vt eo ipso
omnes illæ animæ necentur, qua^e eo inficiuntur.

Nec est, quod hic sibi quisquam blandiatur pri^{ma} cat
ecclesiæ authoritate, nec quod prætexat aliquas fuco
fas

Satisfactiones purgatoriij figmento. Nā sacra scriptura fidei analogia & orthodoxa ac catholica ecclesia hoc commentum damna, sc̄ quae ei patrocinari videntur vel in canonicis scripturis vel veterum monumētis non magis de purgatorio sonār, quam de insulis For tunatis.

Quæ de purgatorio & satisfactionibus pro mortuis hactenus docta sunt in papistica ecclesia, manifeste ostendunt euangelij Christi puritatem per Romanum Antichristum & ipsius satellites horrende fuisse oppressam, & ecclesiam ab illis in summas & extremas tenebras esse adductam, eamq; nūc demū sub fine mundi magna Dei clementia recepisse verā doctrinæ euangelicæ puritatem & lucem, quæ nūc velut ex densissima caligine resulget misera & crude liter oppressæ ecclesiæ. Dominus deus celestis pater propter Iesum Christum per spiritum suum sanctū veritatis doctorem conseruet nobis hanc ortam lucē usq; ad diem gloriōsi aduentus filij sui, nec sinat eam rursus obrui & extingui Sathanæ furore & impiorum machinationibus, conteratq; Sathanæ potentiam, qua his temporibus molitur lucem in ecclesia extortam extinguere, & ecclesiam diuinis consolationibus spoliatam horrendis idolomanis, calamitatibus & miserijs opprimere. Dominus ecclesiam suam veritate illustratam benigne spiritu sancto gubernet, & dextera sua protegat contra Sathanam & ipsius satellites Romanum Antichristū & crudelitatis eius socios propter unigenitum suum filium Iesum Christum dominum nostrum & servatores in æternam viventē & regnarem. Amen.

D. Ioannes Aepinus
DE POENIS PARENTVM

Magistratum & Primorum, vagantibus in filios,
nepotes, posteros, subditos & alios multos, & de cō-
ciliatione adscriptorum testimoniorum scri-
pturæ authore D. Iohanne Aepino.

Exodi. xx.

Ego sum Dominus Deus tuus fons zelotes visi-
tans iniquitatem patrum in filios in tertiam & qua-
tam generationem eorum qui oderunt me.

Numeri. xiiiij.

Dominus patiens & multæ misericordiæ auferens
iniquitatem & scelera, nullumq; innoxium derelin-
quens, qui visitas peccata patrum in filios in tertiam
& quartam generationem.

Ieremias. xxxij.

Qui facis misericordiam in misib; & reddis in-
iquitatem patrū in sinum filiorum eorum post eos,

Ezechielis. xviiij.

Anima quæ peccauerit, ipsa morietur, filius non
portabit iniquitatem patris, & pater non portabit
iniquitatem filij. iusticia iusti super eum erit, & impi-
etas impij erit super eis.

In horum locorum conciliatione cum magna diffi-
cultas esse videatur, eaq; popularem captum superet
& illi ecclesiæ rectissime consulant, qui se in scriptu-
garum explicatione ad popularem captum demittunt
scripturar; nodos simplicissime absq; villa sophisti-
ca disoluunt, & in ecclesia docent ac exponunt scriptu-
rae mysteria, ut a mediocribus & indoctis etiam intel-
ligi possint. Mihi valde probarunt illorum studium
qui præceptoris nostri D. Philippi Melanchthonis
viri incomparabilis & summa cum obseruancia co-
lendi

De oratione & sacrificio pro missis.

Fo. 72

Ie discentiam in catechesi ipsius positam sequitur in suis concionibus, & poenam diuinatus immis-
sam diuidunt in temporariam & secularem, docenteq;
eternam qua condemnant ad eternam misericordiam,
non infligi propter aliena peccata, sed eam accer-
vi propria culpa. Temporariam autem per plures va-
gari, sed tamen ira ut ea penitentibus & immeren-
tibus prosit & poena appellazione coram Deo & in
nostra conscientia amissa dicatur & sit benigni patris
correptio, & summi diuini favoris & curæ erga nos
argumentum.

Hac sententia plana, simplex, perspicua ana-
logia fidei & populari captui accommodata est, & ad
consolandos & erigendos afflitos desperabun-
dosque animos in afflictionibus utilis & necessaria
est, ideo absq; sophisticis argutia simplicissime
est tradenda & inculcanda in ecclesia, omisssis istis
subtilitatibus de iusticia Dei, qua in infligendis poe-
nis vritur, dum patrum peccata vulnus in filios, poste-
zos, magistrorum in subditos &c. Hic non conuenit
excusare an hoc iudicium Dei iustum vel iniustum
sit, an iusti, boni, pijs, & innocentes poenis impictum
scelerorum & sonrum iure flagellentur, pijs ob
aliena peccata a Deo iuste puniantur. Hac & similia
transcedunt non solum vulgi sed & omnium homi-
num captus, ideo ea pro concionibus tractari nec
conuenit nec expedit. Est enim in mysterijs expli-
candi sanum iudicium adhibendum, & omnia cum
delectu accommodanda sunt ad audirem vtilitatem
& ad edificationem ecclesiarum Christi. Cum autem ta-
xerit, culpetur & reprehendatur quod in nostra scho-
la in prelegendo dixerim ex Ezechiele, patrem non

b b

penit

D. Ioannis Septimus

portare iniquitatem filij, nec filium patris, atq; a deo
tustos ac immerentes non plecti propter aliena deli-
cta, sed unumquemque sui peccati poenam suere, non
alieni. Hac doctrina, inquam, quia reprehensa est, eo
actus sum de ei meum iudicium recitare & in nostra
ecclesia & schola deponere, non ut cuiq; in hac mate-
ria praejudicem, sed ut meam sententiam indicent, me-
lioribus iudicijs & rationibus semper cessuris.

Quid vero super hac te sentiam, in breves para-
graphos coniectum paucis exponam, ut eo melius
& simplicius hanc difficultatem & perplexitatem
dissoluam & explicem.

Deus iustus est & omnia eius iudicia recta & iusta
sunt, in his nec culpari nec argui debet a quoquam.

Omnia Dei sunt, ipse suo iure prosua voluntate
omnibus potest vti, quia sua sunt, ipseque sit creator
catera omnia creaturae sunt. Tamen cum misericordia
& iustitia sit in voluntate & omnibus actionibus
Dei, numquam exuit suam misericordiam & iusticiam
in suis iudicijis, misericordia benefacit etiam secus
meritis, iusticia tanrum irrogat penas in iustis & son-
tibus. Iudicia Dei non sunt temere scrutanda, nec po-
stulanda est ratio iudiciorum ipsius, sed aderanda
& timenda sunt, & cauendum sedulo, ne in ea peccan-
do incidamus. Quanquam humana mens non videt
rationes & causas iusticie Dei in ipsis iudicijs &
immissis poenis, tamen semper statuere debet eas esse
iustas, quia Deus iustus sit qui eas remittit.

Contra diuinat iusticarum aequitatem est, prenam alii
enī peccatum ab insolentibus & immoderantibus, nec
censendum est insolentes posteros luere auctorum de-
lictorum poenas, & Deinam saevire in innocentes
quos

De poenis parentum vagabundis in filios.

Fo. 80

quos non odit, sed amat Deus. Iusticia suum cuique tribuit, tam in decembris iustis & debitis premis quam poenis, cum deus poenas irrogat, iuste causas ponit non insonibus sed sonibus. Afflictiones quibus innocentes exercentur, poena non sunt, sed salutaria exercitia, paterna & propitia dei voluntate imposita.

Etsi poena propter paucos inflicitur per multis vagantur, & iniquitas patrum redditur in sinum filiorum post eos, & dominus visitat patrum iniquitatem in filios it. tertiam et quartam generationem, ramen nec pater fert iniquitatem filij, nec filius patris. Vnusquisq; non ob aliena peccata sed propter propriam iniquitatem punitus, sicut prolixe edidierat Ezechi. cap. xviii.

Prena patrum vna cum culpa in nepotes, pronepotes & posteros prosiliunt, posteri eoram Deo vna cū suis maioribus sunt rei & iusto dei iudicio a deo delicti laborant maiorum suorum virtio ac impietate, ea insistunt patrum vestigijs, ob id iusto dei iudicio ea infligitur poena patribus suis inposita. Nec propter alienam noxam tantum sed etiam propter propriam sustinent diuinæ ultionis penas. Sicut dominus Leui. xxvi. testatur dicens. Tabescent in iniquitatibus suis in terra inimicorum suorum, & propter peccata patrum suorum et sua affligentur, donec confiteantur iniquitates & maiorum suorum, quibus prouari possunt in me. Dominus hic diserte affirmat nec patrum nec propria peccata amplius nullis puniri quia ea agnoscunt, culpam deprecantur & se se emendant eti propter fodus Dei remitti, quod cum Abraham Isaac & Jacob pepigit Dominus.

Eb ij Poena

D. Ioannes Nepomus

2207
Poenæ quibus iniurias patrum in filios, maiorum
in minores, magistratus in subditos punitur, sunt &
temporales & spirituales, externæ & internæ, & hæc
semper coniunguntur quando alijs propter aliorum
delicta puniri dicuntur, cum una cum ipsis primis
peccatorum authoribus eiusdem peccati rei ceram
Deo sunt, qui affliguntur & puniuntur. Ut poena ita
& vitium ac culpa in eos pariter transilit & propaga-
tur, & hic non tantum sunt respicienda paterna scle-
ra, sed originis vitium & auitæ naturæ seminaria. Si-
cū catuli lupini etiam si adhuc non lacetarunt gregem
ture occiduntur cum vetulis lupis unde progeniti
sunt propter ingenitam sequitiam, ita filij, nepotes ac
posteri non renati, sed in sua ac patrum impietate
a Deo derelicti, iure luunt poenas parentibus constitu-
tas, quibus ingenio vel pares vel detiniores facti. Et
id cū sit, non tā alieni quā proprij peccati poenas dant
filij. Origo illius poenæ quæ gravatur & vagatur per
multos, ex maioribus quidem est, sed culpa quæ est
eius liber, iustæ poenæ causa est etiā in posteris, qui
auitas poenas luunt. Ut vitium & culpa maiorum ser-
pit in posteros, ita sequitur & vagatur quoq; poena in
eisdem posteros donec penitentia amoueatur ac de-
pellatur. Ut æternis poenis tantum propter propria
peccata subiçimur, ita etiam temporanis, proprie lo-
quendo, affligimur propter propria non aliena pec-
cata. Quæ Dei iusticia est in interrogandis æternis poe-
nis ea etiam est in infligendis temporanis poenis.

Dei iusticia in suis iudicis semper manet sui similes
nuncq; nūquā poenis afficit immerentes, nec aduersita-
tes quas innocentes propheta, apostoli & catari pī
sustinent diuinæ ultionis poenæ sunt, sed fidei, spei
morti-

mortificationis & futuræ glorificationis testimonia,
exercitia & adiumenta . Ut magistratus qui Dei mi-
nister est, et domini iudicium exercet, insontem iuste
non punit , ita neq; Deus iuste punit in iudicio inno-
centem ac insontem vel aeternis vel temporarijs pot-
eri. Quod iusta poena non possit esse nisi iuste pro-
pter admissam culpam imponatur et sumatur.

Quamuis Deus legibus ciuilis iusticæ nō sit sub-
iectus et de eius actionibus ex legibus hominum iu-
dicium fieri nec possit nec debeat quod tardio no-
tis sit , et non tantum delicta iudiceret et puniat , sed
etiam internam malitiam & prauitatem nobis inco-
gnitam notet & vindicet , tamen non iudicar quem
quam cōtra iusticiam quæ fons et scutum est veræ
et inculpare ciuilis ac naturalis iusticæ mentibus hu-
manis diuinitus impressæ.

Cum in confessio sit poenam esse vindictam noxae
et insontes noxa vacent, certum est insonibus et im-
merentibus nullas penas infligi a Deo nisi poena di-
ci debeat, quæ non noxa vindicatur , sed innocentia
obruatur. Quod autem dicitur Exo. xx. et Nu. xiiij.
Patrum peccata visitari in tertiam et quartam gene-
rationem, et Ieremi. xxxij. Reddi iniquitatem patrū
in sūnī filiorum eorum post eos , si recte intelligatur
& accommodetur, non pugnabit cum Ezech. cap.
xvij. affirmante, filium non portare iniquitatem pa-
tris. Dominus in Mose & Ieremia concionatur de
summa saueritate & pertinaci odio Dei aduersus pec-
catū, docetq; illud nō extingui monte authoris pec-
cati , sed Dei indignatione vna cum naturali propa-
gatione transferti in posteros . Deus namq; patrum
peccata in filijs punit, ut testetur se summō odio pro-

D. Joannes Aepinus

sequi peccata & a peccando quibuslibet modis de-
terreat homines. In subditis magistratus scelera pu-
nit ut sibi caueant subditi, ne assentiantur impijs prin-
cipibus et peccatorum ipsorum participes fiant. Nō
est sententia in Moise & Ieremia posteros immeren-
tes & insentes punitum iri propter suorum maiorū
impietatem & scelera, sed Dei furore & indignatio-
ne peccata puniri tum peccatis tum calamitatibus,
et peccatum et penas peccati transferri in filios. De
us grauiter patrum sceleribus offensus et ab alienatus
ab impiorū familia et stirpe aufert suā gratiā, verita-
tis lucē, spiritū sanctum, et omnia reliqua salutis bene-
ficia ac adiumenta, sinit q̄i eos in impietate suorū ma-
iorum harrere et perire, et sic vitia maiorum suorum
laborates et vestigijs eorum insistētes, sibi meti plis ac-
cerunt calamitates quas deus patr. bus minatus erat;

Ezechiel nō negat autetur et maiorū penas vaga-
ti per plures, id enim tota scriptura testimonijs et exē-
plis passim docet et inculcat, sed negat insontes et im-
merentes posteros propter sonium maiorum delictū
a deo puniri, cōtendit dei iudicium esse iustum et re-
prehendit Israélitas, qui cum assidue affligerentur,
causam afflictionū suarum r̄:̄cibant in suos patres
& maiores, & deum accusabāt iniusticiā, hoc pro-
verbio, patres comedisse vuā acerbā, vnde dētes fili-
orum obstupescerēt, hoc est, immerentes, innocētes
ac iustos filios ac nepotes pendere penas patrū suo-
rum. Cōtra hoc proverbiū cōcionatur Ezechiel cō-
cludēs dei iusto iudicio vnumquēq; propter sua pec-
cata nō aliena puniri diuinitus. Nulla est in his sen-
tentijs scripturæ cōtrarietas. In hoc cōsentiantur, quod
horrendo & iusto dei iudicio maiorū penas per mis-
tos

De peccatis parentum in agnib[us] in filios. Fo. ḡ

gos vagetur & in posteros deriuetur & h[oc] sententia
facta scriptura innume[r]is exemplis passim compro-
bat, sed innocentes, immitterentes, omni culpa vacates
& vera poenitentia emendatos posteros suorum ma-
gerum penas pendere, & propter aliena peccata iu-
nos puniri, n[on] siquā docet scriptura. Imo passim
cessatur deū resipiscētes posteros liberare parentum
poenitentis, sicut liquet ex lere. ca. xviiij. vbi dicitur. Si po-
nitentia egerit gēs illa a malo suo, q[uod] locutus sum
aduersus eam, aga & ego poenitentiam super malo
quod cogitavi ut facerē ei Mc. In Mois etantum hoc
docetur, peccata a Deo cum peccatis tuū calamitatil-
bus puniri, nec solum in sceleris authore, sed etiā in
spiritus liberis & possessionibus, id cum sit iuxta le-
gis sententiam necesse est ut exēpla penas quas deus
majoribus cōminatus est, adantur in eorū posteros.

Sicut majorum pietas mille posteris commodat,
spiritualiaque Dei beneficia & corporalia commo-
da eis adfert, propter Dei misericordiam & promis-
missionē pietati factā. Ita majorum impietas suis po-
steris adducit execrationē, impietatem & impositas
penas. Verū ut majorū pietas impijs posteris nihil
prodest, ita impietas majorum nihil obest resipisci-
tibus & pijs posteris. Iusticia iusti erit super eum,
& impietas impij, ut dicit Ezechiel, erit super eum.
Huc etiam facit quod Abraham Domino respon-
dit Genesis. xviiij. Nūquid perdes iustum cū impij?
Historia de excidio Sodomorum perspicue ostendit
vnumquēq[ue] suorum peccatorum nō alienorum po-
nas luere. Quāuis ibi multi Abraham vñi sicut pijs ac ius-
ti nec horre do hoc interitū puniri debere, dominus
tamen rectius & acutius omnia intuēs oēs facit reos
mor

D. Joannes Aepinus

mortis, & cōspunit tanquam iniustos, quos Abrahā iustos esse putauit. Et e dominus Israelem perditurus erat propter seditionē Chore, Abyron & Dathan, Moïses Dei iusticiā allegans ac dicens, fortissime Deus spirituum vniuersitatis carnis, num uno peccātū contra omnes ira tua deseruerit? ostendit deo non convenire, ut iustos cum iniustis & bonos cum malis perdat, sed ut in sonores tātum animaduertat, & iudicium hoc Mosi probat dominus, iubēs ut insontes a tabernaculis sonantium separantur. Num. xvi.

Poenitentia remouentur & depelluntur quævis poena, ut peccatis & impenitētia accersuntur & inducūtur, hincq; accidit impiorū liberos bonos & pāos factos habere fœlices successus, & contra piorum liberos degenerātes horribilibus poenīs obrui. Si immerentes posteri cogerētur pendere ac luere penas suis maioribus propter ipsorum impietatē & delicta impositas, irritat̄ esset bona ex parte cōciones deputat̄ intentia, & quā de remuneratione pietatis in lege docentur, essent omnino irrita & vana, & nequicquam etiam filii impiorum parentum ostenderetur spes aliius futuræ fœlicitatis, si liberi & posteri propres patrum iniquitatem immutabiliter & indifferenter plectendi essent in terrā & quātā generationē. Promissiones legis nec vanas nec irritat̄ esse possunt, ideo manifestum est vnumquemq; iuxta suā non alienā vel pictarem vel impietatem sua præmia ferre, penas recipere, & poenitentia remoueri impendentes penas. Si verum esset iustos & innocentes posteros propter aliena delicta penas vñq; ad tentiam ac quātā generationem, nulli pīj generalibus calamitatibus involuti, in praesciitious perculis possent certiores redi

dū dū

De poenitentia vagantibus in filios.

Fo. 89.

di de Dei erga se fauore & peccatorum remissione
nec Dei auxilio & defensione possent niti. Immo ne
quidē deum inuocare possent, quod poena sit noxa
vindicta, & diuinæ iræ significatio.

Hac doctrina etiam stabiliretur sophisticorum cō
mentum de remissione culpæ & reservatione poenæ
quia affirmat remissis peccatis et ablatis aeternis poe
nis, seu ipsa damnatione sublata temporarias poenas
etiam penitētibus, pijs ac iustis libens reseruari. Ve
rum cum culpæ et poenæ condonatio coniuncta sit
in poenitentia & remissione peccatorum, sicut alias
probaui in libro de purgatorio, necesse est posteros
penitentes et culpa et poena maiorum suorum liberari.

Euangelium docet legis poenas non solum mitiga
ri, sed prorsus aboleri & tolli poenitentia. Hac euan
gelij consolatio eripitur ista doctrina, qua docetur
penitentes ac immitterentes ob aliena peccata puniri,
nullusq; constituitur finis vagantibus poenis. Certū
est multos bonos, pijs & innocentes apprehendi ge
neralibus calamitatibus, quæ vel propter suorum ma
torum, vel magistratus, vel maioris partis populi, im
pietatem ac improbitatem immittuntur. Sed hæ cala
mitates sunt tantum poenæ reorum ac sonum non
immitterentium ac insontium. Impijs parentes & magi
stratus amissione saorum puniuntur, non illi qui e vi
uis innocentes discedunt in inchoata iusticia.

Quæ sonibus sunt peccatorum prenat, insontibus
sunt necessariae & paternæ disciplinae. Correptiones
ac calamitates, quæ impijs persecutibus nocent &
exitio sunt, pijs prosunt & ad salutem conducunt. Ali
us enim finis est supplicij Larronis relapsensis in
cruce, alius impoenitus & blasphemantis.

C:

non

D. Ioannes Aepinus

non ab ipsa externa specie aestimanda sunt afflictio-
nes impositae. Pios & innocentes ex ingruentibus
atrumnis a Deo statim non liberati, qui suos ex his
omnibus tempore opportuno eripere nouit, non est
habendum pro diuina ultione & peccatorum pena
sed pro peculiari aliquo diuinæ benignitatis cōsilio,
quo nobis ad salutem seruit, non quo peccata aliena
in nobis punit & vlciscitur. Non enim dubium
est quibusdam magis ad salutem profuisse occidi di-
luvio & Sodome & Gomorræ conflagratione, ge-
nerali peste, bello, fame, captiuos abducere, quā in im-
pietate suorum patrum adolescere, secureq; pergere
peccando.

Poenitentia non tantum posteris immortibus poe-
nat a parentibus merita mutantur in salutares corre-
ptiones, correctiones & adiumenta salutis, sed etiam
illis qui ipsi met peccauerunt, & Deum proprijs suis
peccatis ad vlciscendum irritauerunt, per poenitentiā
immisæ poenæ, paternæ correptiones & salutiferæ
castigationes redduntur. Quēadmodum apostolus
testatur dicens, i. Cor. xi. Dum iudicamur, a domino
corripimur, ut non cum hoc mundo damnamur. Et
si qui deliquerunt a domino puniuntur, tamen im-
missæ poenæ per poenitentiā non solum mitigantur
sed etiam ita immutantur, ut porro non sint diuinæ
iræ ultiones ac poenæ, sed salutiferæ benigni partis
correptiones. Et hoc facit quod Ezechiel. xxxiij. ait.
Omnia peccata, quæ peccauit impius non imputan-
tur ei, nec impietas ei necebit in quacunq; die cōuer-
sus fuerit ab impietate sua &c.

Deus simul occidendo bonos & malos non exer-
cit iniustū iudiciū, iustas penas sumit ab unoquoq;

Nam

De paenit parentum usq; gentibus in filios. Fo. 84.

Nam vnuquisq; vel tantum propter vitium originis
reus est mortis, & meritur sua culpa non aliena.
Iuste a Deo occiduntur omnes pij, & impij, sed
elli ut mente ingrediantur in eternam vitam, hi va-
pereant.

Circumstantia quæ in communib; & generali-
bus ultionib; incidunt, & Deum iniusticie arguere
videntur, nec iusticæ Dei derogant, nec iudicij eius
accusant, nec probant ob aliena peccata puniri inson-
tes, quod Deus hæc omnia benigne moderetur ad
piorum salutem, efficiatq; vt pijs omnia sint adiutori-
um in bonum, & vt que impijs sunt penas, pijs sine
malorum mediar, paternæ gubernationes, salutares
actiones & opportunitat occasiones salutis.

Sicq; a pijs accipiendas & interpretandas esse in-
gruentes calamitates scriptura passim docet, subens
vt in afflictionib; omnibus Deo fidamus, eius erga
nos misericordiam agnoscamus, & statuamus deum
flagellare, quos diligit, Dei iudicium incipere a sua
domo, collere bonos præ propera & immatura mor-
te, non vt luant suorum patrum peccata, sed vt hac
priuatione lucis & vita illorum sonum peccata vin-
dcentur, quibus in hac vita commodo & usui suis-
sent, si superstites mansissent, item ne pij ventura
inspiciant, ne cor eorum malicia immutetur, ne longo-
giorem vitam viventes detinores reddantur, ne salus
eorum incidentibus aliquibus occasionibus impedi-
atur & similibus de causis nobis valde utilibus &
necessarijs. Iusto dei iudicio pijs tanq; præscinditur
occasio peccandi & pereundi, nō plestantur insontes.

Imperia, possessioñes & successiones sive
Dei beneficia & donationes, dum hæc eripit, nulli

Cc ij

facit

D. Ioannes Nepinus

facit iniuriam, suum enim collit non alienum. In sua exconomia procurationem omnium rerum ordinare iure potest pro suo arbitrio & voluntate. Nam licet ipsi facere in suis pro suo beneplacito omnia, nec hic facit iniuriam posteris eos spolians auitis possessionibus propter peccatum patrum, quia nullum ius successionis manet liberis spoliatis parentibus propter peccatum. In his & similibus iudicijs Deus nulli facit iniuriam, santes iure plectit, insontes etiam si hoc ratio non intelligat magno beneficio afficit etiam cum calamitate & afflictionibus eos exercet.

Quando dei poenae per plures vagantur, & propter paucos multi plectuntur, tamen a deo non exercetur iniustum iudicium, nec insontes plectuntur propter aliena peccata, sed qui immisssis poenis una apprehenduntur, vel sunt coram deo similis culpa rei, vel ex eorum salute est, eos Dei prouidentia & benignitate in simile periculum adduci, & simul in publica illa calamitate inter reos ac santes occumbere.

Hæc sunt dei occulta iudicia, non est hominis de ijs adferre causas, ipsi satis est hoc scire quod deus iustus iudex vlciscatur peccata non modo in delinquenti, sed etiam in suis liberis, familijs & rebus tum animatis tum inanimatis. Sed ita ut santes tantum puniat, ob suam noxam, & insontes misericorditer exerceat ad regnum dei præparet & saluti ipsorum prospiciat. Deus vult in tota rep. & omnibus vita ordinibus conservari obedientiam erga sua mandata, & ut ea serio nobis commenderet nosq; ad obedientiam excitet, plures facit exemplum culpati unius, non ut innocentes perdat ob aliena peccata, sed ut eos saluos faciat, & omnibus commenderet obedientiam erga sua mandata,

Huius

Huiusmodi iudicia Dei astimanda sunt a suo fine,
suntque iusti iudicij executiones quae partim iusticia,
partim misericordia gubernatur. Furtū anathematis
Achan punitum est publica fuga Israëlis, & in David
de peccatum immissa peste uictum est, non ut innocē
tes fontium peccata lueret, sed ut exempla arderentur
sæueri iudicij dei aduersus peccatum, & alij boni cau
tores redderentur. Deus peste de Davide se uicisse
batur, non de immentibus subditis. Davidi enī
eripuit impia fiducia præsidia, pestis insontibus nō
fuit noxæ vindicta, sed benigna liberatio ex præsen
tis vitæ ærénis Eris diuini iudicij causæ nobis incog
nitæ sunt & latius patet, quā ut a nobis scrutarivel po
sint vel debeat, tamē certa est hæc doctrina deū son
tes punire nō insontes & exēpla in insontibus ardita
esse poenas fontiū non insontiū, eacy in fontes dei iu
sto iudicio recidere quæ insontes propter sonores pati
tur. Hinc iusti abelis sanguine accusabuntur oēshostes
piorum, & iusti Job calamitas redundabit in diabolū
eius authorē. Ita armata impiorū occiduntur, aedes
euertuntur, pecunia auferuntur, nō quod deus hæc
oderit, sed ut dominorū suorū impieras puniatur. Li
cer propter vicinum malū vicinus laedatur, tamē hoc
admirabili dei cōsilio nobis incognito vergit ininno
centis commodum vel corporale vel spirituale.

Difficultas de iudicij dei & cōciliatione Ezechielis
cum Mose, nō potest melius & simplicius explicari
quā collatione legis & euāgeliij. Lex dei propositis
vix docet deū peccata cuiusq; hominis punire non
solum in sua persona, sed etiā in omnibus quæ illius
sunt, in uxore, liberis, posteris, subditis & omnibus
possessionibus, & id quidē iuste, quod ea omnino ad

Ce iij fontem

D. Ioannes Aepimus

sontem pertineant, ipseq; in suis vere puniatur, &
peccata eius iudicentur.

Euangelium & legis promissiones quæ sunt aliqua pars euangeli, docent Deum poenitentibus benignè remittere peccatorum suorum culpam & prenam eisq; favere & fœlices successus concedere, quatenus hi eis ad salutem prosunt, efficereq; ut quæ qualicunque mēdo eis eueniunt, in bonum cedant, sicutq; innocentibus, iustis & bonis pietatis exercitium, salutis adiumentum, gloriae aeternæ ornamentum & paramæ gubernationis utilis disciplina non poena, propter aliena delicta imposita. Sicut mors, omnia maledictionum & calamitarum genera, omnes labores, dolores, morbi & afflictiones quæ sunt generales peccatorum poenæ toti mundo impositæ, pijs in christo mutantur in salutaria exercitia, salutis compendia & paternæ correctionis commoditates quibus admonentur de nostri peccati origine, humanæ naturæ prauitatem, de Dei severa iusticia contra peccatores, mortificatione veteris hominis. In Mose & Hie remia loci sonant legis sententiā, & concionantur de Dei severa iusticia aduersus peccatum. Ezechiel euangelium sonat docēs poenitentia poenas peccatis cōstitutas tolli, & vñiquemq; sui peccati poenas ferre nō alieni. Dissimiles cū sint horum locorū fines, manifestum est eos inter se nō dissidere, Ezechielēq; interpretari Moisen & reputare eorū opinionē, qui ex mōse eliciebant, insontes posteros puniri propter suorū maiorū delicta & adserere quod quisq; propter sua nō aliena peccata puniatur a deo, deūq; esse iustū iudicē, absoluere innocētes, & afficere dignis poenas nocētes ac impotētes. Hæc est perspicua & ger-

māna.

De paenit parentum uagantibus in filios.   *Fo. 86.*

manu horum locorum cōciliatio & ab omnī sophisti-
ces fūco aliena. Quanquā primā appellatione sc̄nū
terinentur in his disputationib⁹ & patētā corre-
ptiones dei catachristicos pœnæ appellantur, tamen
re ipsa non sunt pœnæ sed salutis adiumenta & organa
sicut pitorum hominum in domino obdormitio, quæ
verus somnus est & dicitur, impropre propter pri-
mā vocis institutionem mors vocatur, cum potius
umbra mortis sit, quam mors. Ita quicquid propter
peccatum, quod primaria causa est omniū calamita-
tum & æternarum nostrarū, pīj sustinent, impro-
prie pœna appellatur, nomē in eiusmodi rebus reser-
uatur ipsa re abolita, & qnat impijs pœnat sunt, relipi-
scētibus ac pījs sūt salutifera exercitia & salutis æter-
næ adiumenta. Si patrum peccata in filios semper im-
mutabili diuinæ sententiæ decreto puniētur, nec
posset pœna illa amoueri filiorum vera penitentia,
nec spes esset liberationis penitentibus, nec finis
Diuinæ vltionis ea desauireret in omnes ciudem stit
pīs homines usque ad ipsam mortuorum resurrecti-
onem, quia pœna extenditur semper in tertiam &
quartam generationem, nec possent se penitentes
coram Deo consolari, qui hisce poenis & vltionibus
obruerentur, cogerenturque semper in animo suo
statuere se a deo odio haberi, cuius luctæ acerbitatetā
de adigerentur ad desperationē. Impossibile enim
est eos in afflictionibus infraicto animo posse subsi-
stere, qui nō videt dei misericordiæ & propitiam ac
bonam voluntatem in iis quæ patiuntur. Afflictis
penitentibus sane diuinæ vltionis pœnat non sunt
inculcandæ, sed certiores sunt reddendi de condo-
natione tum culpatum tum pœnat & eorum animis
imprimen-

D. Joannes Nepinus

Imprimenda sunt promissiones legis & euangeli quibus poenitentibus exhibetur peccati & poena remissio non quidem propter penitentia meritum sed propter Dei misericordiam qua ignoscat delinquentibus. Hac doctrina ad erigendos & consolados delectos & desperabundos animos utilis & necessaria est. Illa vero quae afferit remissio pctō & condonata aeterna damnationis pena reseruari temporarias penas auctiorum peccatorū, plena est desperatio nisi nec potest fieri ut homo certus sit de vita aeterna, qui statuit se propter peccatum diuinitus puniri, cum haec pena sit noxat vindicta & certa & manifesta nota diuinæ indignationis. In indignationis dei sensu certitudinem ac fidem retinere, quæ misericordia & remissionis culpa & pena fiducia nititur, non magis est possibile quam in medijs tenebris lucem videre, & in inferno consolatione aliquam percipere, ex centro enim pugnant pena affici diuinitus & a deo diligiti, peccatum esse remissum & tamen peccati penas de nobis sumi. Et ut si in hac conciliatione prescriptorum locorum non est obscurum Ezechielē penitentibus & culpas & penas condonationem denunciare, Moisen & qui Moysis testimonium recitat & inculcat peccantibus communarium aeternam tum temporarias penas, ut quæ non solum persona peccanti infligantur, sed peruginetur etiam per ipsorum filios, familiias ac facultates. Haec doctrinæ diuersos fines habent & de dissimilibus personis sonant, ergo pulchre & concinne inesse consentiunt, nec quicquam contrariatur.

complectuntur.

FINIS.

Ecclesiasticorum post aeris.

27

nonem castigatio. In tabula correctionis numerus primus paginae secundus versus f. faciem paginæ denotat.

B 1 v. 8 (non) dele. B 2 f. 1 v. 15 pro (ad) lego ab f. 2 v. 11 lego impedit. B 4 v. 4 alterum (et) dele, f. 2 v. 3 pro (de)nlege.

C 2 v. 1 f. 1 pro (prava vero) pravaq; lege. C 4 f. 1 v. 10 commoda lege
D 1 f. 1 v. 19 Tridentina, f. 2 v. 14 pro (ac) est. D 2 f. 1 v. 2 summis leg.
E 3 f. 2 v. 2 praesternit lege

Gol: 3 f. 2 v. 3. (non) dele. Gol: 4 f. 1 v. 21 (m) dele. f. 2 v. 25 (nobisq;) et
v. 29 (Sinc haec paena peccati non demittatur) lege.

Gol: 5 f. 1 v. 15 (et hac opinione coeteris) f. 2 v. 11 vestros / v. 20 pro
(tolli) lege colligi

Gol: 6 f. 2 v. 26 labascemus lege. Gol: 7 f. 1 v. 3 erit v. 8 pro (comma-
gis) et; v. 14 (decreta) f. 2 v. 5; pro (par) et lege. Gol: 8 f. 1 v. 6
pro (poenitentiam) positam. v. 30 (quae) quod v. 16. lege iustificatis.

Gol: 9 f. 2 v. 6 pro (satisfactiones) mis v. 10 pro (cas) satisfactione;
v. 15 prodigo v. 24. pro (instannibus) manifestis lege

Gol: 10 f. 1 v. 6 cum Christo crucifixi v. 18 pro (conferenda) confunden-
dalege / v. 24 pro (haec) hoc / pro uel etiam lege

Gol: 11 f. 1 v. 19 pro (cuniliuer) mendaciter / v. 30 pro olim dum / f. 2 v. 14
pro (quid) quae lege: Gol: 12 f. 1 v. 30 pro (virgini) vigesimo;
f. 2 v. 8. pro (rei) ini deo/paragraphus Cum huiusmodi agamus precedens

Gol: 13 f. 1 v. 3 (pro recordetur) retardetur (minus) vnde / v. 30 pro (hunc)
hunc consentit/ lege / v. 32 addi (dictio) Temp: et. f. 2 v. 2 pro (vni) vbi
legi: v. 15 (et aut) dele/ et pro eo reponere (repentire)

Gol: 14 f. 2 v. 6 pro Catholicæ Canonicae / v. 10 meritis / v. 11 pro (nisi-
tabiliter) indecet lege. Gol: 15 f. 1 v. 10 pro (obtusas) offensas
f. 2 v. 3 pro (priuies) prebet/ v. 10 verbo legi. Gol: 17 f. 1 v. 6 qualem le.

Gol: 18 f. 1 v. 3 pro (protoquin) protiqui/ v. 24 alterius leg. f. 2 v. 5; pro (ves-
timentum) nostrorum/lege Gol: 19 f. 1 v. 14 pro (m) sua/ f. 2 v. 13
genuinum lega/ v. 18 quoniam/ et v. 20 primum hoc dele.

Gol: 20 f. 1 v. 15 (non) dele. Gol: 21 f. 2 v. 5 vacan; v. 13 pro (fines)
lege/ v. 19 nū/ dele. Gol: 22 f. 1 v. 5 pro (sumis) sumi/ v. 26 alijsq; leg.

Gol: 23 f. 2 v. 30 afflictas/ v. 11 cruxam/ v. 27 pro (mis) mis legi/

Gol: 24 f. 1 v. 7 habere legi/ v. 17 obiu/ blemmum aduersus factorem cor-

ruribus / f 2 v. 4 tuehi / Sol: 26 f 2 ad animaduim / v. 32 tolle res
sifcam / lege contritionem / inuidationem vitae et inuocationem ius-
terum hominis / Sol: 27 f 2 v. 12. pro (et) et cetera lege / Sol: 31
f 1 v. 8 legitio praedicare per suos Apostle. et alios sanctos homines / v.
19 valentibus lege.

Sol: 32 f 1 v. 4 (et) dele. v. 24 lege ministrorum / f 2 v. 22 dimittat leges
v. 25 lege sed filium dei aeterno

Sol: 33 f 1 v. 2 in actis / v. 5 pro (et) cetera / v. 22 assumpta / v. 26 non
enim animi replentur verborum sonos sed amres / v. 32 dicat lege

Sol: 34 f 1 v. 28 volumati lege / f 2 v. 7 pro (quod) scribe Di

Sol: 35 f 1 v. 10 probabit / f 2 v. 15 accommodari

Sol: 37 f 1 v. 10 pro (has) has lege / Sol: 38 f 1 v. 14 magistrum f 2 v.
52 pro (resuscitatur) lege / resuscitatur Sol: 39 f 1 v. 2 / et an id / v. 24 con-
cedent / f 2 v. 23 / pro (et) ac lege / Sol: 41 et in aliis locis / pytho-
nica lege / f 2 v. 2 pro (tuum) eam / pro inclinatur inclinant / v. 12 in
ipso coelio / lege / Sol: 42 f 1 v. 6 pro (corpus) tempus / lege

Sol: 43 f 2 v. 25 dele (viximus) et lege enumeramus

Sol: 44 f 1 v. 5 pro (proctum) precium / v. 21 praecingere / f 2 v. 8 finis
se mutatis in gentium idolatriam / v. 16 raciocinantes lege / v. 29
primum / et / dele. Sol: 48 f 1 v. 26 pro ventus vetus lege.

Sol: 51 f 1 v. 2 totum lege. Sol: 52 f 2 v. 11 Synodi / v. 21 recta / lege.

Sol: 53 f 2 v. 25 pro (notia) veila lege. Sol: 54 f 1 v. 2. pro (suntione)
suntione lege. Sol: 55 f 1 v. 5 (vel) dele. v. 10 pro (imo) uno / v.
7 Tomo lege. Sol: 56 f 2 v. 3 equiparari / v. 15. consumello
sius lege. Sol: 58 f 2 v. 10 iustificantur / v. 12 pro (arum) gra-
tiarum / v. 32 pro (hunc) hinc lege.

Sol: 59 f 1 v. 9 pro (sine) sine lege / f 2 v. 10 esse a Christia: lege.

Sol: 60 f 1 v. 1. celebribatur / v. 12 pro (non) cum / f 2 v. 30 inundatio,
v. 31 anniversaria lege. Sol: 61 f 1 v. 11 Corbonam / 22 latum / v.
23 cincte lege. Sol: 62 f 1 v. 13 pro (beatitudine) lege beatae.

Sol: 64 f 1 v. 3 altari lege. Sol: 65 f 1 v. 7 pro (et) nec / f 2 v. 23 pro
(capi) Epist: lege. Sol: 66 f 2 v. 29 (potuisse) dele.

Sol: 80 f 2 v. 18 lege Psalmo / Sol: 69 f 2 v. 26 pro (unquam) nuncquam /
Sol: 70 f 1 v. 14 (locum) dele / f 2 v. 18 pro (potuisse) licuissent / v. 27
in Ecclesia. Sol: 71 f 1 v. 32 / coniunctiones / dele. f 2 v. 25 pro
(et) nec / v. 27 pro / eam / iam lege.

Sol: 72 f 2 v. 15 Paragi / Miseraris / priori est coniungendum

Sol: 74 f 1 v. 8 longe lege. Sol: 76 f 2 v. 18 ipso / dele.

Sol: 77 f 2 v. 25 illa legel v. 28 iei / dele.

Sol: 78 f 2 v. 22 pro (eis) cum lege.

Sol: 79 f 2 v. 16 20 pro / quia / quod / et pro remissis iumentis lege.

Sol: 80 f: v. 30 / muncij / de se. Sol: 81 f: v. 20 pro / quae / qua. Si pro
sobruatur / obruitur / v. 14 / virtus / lege. Sol: 82 f: v. 2 pro / c/ cum luga.
Sol: 84 f: v. 24 / venit / ad te mala / v. 30 placuisse / f: v. 15 pro
statim / tum / lege.
Sol: 85 f: v. 29 pro / virtus / lege minis / f: v. 27 pro / reputare / lege / refutare.
Sol: 86. f. 1. v. 19 eaq; desinunt. f: v. 4. ignoroscit / lege.

*In elementis / orthographia et distinctionibus curata /
quisq; facile observabit.*